Kirsti Mac Donald

Praktisk norsk 2

Øvingsbok i grammatikk for A2 og B1

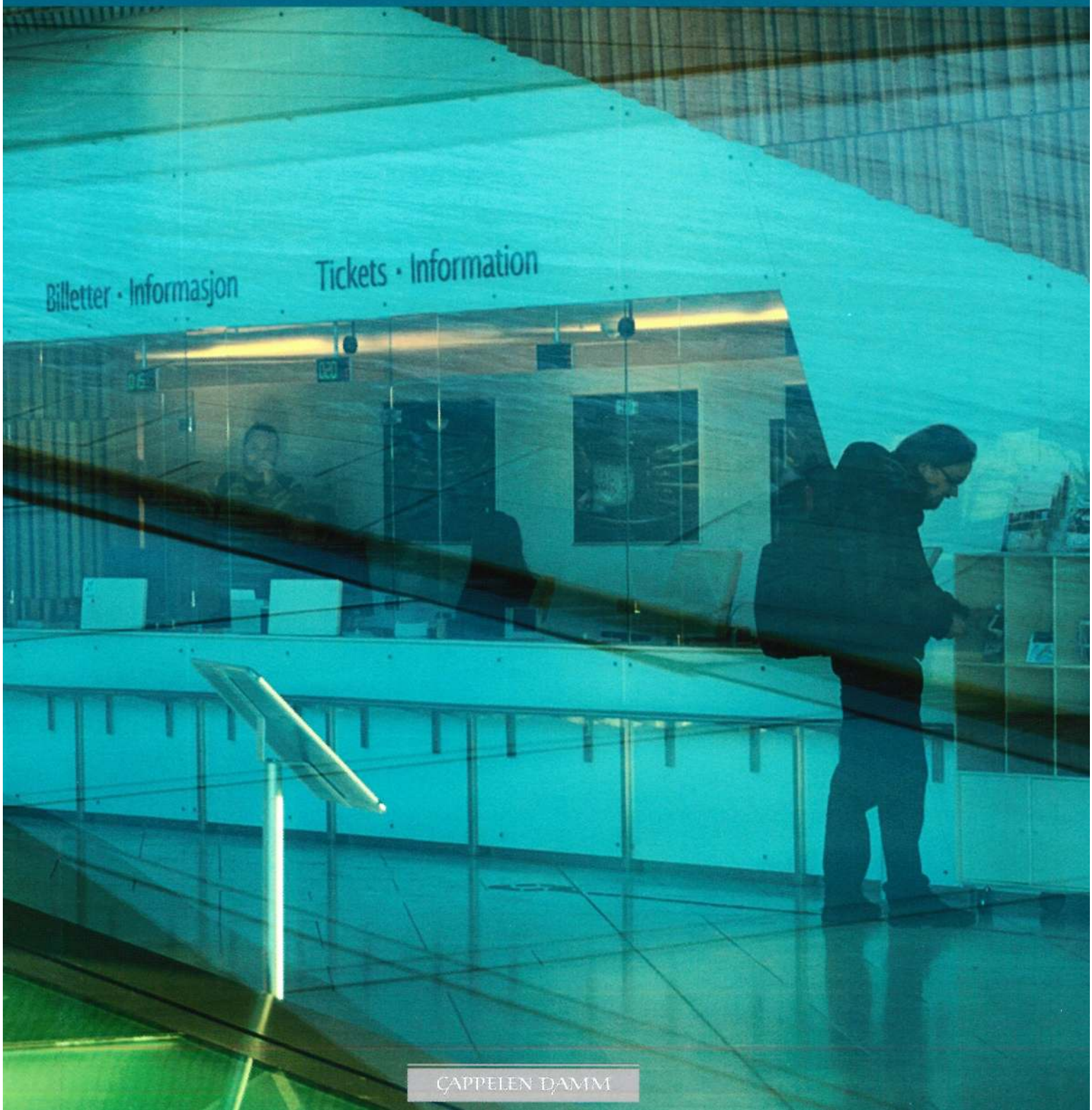

CAPPELEN DAMM

© CAPPELEN DAMM AS, 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverkslovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Cappelen Damm AS er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet for i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Grafisk formgivning: Thrap Design, Marianne Thrap
Omslagsdesign: Thrap Design, Marianne Thrap
Omslagsfoto: Marianne Thrap
Tegninger: Tove Holmøy
Alle foto: Thinkstock
Forlagsredaktør og bilderedaktør: Nina Schjelderup Krogh

Repro: Narayana Press, Danmark
Trykk og innbinding: UAB Balto Print, 2018
2. utgave
5. opplag

ISBN 978-82-02-40325-6

Nettressurser til læreverket:
www.praktisknorsk.cdu.no

Informasjon om Cappelen Damms utgivelser:
www.cdu.no
www.cappelendamm.no

FSC
www.fsc.org
MIX
Papir fra bærekraftige kilder
FSC™ C047286

Innhold

Kapittel 1

Substantiv 7

Egennavn og fellesnavn 7
Ubestemt artikkel 10
Bruk av artikkel 13
Flertall 15
Flertall uten endelse 17
Flertall på *-e* 20
Bestemt form 21
Bestemt form flertall 23
Mer om bruk av bestemt form 25
Oversikt over substantivbøyningen 27
Utellelige substantiv 30
Genitiv 31
Sammensatte substantiv 33
Test 35

Kapittel 2

Adjektiv 38

Bøyning av adjektivet 40
Flertall 43
Bestemt form 45
Sammenlikning 49
Test 56

Kapittel 3

Tall og mengder 58

Grunntall 58
Ordenstall 60
Ord for mengder 61
Spørsmål om mengder 64
Sammenlikning 65
Test 67

Kapittel 4

Pronomen 69

Personlige pronomen 69
Refleksivt pronomen 73
Test 75

Kapittel 5

Pekeord 78

Test 80

Kapittel 6

Eiendomsord 81

Bøyning av eiendomsord 81
Refleksiv form av eiendomsordene 84
Eiendomsord foran substantiv 86
Sin-genitiv 87
Test 88

Kapittel 7

Verb 89

Infinitiv og presens 89
Modalverb 94
Framtid 95
Preteritum 99
Presens perfektum 108
Preteritum eller presens perfektum? 114
Hjelpeverb i preteritum 116
Former av verbet 117
Passiv 118
Test 119

Kapittel 8

Adverb 122

Tidsadverb 122
Måtesadverb 124
Stedsadverb 125
Setningsadverb 126
Sammenlikning 128
Test 130

Kapittel 9

Preposisjoner 131

Preposisjoner i tidsuttrykk 131
Preposisjoner i stedsuttrykk 136
Preposisjoner i uttrykk for tilknytning 140
Flere preposisjoner 141
Sammensatte preposisjoner 143
Test 144

Kapittel 10

Helsetninger 146

Fortellende setninger 147
Spørresetninger 150
Spørresetning med spørreord 152
Helsetninger med *ikke* 153
Setninger med *det* som subjekt 157
Test 159

Kapittel 11

Leddsetninger 161

Fortellende og spørrende leddsetninger 162
Adverbiale leddsetninger 166
Som-setninger 166
Mer om leddsetninger 170
Test 173

Kapittel 12

Tekst 175

Konjunksjoner 175
Subjunksjoner 177
Adverb 178
Tegn 180
Test 181

Forord

Hva slags bok er Praktisk norsk 2?

Praktisk norsk 2. *Øvingsbok i grammatikk for A2 og B1* er et støtteverk i norskundervisningen. Boka kan brukes ved siden av andre læreverk, enten som en første innføring i grammatikk, eller for å utvide eller strukturere kunnskapene som kursdeltakerne har. Læreverket består av denne arbeidsboka og en nettside med interaktive øvelser: www.praktisknorsk.cdu.no. På nettstedet er det varierte oppgaver til hvert kapittel. Og oppgavene er selvinstruerende og enkle å bruke.

Praktisk norsk 2 gir en innføring i elementær norsk språkstruktur i form av enkle regler og forklaringer. Reglene følges av varierte oppgaver til emnene. Vokabularet som brukes i oppgavene, er relativt enkelt og knyttet til dagliglivet, og det er mange gjentakelser. Det er ikke nødvendig å ha kjennskap til grammatikk fra før, men man må ha lært en del norsk. Denne boka er en revisjon av *Arbeidsgrammatikk* fra 1999 og *Praktisk norsk 2* fra 2008.

Praktisk norsk 2 og læreplanen

Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere sier om grammatikkunnskaper at deltakerne på nivå A2 skal oppnå «begrenset kontroll med enkle grammatiske strukturer og setningsmønstre». På nivå B1 skal deltakerne oppnå «et forråd av frekvent brukte mønstre som brukes rimelig korrekt». **Praktisk norsk 2** har som mål å hjelpe deltakerne med å nå målene for A2 og B1. **Praktisk norsk 2** kan brukes uavhengig av om man har arbeidet med **Praktisk norsk 1**.

Grammatikken i boka

Det er et mål at grammatikken som tas opp i denne boka, skal presenteres så enkelt som mulig. Valgfrie former er derfor i liten grad nevnt. Dagligdagse hunkjønnsord har artikkelen *ei* og bestemt form med *-a* i øvelser i boka. I dette tilfellet nevner vi muligheten for alternativer, slik at læreren kan velge å bruke andre former dersom det faller mest naturlig.

Når det gjelder grammatisk terminologi, er tilrådingen fra Språkrådet og Utdanningsdirektoratet fulgt.

Øvelser som er merket på denne måten, kan brukes slik at høyre side dekkes over med et ark. En deltaker leser høyt det som står på venstre side, mens en eller flere andre prøver å få til det som står på høyre side. Man kan også arbeide individuelt med slike oppgaver.

KAPITTEL 1

Substantiv

Egennavn og fellesnavn

Substantiv er navn på personer, steder, ting osv.:
Navn på spesifikke steder og personer og noen andre spesielle ting kaller vi **egennavn**: *Tom*, *Anna*, *Europa*, *England*, *Bodø*, *Dagbladet*. Andre substantiv kaller vi **fellesnavn**: *mann*, *dame*, *land*, *skole*, *mat*, *lærer*.

Vi skriver stor bokstav først i egennavn: **Tom** er lærer på en skole **i Bergen**.

1 Navn

Her er noen vanlige norske navn. Er det kvinner eller menn?

	Mann	Kvinne		Mann	Kvinne
Bjørg	☐	☐	Gunnar	☐	☐
Bjørn	☐	☐	Grete	☐	☐
Stein	☐	☐	Tone	☐	☐
Svein	☐	☐	Liv	☐	☐
Torstein	☐	☐	Rolf	☐	☐
Torhild	☐	☐	Hilde	☐	☐
Kari	☐	☐	Jørgen	☐	☐
Erik	☐	☐	Bente	☐	☐
Kåre	☐	☐	Kai	☐	☐
Anders	☐	☐	Åse	☐	☐
Ingrid	☐	☐	Einar	☐	☐

2 Nasjonalitetsord

Nasjonalitetsord

Navnet på landet skriver vi med stor bokstav, navnet på personen med liten: *Norge – nordmann, Danmark – danske, Polen – polakk, Latvia – latvier, India – inder*

Ola er **nordmann**. Han kommer fra **Norge**.

Kim er _____. Han kommer fra Kina.

Sabine er tysker. Hun kommer fra _____.

Igor er russer. Han kommer fra _____.

Indira er _____. Hun kommer fra India.

Pierre er franskmann. Han kommer fra _____.

Ahmed er _____. Han kommer fra Somalia.

Anna er svenske. Hun kommer fra _____.

3 Fortell om nasjonalitet

Jeg er _____. Jeg kommer fra _____.

4 Hva er de?

Sett inn substantivene *kunstner, fotballspiller, lærer, polakk, marokkaner, komponist, student, muslim*. Les opp setningen.

Hun er **kunstner**.

Jan kommer fra Polen. Han er _____.

Fatima tilhører islam. Hun er _____.

Per underviser i skolen. Han er _____.

Britt studerer. Hun er _____.

Lisa spiller fotball.	Hun er _____.
Jakob maler malerier.	Han er _____.
Synne lager musikk.	Hun er _____.
Ali kommer fra Marokko.	Han er _____.

Navn på måneder og dager skriver vi ikke med stor bokstav: *april, mai, juni, mandag, tirsdag.*

5 Svar med dagen etter

Er det konsert på lørdag?	Nei, på søndag.
Kommer de på fredag?	Nei, på lørdag.
Drar dere på søndag?	Nei, på mandag.
Er selskapet på onsdag?	Nei, på torsdag.
Har vi fri på mandag?	Nei, på tirsdag.
Begynner kurset på tirsdag?	Nei, på onsdag.
Slutter kurset på torsdag?	Nei, på fredag.

6 Sett inn dagene som mangler

Søndag, mandag, _____, onsdag, _____,

_____, lørdag.

7 Sett inn månedene som mangler

Januar, februar, _____, april, mai, _____,

_____, august, september, _____,

_____, desember.

8 Svar med måneden før

Er nasjonaldagen i juni?	Nei, i mai.
Er eksamen i mars?	Nei, i februar.
Har du ferie i juli?	Nei, i juni.
Kommer familien din i august?	Nei, i juli.
Begynner du på kurs i oktober?	Nei, i september.
Begynner hun i ny jobb i desember?	Nei, i november.
Er det kaldest der i februar?	Nei, i januar.
Kommer våren i april?	Nei, i mars.
Skal de flytte i mai?	Nei, i april.
Er det juleferie i januar?	Nei, i desember.
Har de fri i september?	Nei, i august.
Er festen i november?	Nei, i oktober.

Ubestemt artikkel

De fleste substantiv kan få artikkelen en, ei eller et foran seg: *en by*, *et land*, *ei dør*. Vi sier at substantivene har tre kjønn (genus). Artikkelen er **ei** eller **en** i hunkjønn, **en** i hankjønn og **et** i intetkjønn.

Hunkjønn (femininum): ei/en dame, ei/en klokke, ei/en gate, ei/en dør
Hankjønn (maskulinum): en gutt, en bil, en hage, en maskin, en pakistaner
Intetkjønn (nøytrum): et barn, et eple, et land, et vindu, et spørsmål

Ved hunkjønnsord kan vi velge om vi vil bruke *en* eller *ei*. Ved ord med konkret betydning er *ei* vanlig de fleste steder i landet. Her i boka brukes *ei* i slike sammenhenger. I mer formelt språk, og når ordene har mer abstrakt betydning, bruker vi ofte *en*.

9 Fyll ut med tilsvarende ord

Hankjønn	Hunkjønn	Hankjønn	Hunkjønn
en mann	ei dame	en _____	ei mor
en gutt	ei _____	en onkel	ei _____
en _____	ei ku	en _____	ei kusine
en hane	ei _____	en sønn	ei _____

10 Hvor tror du disse ordene hører hjemme?

språk sykkel barn bok hus jakke land problem tur sofa bord sol seng dyne tavle prinsesse menneske sekk pc kart sted by måne

en	ei/en	et

Vanligvis kan vi ikke se av et ord hvilket kjønn det er. Vi må lære artikkelen sammen med substantivet. I ordbøkene kan man se hvilket kjønn et ord er.

For eksempel:
dør (f) = hunkjønn
bil (m) = hankjønn
hus (n) = intetkjønn

11 Geografiske ord

Fyll ut med et av disse ordene:
øy *by* *fylke* *elv* *gate* *fjell* *flyplass* *innsjø*

Telemark er et fylke.

Stavanger er en _____.

Glomma er ei _____.

Troms er et _____.

Mjøsa er en _____.

Galdhøpiggen er et _____.

Karmøy er ei _____.

Tromsø er en _____.

Hordaland er et _____.

Karl Johan er ei _____.

Mandal er en _____.

Gardermoen er en _____.

12 Sett inn artikkel

Irma går på norskkurs. Hun har _____ lærebok, _____ arbeidsbok og _____ skrivebok. Hun har også _____ penn og _____ blyant. Hun har _____ sekk og _____ veske til å ha tingene i. Hun har _____ flink lærer. De sitter i _____ klasserom. Der er det _____ tavle og _____ datamaskin. De har _____ kart over Norge og _____ kart over verden. I taket er det _____ lampe. På veggen er det _____ bilde av _____ fjell.

13 Se på tegningen. Hvor mange substantiv finner dere?

Skriv ned ordene med artikkel. Les opp og skriv på tavla.

14 Sett inn artikkel

Jeg har _____ spørsmål.

Vi har _____ problem her.

Vi har _____ vanskelig oppgave.

Dette er _____ morsomt tema.

Det sitter _____ barn i _____ vogn.

Det sitter _____ jente i _____ vindu.

De snakker _____ språk som ingen av oss kan.

De kommer fra _____ land i Asia.

Bruk av artikkel

Vi bruker ofte artikkel foran et substantiv i ubestemt form.
Når vi tenker på et eksemplar av noe, har vi artikkel:

Jeg snakket med **en lærer**. Her har du **et skjerf**.
Jeg trenger **ei bok** om Norge. Jeg har **ei bok** om vikingene.
En lege sier at hun er syk. **En lege** har studert lenge.

Når et verbal og et substantiv henger tett sammen og forteller om en handling eller en situasjon, er det ofte vi ikke har artikkel. I slike tilfeller tenker vi ikke på en spesiell bil, hybel osv.:

Kjører du **bil**? Skal dere kjøpe **leilighet**? Hun bor på **hybel**. Hun spiller **gitar**.

Ofte kan man lage riktige setninger både med og uten artikkel:

Jeg har kjøpt **(en) pc**. De har kjøpt **(et) hus**. De har **(en) hund**.
Vi må ringe etter **(en) lege**.

Når et substantiv forteller hvilken gruppe (yrke, nasjonalitet, religion, posisjon, hobby osv.) subjektet tilhører, har vi vanligvis ikke artikkel:

Hun er **lege**. Han er **somalier**. Kari er blitt **bestemor**. Per er **tvilling**.
Han er **fotballspiller**. Hun er **buddhist**. Han er **fugletitter**.

Men når vi sier hva vi mener om subjektet, har vi artikkel:

Mari er **et geni**! Jens er **en idiot**! Hanna er **en dyktig lege**. Per er **en flink sprinter**.

15 Hva er riktig?

- ☐ Jeg har venn i Bergen.
- ☐ Jeg har en venn i Bergen.

- ☐ En lege må se på dette.
- ☐ Lege må se på dette.

- ☐ Bosnia er et land på Balkan.
- ☐ Bosnia er land på Balkan.

- ☐ Er hun muslim?
- ☐ Er hun en muslim?

- ☐ Vi har et stort problem.
- ☐ Vi har stort problem.

- ☐ Lærer hjalp meg.
- ☐ En lærer hjalp meg.

- ☐ Paula spiller piano.
- ☐ Paula spiller et piano.

- ☐ Anita vil bli en lege.
- ☐ Anita vil bli lege.

16 Hva er de?

Finn et substantiv som passer.

Ayse går med avisen.	Hun er *avisbud*.
Eva studerer.	Hun er _____.
Jolanta går på skolen.	Hun er _____.
Laila vil undervise i skolen.	Hun vil bli _____.
Hans kjører buss.	Han er _____.
Amira vil oversette bøker.	Hun vil bli _____.
Nils reparerer biler.	Han er _____.
Marie reparerer folks tenner.	Hun er _____.

17 Sett inn ordene i ubestemt form – med eller uten artikkel

(en) lærer	Jeg må snakke med	_____.
	Kona mi er	_____.
	Hassan har lyst til å bli	_____.
(en) tyrker	Naboen min er	_____.
	Den nye eleven i klassen er	_____.

Vi må spørre _____

hva det heter på tyrkisk.

(en) katolikk Er hun _____?

Jeg spurte _____ om dette.

Jeg tror læreren er _____.

(en) lege Kan du ikke spørre _____?

Hvorfor vil du bli _____?

_____ gjør en viktig jobb.

Flertall

Flertall på **-er**
De fleste substantiv har **-er** i flertall:

en bil – tre bil**er**
ei jente – fem jent**er**
et vindu – mange vindu**er**

18 Fyll ut med substantiv i flertall

Entall	**Flertall**
et problem	Vi har mange _____.
en venn	De har noen _____ der.
en by	Vi har familie i tre forskjellige _____.
ei venninne	Anja har to _____ på skolen.
ei kone	Noen gamle _____ solgte frukt.
en klasse	Det er tolv _____ på skolen.
et bilde	Vi har mange _____ fra Iran.
ei bleie	De kjøper ei pakke _____.

19 Hva skal han kjøpe?

_____.

20 Sett inn substantivet til venstre i riktig form

Flertall	Entall
bilder/damer	Hun har et _____ av ei _____.
klasser	Hun går i en annen _____.
skoler	De bygger en ny _____ her.
grupper	Anna, Hong og Salim lager ei _____.
klokker	Jeg trenger ei _____.
venninner	Han har ei ny _____.
koner	Det satt ei gammel _____ på en benk.

21 Sett inn substantivet i parentes i riktig form

Noen _____ (et menneske) er altfor interessert i å kjøpe ting!

Naboene mine har to _____ (en bil), tre _____ (en tv)

og fire _____ (en radio). Dessuten har de to _____

(en datamaskin) og to _____ (en fryseboks). Så mange ting vil aldri

jeg ha. Dessuten får jeg aldri råd til det heller!

Noen substantiv som ender på **-el**, mister **e** i flertall. Når ordene har dobbel konsonant, blir denne forenklet. Noen substantiv som ender på **-er**, kan også få sammentrukket form:

en regel – fire reg**ler**
en forelder – to forel**dre**
et kapittel – tre kapit**ler**
et kjøpesenter – to kjøpese**ntre**

22 Fyll ut med flertall

en regel	Det er så mange nye	_____!
et eksempel	Kan du gi oss noen flere	_____?
en vaffel	Her lukter det	_____.
en gaffel	Vi trenger to	_____.
en forelder	Noen	_____ må være med.
en nøkkel	Du må ha nye	_____.

23 Sett inn ordene til venstre i flertall

en venn	Har hun noen	_____ her?
ei venninne	Har hun noen	_____ her?
et eple	Hvor mange	_____ skal jeg kjøpe?
ei seng	Hvor mange	_____ er det i rommet?
et vindu	Hvor mange	_____ er det?
en klasse	Hvor mange	_____ er det på skolen?
et kapittel	Hvor mange	_____ skal vi lese?

Flertall uten endelse

Intetkjønnsord med én stavelse i entall (**et barn, et hus, et fjell, et år, et ord, et land, et glass, et bord** osv.) får ikke endelse i ubestemt form flertall:

et hus – to **hus** et land – tre **land** et fjell – mange **fjell**

Ordene får heller ikke endelse når de er sammensatt:
et bord – to **bord** et kjøkkenbord – to **kjøkkenbord**

Unntak: et sted – mange **steder**

24 Sett inn et av ordene

år *land* *ord* *bord* *glass* *fjell* *barn*

Jeg skal besøke mange _____.

Hun kan hundre norske _____.

Hun er 45 _____.

Det er 20 _____ i rommet.

Har de mange _____?

Det er ikke mange _____ i Danmark.

Kan du vaske noen _____?

25 Sett inn ordene i flertall

en kopp *et egg* *et knekkebrød* *et glass*

Til frokost drikker jeg to _____ kaffe og to _____

melk. Jeg spiser to kokte _____ og tre _____.

26 Sett inn ordet i parentes i riktig form

Ahmed og Farah har bodd mange _____ (et sted). Nå bor de i en leilighet utenfor byen. Der har de bodd i to _____ (et år) og fire _____ (en måned) nå. Leiligheten har tre _____ (et rom), kjøkken og bad. Det bor folk fra mange _____ (et land) i samme hus. Noen av dem har mange _____ (et barn), men Ahmed og Farah har ikke noen _____ (et barn) ennå. Men de har to _____ (en hund) og tre _____ (en katt). Det er ikke mange andre _____ (et hus) i nærheten, og det er lang vei til byen. De må ta buss eller tog til jobben. Det går to _____ (et tog) i timen, og som oftest er det god plass.

Også noen få hunkjønnsord og hankjønnsord med én stavelse er uten endelse i flertall. For eksempel **en ting**, **en feil**, **ei mus**, **en sko**, **en løk**, **en is**:

en ting – mange ting en feil – fem feil ei mus – to mus

Mange ord for mål og fremmed valuta har ikke endelse i ubestemt form flertall: **liter**, **meter**, **gram**, **kilo**, **pund**, **dollar**, **euro o.a.**:

en dollar – to dollar en meter – ti meter en kilo – to kilo

27 Sett inn ordene til venstre

en feil	Har du mange	_____ i oppgaven?
en ting	De har ikke så mange	_____ med seg.
en sko	Jeg trenger nye	_____.
en ski	Jeg fikk nye	_____ til jul.
en kjeks	Han spiste ti	_____ til lunsj.
en dollar/ en kilo	De betaler fem	_____ for tre _____ mais.
et pund/ en liter	De betaler ti	_____ for tre _____ vin.
en euro/ en kilo	Vi betaler bare noen få	_____ for tre _____ frukt.

28 Skriv handlelapp

Dere trenger disse varene. Skriv en lapp til sønnen din, slik at han kan gå i butikken.

_____

_____

_____

_____

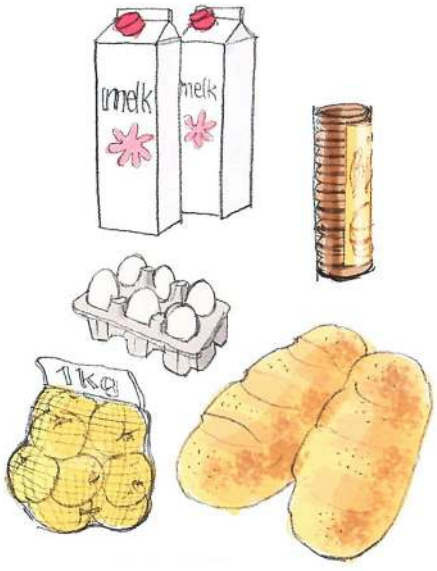

29 Sett inn substantivet i parentes i riktig form

Sylvia leier en leilighet. Det er en del møbler og utstyr der. Det er to _____ (ei seng), tre _____ (en stol), to _____ (et skap), tre _____ (et bord), fire _____ (ei lampe) og ganske mange _____ (en kopp), _____ (en kniv) og _____ (ei skje). Men det er nesten ikke noen _____ (et glass). Leiligheten har tre _____ (et vindu), og i vinduene henger det noen stygge _____ (et gardin). Når hun får lønn, vil hun kjøpe noen _____ (ei hylle) og noen _____ (et teppe). Hun ønsker seg også mange myke _____ (ei pute). Etter hvert blir det nok koselig der.

Flertall på *-e*

Noen substantiv får bare **-e** i ubestemt form flertall. Det gjelder ord som ender på **-er** i ubestemt form entall, og som forteller hva folk *gjør* eller *er*, for eksempel om yrke, aktivitet og nasjonalitet.

en lærer – to lærer**e**, en fotballspiller – noen fotballspiller**e**, en tysker – ti tysker**e**

30 Fortell om elevene i denne klassen

I en norskklasse er det to elever fra Sudan, tre fra Iran, to fra Italia, to fra Kina, fire fra Tyrkia, to fra Tyskland og tre fra India. Dessuten er det to norske lærere.

Det er to sudanere i klassen. Det er tre _____

_____

_____

_____

_____

31 Sett inn substantiv i stedet for ordene i parentes

Det er mange _____ her. (fra Irak)

Noen _____ snakker godt norsk. (fra Somalia)

Da hun var i Italia, traff hun nesten ingen _____. (fra Italia)

Jeg traff noen _____. (som spiller basket)

Jeg kjenner noen _____. (som underviser på skolen)

Jeg jobber sammen med to _____. (som kan mekanikk)

Sykehuset trenger flere _____. (som kan pleie syke)

Bestemt form

Vi får bestemt form ved å sette endelser til substantivene:

	Ubestemt form	Bestemt form
Hankjønn ender på **-en**:	en maskin	maskin**en**
	en lege	leg**en**
Hunkjønn ender på **-a***:	ei dør	dør**a**
	ei jente	jent**a**
Intetkjønn ender på **-et**:	et hus	hus**et**
	et bilde	bild**et**

Datamaskin**en** virker ikke

*-**a** eller -**en**

I hunkjønn kan vi velge om vi vil bruke -**a** eller -**en**. I ord med konkret betydning er -**a** vanlig i dagligtale de fleste steder i landet. I mer formelt språk bruker vi ofte -**en**. Trykklett -**e** i slutten av ordet blir borte før endelsen: ei jent**e** – jent**a**.

32 Sett inn bestemt form av substantivene til venstre

en by	Jeg må til	_____.
en dag	Jeg har jobbet hele	_____.
et sted	Jeg liker dette	_____.
et bilde	Liker du	_____?

ei jente	_____ i nabohuset kom på besøk.
ei sol	I dag skinner _____.
ei venninne	Her er _____ til Kristian.
en klasse	De liker seg i _____.
en lærer	Hvordan er _____?

33 Sett inn ordene i bestemt form

en datamaskin	Hvilket merke er _____?
en telefon	Hun tar ikke _____.
ei kake	Er _____ god?
en film	Hvordan var _____?
et hus	Hvor ligger _____?
et problem	Hva er _____?
et kjøleskap	_____ er gått i stykker.
en komfyr	_____ er også ganske dårlig.

Vi kan bruke bestemt form når den vi snakker til, kan forstå hva vi snakker om:

Læreren er syk i dag. (Vi forstår hvilken lærer.)
Veska ligger i **bilen**. (Vi vet hvilken veske og hvilken bil.)
Hun går på **skolen**. (Kjent institusjon.)

34 Sett inn et ord som passer

Jeg trenger lån, så jeg må i _____.

Vi trenger melk og brød, så jeg må gå i _____.

Jeg skal sende ei pakke, så jeg må dra til _____.

Eline ligger og sover på _____.

Mahmod lager mat, så han er på _____.

Det er varmt i dag, og _____ skinner.

Ibrahim går i fjerde klasse, og han liker seg på _____.

Bestemt form flertall

I bestemt form flertall får de fleste ord endelsen **-ene**:

en bil	bilen	biler	bil**ene**
ei dør	døra	dører	dør**ene**
et hus	huset	hus	hus**ene**

35 Sett inn ordene til venstre i bestemt form flertall

et vindu	Vi må vaske _____.
et hus	_____ her i byen er pene.
en elev	_____ i klassen er hyggelige.
en venn	Noen av _____ mine har flyttet.
ei venninne	Hvor bor _____ dine?
et spørsmål	Er _____ vanskelige?
et problem	Vi må hjelpe dem med _____.

36 Spør om det samme i flertall

Er huset dyrt?	Er hus*ene* dyre?
Er huset nytt?	_____ nye?
Er filmen god?	_____ gode?
Er lua varm?	_____ varme?
Er huset varmt?	_____ varme?

Er oppgaven vanskelig? _____ vanskelige?

Er eleven hyggelig? _____ hyggelige?

Er kaka god? _____ gode?

37 Nasjonalitetsord

Personer på **-er** får **-ne** i bestemt form flertall:

en lærer	læreren	lærere	lærer**ne**
en tysker	tyskeren	tyskere	tysker**ne**

Norskgruppa skal ha fest. Alle skal lage mat fra hjemlandet.

Hvem skal lage marokkansk mat? Marokkanerne.

Hvem tar med seg gresk mat? _____.

Hvem skal lage italiensk mat? _____.

Hvem kan lage iransk mat? _____.

Hvem tar med seg tyrkisk mat? _____.

Hvem skal lage latvisk mat? _____.

Hvem skal lage tysk mat? _____.

Hvem skal lage etiopisk mat? _____.

Hvem skal lage spansk mat? _____.

Hvem skal lage portugisisk mat? _____.

Intetkjønnsord kan få **-a**, og noen ord *skal* ha **-a**, i bestemt form flertall:

et barn	barnet	barn	**barna**
et bein	beinet	bein	**beina**

38 Sett inn bestemt form flertall

lærere	Har du møtt de nye _____?
foreldre	Har du snakket med _____?
barn	Han passet på alle _____.
afrikanere	_____ i klassen laget orkester.
amerikanere	Kjenner du _____ i naboleiligheten?
fotballspillere	I Brasil er _____ berømte.
bein	Du må ikke ha _____ på setet!
matpakker	Vi har glemt _____ på skolen.

Mer om bruk av bestemt form

Når vi forteller noe nytt, begynner vi ofte med *Vi har . . .*, *Det er . . .* og andre introduksjoner. Da står substantivet i ubestemt form. Etterpå kan vi se på det som kjent, og vi bruker bestemt form når vi snakker videre om det:

Eva har **ei datter** og **en sønn**. **Dattera** går på skolen, og **sønnen** er i barnehagen.

Det gjelder ikke bare når vi gjentar det samme ordet, men også når vi skjønner hvilke ting det er snakk om fordi det har sammenheng med det vi har nevnt:

Vi har fått **ny leilighet**. **Kjøkkenet** er stort, men **badet** er lite.

Vi regner med at den vi snakker til, lett kan skjønne at kjøkkenet og badet er rom i den nye leiligheten, så de ordene står i bestemt form. Men vi kan også velge å fortelle det samme som en ny opplysning:

Vi har fått ny leilighet. Den har **et stort kjøkken** og **et lite bad**.

39 Sett inn substantivene i riktig form

en mann *ei jakke* *en kafé*

En gammel _____ var ute og gikk. Han hadde bare _____ på seg. _____ var tynn, og _____ frøs. Plutselig fikk han øye på _____, og han gikk fort inn. Inne i _____ var det godt og varmt. _____ bestilte varm suppe, og etter en stund var han så varm at han tok av seg _____. Han hadde ikke lyst til å gå fra _____ før det ble sommer.

40 Sett inn ordene i riktig form

(1) *en sønn* (2) *en far* (3) *en kvist*

En mann hadde tre _____ (1). Da han var blitt gammel og visste at han snart skulle dø, sa han til _____ (1) sine at han ville snakke med dem. Da _____ (1) kom, viste _____ (2) dem noen _____ (3) som lå på bakken. – Kan dere brekke disse _____ (3)? spurte _____ (2). – Ja, selvfølgelig, svarte _____ (1). _____ (2) bandt _____ (3) sammen i en bunt og ga bunten til den eldste _____ (1). Han klarte ikke å brekke _____ (3). Alle prøvde så hardt de kunne, men ingen av _____ (1) klarte å brekke _____ (3). Da tok _____ (2) bort båndet som bandt _____ (3) sammen. Da var det lett for _____ (1) å brekke dem. – Husk på dette, sa _____ (2). – Mange sammen er sterkere enn én alene.

Oversikt over substantivbøyningen

Når vi bøyer substantiv, oppgir vi oftest formen i ubestemt form entall, bestemt form entall, ubestemt form flertall, bestemt form flertall:

Entall		Flertall	
Ubestemt	**Bestemt**	**Ubestemt**	**Bestemt**
en bil	bilen	biler	bilene
ei/en jente	jenta/jenten	jenter	jentene
et bilde	bildet	bilder	bildene
en regel	regelen	regler	reglene
et hus	huset	hus	husene
en ting	tingen	ting	tingene
en baker	bakeren	bakere	bakerne

Spesiell bøyning

Noen vanlige substantiv skifter vokal i flertall og kan ha andre uregelmessige former:

Entall		Flertall	
Ubestemt	**Bestemt**	**Ubestemt**	**Bestemt**
ei bok	boka	bøker	bøkene
en fot	foten	føtter	føttene
en bonde	bonden	bønder	bøndene
ei hånd	hånda	hender	hendene
ei strand	stranda	strender	strendene
ei natt	natta	netter	nettene
ei tann	tanna	tenner	tennene
en bror	broren	brødre	brødrene
ei mor	mora	mødre	mødrene
ei datter	dattera	døtre	døtrene
en far	faren	fedre	fedrene
en mann	mannen	menn	mennene
et tre	treet	trær	trærne
et kne	kneet	knær	knærne
ei tå	tåa	tær	tærne

41 Fyll ut skjemaet

Entall		Flertall	
Ubestemt	**Bestemt**	**Ubestemt**	**Bestemt**
en leilighet	_____	_____	_____
_____	_____	elever	_____
_____	problemet	_____	_____
_____	_____	_____	barna
_____	kona	_____	_____
_____	_____	spørsmål	_____
_____	bildet	_____	_____

42 Sett inn ubestemt form flertall

en fot
et bilde
en far
et tre
ei natt
et barn
en feil
en dollar

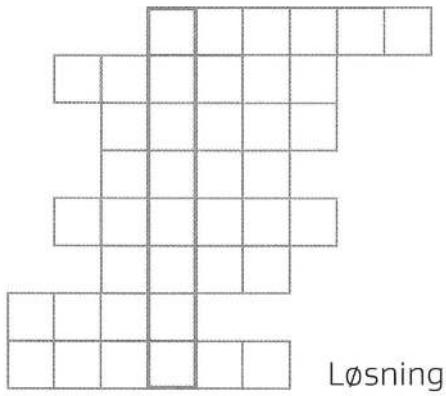

Løsning: _____

43 Gjenta setningene med substantivet i bestemt form flertall

Vil du gi meg *boka*? _____?

Bonden dyrker mais. _____.

Vi gikk langs *stranda*. _____.

Vinden suste i *treet*. _____.

Barnet satt helt stille. _____.

Vi snakket med *mannen*. _____.

Jeg fryser på *foten*. _____.

44 Hvor har du vondt?

Sett inn bestemt form flertall.

ei tann	Jeg har så vondt i _____.
et kne	Jeg har så vondt i _____.
ei skulder	Jeg har så vondt i _____.
et bein	Jeg har så vondt i _____.
ei tå	Jeg har så vondt i _____.

ei datter *en sønn* *ei søster* *en bror* *ei bestemor*

Foreldrene heter Lise og Lars. Lise og Lars har fem barn, to jenter og tre gutter. Jentene heter Bodil og Birgitte. Guttene heter Tomas, Kristian og Johan. Foreldrene til Lars bor sammen med dem, og det gjør også Lises mor.

45 Sett inn riktig form av ordene

Lise og Lars har fem barn, to _____ og tre _____.

Bodil har fire søsken, ei _____ og tre _____.

Tomas har to _____ og to _____. Barna har en bestefar og to _____.

Hva forteller Lises mor om familien?
Hva forteller Lars om familien sin?
Hva forteller Johan?

Noen ord har ikke artikkel eller tall foran, og de har ingen flertallsform.

Stofford: *snø, kaffe, mel, ris, ull, luft, vann, blod ...*
Abstrakter: *takknemlighet, kjærlighet, forståelse ...*

Ordene har bestemt form på vanlig måte: *snøen, kaffen, lufta, vannet, kjærligheten ...*

De lever av **luft** og **kjærlighet** – og litt **mat** og **kaffe**!

Utellelige substantiv

46 Les teksten og fyll ut

Rut og Anne var på restaurant sammen. Men de var ikke fornøyd med besøket. De fikk kjedelig mat, lunkent vann, tørt brød, seigt kjøtt, kald saus, vissen salat, og til slutt fikk de kaffe som smakte vondt. De syntes også at de fikk dårlig service. Men de fikk en stor regning til slutt!

Hvordan var restaurantbesøket?

_____ var kjedelig, _____ var lunkent, _____ var tørt, _____ var seigt, _____ var kald, _____ var vissen, og _____ smakte vondt. _____ var også dårlig. Men _____ var stor!

Genitiv

Genitiv uttrykker at noen **eier** eller **har** noe.
Både navn og andre substantiv kan stå i genitiv.

Stortinget er **Norges** nasjonalforsamling.

Vi får genitiv av et substantiv ved å sette til en **s**. Det som man eier eller har, står alltid etter genitiven, og det står alltid i ubestemt form:
Olas familie bor i Oslo. **Polens historie** er dramatisk. **USAs president** talte.
Hva heter **Indias hovedstad**? **Barnas lærer** er veldig flink. Det er **statens ansvar**.

Dersom substantivet ender på **-s**, **-x** eller **-z**, har vi apostrof (') etter:
Sveits' hovedstad, Johanne**s'** familie, Jano**z'** kone.

47 Hva er riktig?

- ☐ Sudans hovedstaden
- ☐ Sudans hovedstad
- ☐ Hovedstad Sudans

- ☐ Tom's butikk
- ☐ Toms butikk
- ☐ Toms butikken

- ☐ Norges situasjon
- ☐ Norge's situasjonen
- ☐ Norges situasjonen

- ☐ Lars bil
- ☐ Lars' bil
- ☐ Lars bilen

- ☐ Ahmeds kona
- ☐ Ahmed's kone
- ☐ Ahmeds kone

- ☐ FNs generalsekretæren
- ☐ FN's generalsekretær
- ☐ FNs generalsekretær

- ☐ Karis barn
- ☐ Karis barna
- ☐ Kari's barn

- ☐ Janoz' datter
- ☐ Janoz's dattera
- ☐ Janoz datter

48 Gjør om til genitiv

	Genitiv
Vennene til Tonio	*Tonios venner*
Sykkelen til Fatima	_____
Slektningene til Azim	_____
Bøkene til Maria	_____
Kona til Nino	_____
Hovedstaden i Italia	_____

49 Bruk uttrykk med genitiv i stedet for ordene i parentes

a

Ola har to barn	Jeg kjenner *Olas barn*
Ola har en bil	Kan du låne _____?
Ola har ei hytte	Skal du låne _____?
Ola har et hus	Naboene skal kjøpe _____.
Ola har mange venner	Jeg møtte noen av _____.

b

Anne bor i (leiligheten til foreldrene) _____.

Malik låner (bilen til broren) _____.

De studerte (historien til Somalia) _____.

De er interessert i (politikken i USA) _____.

Genitiv etter *til*

Vi har en del faste uttrykk med genitiv etter **til**:

Vi går **til bords**. Hun gikk **til topps** i konkurransen.
Hun var syk og gikk **til sengs**.

Han går alltid **til fots** til byen.

50 Sett inn et substantiv i genitiv

Jeg trenger mosjon, så jeg går alltid til _____ til jobben.

Han følte seg trøtt og gikk til _____.

Vi var sultne og satte oss til _____.

Hun er veldig glad i fjellet og drar ofte til _____ i ferien.

Sammensatte substantiv

Et substantiv er ofte satt sammen av to (eller flere) ord. Det siste ordet er hovedordet, mens det første ordet forteller mer om det siste. Et substantiv som står først, må stå i ubestemt form entall. Verb står i infinitiv.

ei bok om grammatikk = **ei grammatikkbok**
klær av ull = **ullklær**
klær til sommeren = **sommerklær**
ei bok til å skrive i = **ei skrivebok**

51 Sett sammen ordene på så mange måter som mulig

Skriv de sammensatte ordene på tavla.
vinter sol klær sko skinn ferie bok jogge

52 Lag sammensatte ord

Sett et av disse ordene sammen med ordene under:
kaffe skinn ull te skole mat lese ski grammatikk koke vinter

Alternativer:

Vi må ha en _____ pause. _____

Hun trenger noen _____ støvler. _____

De kjøpte noen _____ kopper. _____

Vil du ha ei _____ bok? _____

Der ligger det en _____ butikk. _____

Hun ønsket seg ei _____ jakke. _____

De skulle ha to _____ timer. _____

Noen ganger har vi en **e** eller en **s** mellom de sammensatte ordene når den første delen er et substantiv:

ei bok for barn = ei barn**e**bok
ei bok for ungdom = ei ungdom**s**bok

En del enstavelsesord får **e**, mens ord som ender på *-sjon*, *-else*, *-het*, *-tet*, *-skap*, *-dom*, og en del andre ord, får **s** når de står først i en sammensetning.

e: barn**e**hage, gutt**e**klasse, fisk**e**suppe, jul**e**fest, hest**e**interesse
s: sport**s**utstyr, arbeid**s**tid, selskap**s**klær, informasjon**s**sjef, kjærlighet**s**historie

53 Fortell

Lag et sammensatt ord.

Hva slags filmer liker du best? Jeg liker best _____ filmer.

Hva slags ballspill liker du best? Jeg liker best _____ ball.

54 Fyll ut med sammensatte substantiv

Ei *barnebok* er ei bok for barn.

En _____ er en film for barn.

Ei _____ er ei veske av skinn.

Et _____ er et smykke av sølv.

Ei _____ er ei suppe med fisk.

Ei _____ er ei kake med ost.

En _____ er en kjole til å bruke i selskap.

_____ er klær for ungdom.

Test

1 Hva er riktig?

- ☐ En lærer må være hyggelig.
- ☐ Lærer må være hyggelig.
- ☐ Jeg har problem.
- ☐ Jeg har et problem.

2 Sett inn *en lege* eller *lege*

Du må spørre _____ om dette.

Dattera mi vil bli _____.

_____ har en interessant jobb.

Naboen er _____.

3 Fyll ut med samme ord

Entall	Flertall
en maskin	to _____
_____	mange dører
_____	fem venner
_____	mange klasser
en regel	mange _____
et år	tre _____
en kilo	to _____
en afrikaner	fem _____

4 Hva er riktig?

- ☐ De har tre barner.
- ☐ De har tre barn.
- ☐ De har tre barna.
- ☐ Jeg hadde mange feil.
- ☐ Jeg hadde mange feiler.
- ☐ Jeg hadde mange feilen.

- [ ] Det er to inder i klassen.
- [ ] Det er to Indianer i klassen
- [ ] Det er to indere i klassen

- [ ] Det kostet tre dollars.
- [ ] Det kostet tre dollarer.
- [ ] Det kostet tre dollar.

5 Hva er riktig?

- [ ] Lærer kan hjelpe deg.
- [ ] Læreren kan hjelpe deg.

- [ ] Lege komme på besøk.
- [ ] Legen kommer på besøk.

- [ ] Bil starter ikke.
- [ ] Bilen starter ikke.

6 Sett inn substantivene i riktig form

(1) en mann *(2) en bjørn* *(3) ei flue* *(4) ei nese*

Det var en gang _____ (1) som hadde _____ (2) som husdyr og venn. _____ (2) var trofast og hjelpsom mot sin herre. En dag da _____ (1) lå og sov, kom det _____ (3) og satte seg på _____ (4) til _____ (1). _____ (2) var redd for at _____ (3) skulle plage _____ (1) og kanskje vekke ham. Derfor ville den jage _____ (3) bort, og den dasket til den med full kraft. Og _____ (2) knuste både _____ (3), _____ (4) og hodet til _____ (1) i samme slaget.

7 Hva er riktig?

- ☐ Jeg kjenner Livs foreldrene.
- ☐ Jeg kjenner Livs foreldre.
- ☐ Jeg kjenner Liv's foreldre.

- ☐ Jeg liker Jans vennene.
- ☐ Jeg liker vennene Jans.
- ☐ Jeg liker Jans venner.

- ☐ Jeg kjenner Olas kone.
- ☐ Jeg kjenner Olas kona.
- ☐ Jeg kjenner Ola's kone.

- ☐ Jeg kan låne Lines leiligheten.
- ☐ Jeg kan låne Line's leilighet.
- ☐ Jeg kan låne Lines leilighet.

8 Lag sammensatte ord

en skole der man lærer språk _____

en skole for barn _____

en skole for ungdom _____

klær som man bruker om vinteren _____

klær for damer _____

klær for barn _____

klær til å arbeide i _____

ferie om sommeren _____

ferie om vinteren _____

sko som man bruker om sommeren _____

båt som man seiler i _____

hytte på fjellet _____

bord ved sofa _____

Adjektiv

Jeg er ikke **syk**,
jeg er bare **trøtt**!

Adjektiv forteller hvordan noe eller noen *er*, og sier blant annet noe om:

Størrelse:	Hun er **liten**. Skolen er **stor**.
Alder:	Han blir **gammel**. Er skolen **ny**?
Farge:	Jakka er **lys**. Huset er **rødt**.
Kvalitet:	Maten var **god**. Byen er **pen**.
Nasjonalitet:	Hun er **tyrkisk**. Maten var **norsk**.
Tilstand:	Læreren er **syk**. Ble hun **sint**?

1 Hva kan dere fortelle om disse?

Når vi forteller noe nytt om et subjekt, knytter vi vanligvis adjektivet til subjektet ved hjelp av verbene *være* eller *bli*:
Hun er **hyggelig**. Er du **trøtt**? Ble læreren **syk**? Blir du **sur**?

Adjektivet står ellers foran substantivet som det beskriver:
ei **syk** jente, en **trøtt** lærer.

2 Sett inn adjektiv som betyr det motsatte

Er hun gammel eller _____?

Er skolen gammel eller _____?

Er han tynn eller _____?

Er pakka lett eller _____?

Er oppgaven lett eller _____?

Er byen liten eller _____?

Er han rik eller _____?

Er maten varm eller _____?

Er hun frisk eller _____?

Er maten norsk eller _____?

Er du sulten eller _____?

3 Sett inn et adjektiv og les opp setningene

Jeg leser ei bok. *Jeg leser ei god bok.*

Jeg vil gjerne ha en genser. _____.

Jeg så en film. _____.

Jeg har tenkt å kjøpe ei veske. _____.

Jeg skal besøke en venn. _____.

Jeg vil gjerne ha en oppgave. _____.

4 Sett inn adjektiv som passer

En _____ mann var ute og gikk. Vinden var _____,

og mannen frøs. Han hadde bare ei _____ jakke på seg. Han

angret på at han ikke hadde spist før han gikk ut, for nå var han _____.

Han ble veldig _____ da han fikk øye på en kafé, og han skyndte seg inn. Nå kunne han bli både _____ og _____!

5 Fyll ut

Om morgenen er jeg ofte _____.

Når det er varmt, blir jeg _____.

Bøyning av adjektivet

Intetkjønn

Den formen av adjektivet som vi finner i ordbøker, brukes i hankjønn og hunkjønn entall. For eksempel: en **pen** gutt, jenta er **pen**.

Når adjektivet beskriver et ord i intetkjønn, får det vanligvis endelsen **-t**:

Hankjønn/hunkjønn	Gutten er pen.	Jakka er rød.	Hytta er stor.
Intetkjønn	Barnet er **pent**.	Skjørtet er **rødt**.	Huset er **stort**.

6 Sett inn samme adjektiv

Hun har ei *gul* lue og et *gult* skjerf.

De har en *fin* bil og et _____ hus.

Vi har en *stor* hage med et _____ tre.

Hun har en *pen* genser og et _____ skjørt.

Han har ei *rød* skjorte og et _____ slips.

7 Sett inn adjektiv med motsatt betydning

Er huset nytt eller _____?

Er fatet lett eller _____?

Var kjøttet kaldt eller _____?

Er barnet sykt eller _____?

Er det varmt eller _____ her?

Er det lyst eller _____ ute?

Dobbel konsonant blir enkel foran **-t**:

Jakka er grønn.	Genseren er tykk.	Maten er sunn.
Skjørtet er **grønt**.	Teppet er **tykt**.	Dette er **sunt**.

Unntak: en full kopp – et **fullt** glass
Noen adjektiv som ender på vokal, får **-tt**. **Liten** heter **lite** i intetkjønn:

Jakka er ny.	Familien er fri.	Bilen er liten.
Skjørtet er **nytt**.	Landet er **fritt**.	Huset er **lite**.

8 Velg blant adjektivene, og sett dem inn i riktig form

Det er et _____ program på tv.

De har et _____ hus.

Det ligger et _____ fjell i nærheten.

Her er et _____ glass.

Dette blir et _____ år.

De har et _____ problem.

Det er et _____ land.

Er det et _____ sted?

Noen adjektiv får ikke **-t** i intetkjønn:

Hankjønn/hunkjønn	**Intetkjønn**	
Maten var billig.	Huset er **billig**.	Adjektiv som ender på **-ig**
Hun er hyggelig.	Stedet er **hyggelig**.	
Hatten er moderne.	Skjørtet er **moderne**.	De som ender på **-e**
Gata er bråkete.	Stedet er **bråkete**.	
Hun er tyrkisk.	Flagget er **tyrkisk**.	Nasjonalitetsord på **-sk** og fremmede ord på **-isk**
Hun er praktisk.	Dette er **praktisk**.	

9 Sett inn adjektivene til venstre

hyggelig	Dette var _____!
stille	Barnet var helt _____.
vanskelig	De fikk et _____ spørsmål.
moderne	De ønsket seg et _____ hus.
praktisk	Det er et _____ problem.
arabisk	De bor i et _____ land.
politisk	Hun er medlem av et _____ parti.
utenlandsk	Dette er et _____ ord.

10 Sett inn ord med motsatt betydning

vond
kald
sulten
ny
vanskelig
varm
god
rik
dyr
mett

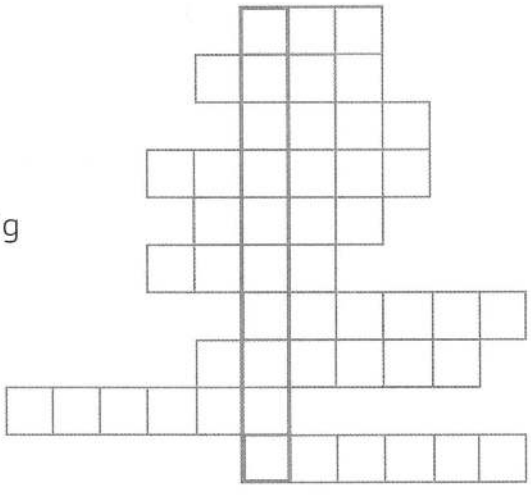

Løsning: Ikke moderne, men _____

Flertall

Adjektiv som beskriver ord i flertall, får endelsen -**e**. Endelsen i intetkjønn entall må bort før vi setter til flertallsendelsen:

Entall: Han er pen. Huset er nytt. Rommet er stort.
Flertall: De er **pene**. Husene er **nye**. Rommene er **store**.

11 Fyll ut med samme adjektiv i riktig form

Jeg er trøtt. Alle er _____.

Hun blir glad. Alle er _____.

Han blir sur. De er _____.

Han er grei. Lærerne er _____.

Du er flink. Dere er _____.

Han er heldig. Elevene er _____.

Jeg er spansk. De er _____.

12 Hva er riktig?

Bilen var
- ☐ dyrt.
- ☐ dyr.
- ☐ dyre.

Huset var ikke
- ☐ billigt.
- ☐ billig.
- ☐ billige.

Bilene var
- ☐ dyrt.
- ☐ dyr.
- ☐ dyre.

Husene er
- ☐ pene.
- ☐ pente.
- ☐ pent.

Adjektiv som ender på **-er**, **-el** og **-en**, får sammentrukket form i flertall:

Entall:	en mager ost	ei sulten jente	et gammelt hus
Flertall:	**magre** oster	**sultne** jenter	**gamle** hus

Adjektiv som ender på **-e**, får ikke noen ny **-e** i flertall:

Entall:	en moderne hatt	et stille barn
Flertall:	mange **moderne** klær	noen **stille** elever

Liten heter **små** i flertall:

Entall:	en liten bil	et lite vindu
Flertall:	**små** biler	**små** vinduer

13 Sett inn ordene i riktig form

doven Barna er ganske _____. Jeg er også litt _____ i dag.

sliten Læreren er _____. Vi er ganske _____ alle sammen.

lunken Vannet i springen er _____. Maten er _____.

moderne De kjøpte et _____ hus med bare _____ møbler.

sikker De var _____ på at de skulle klare det.

våken Alle barna var _____. Hunden var også _____.

14 Sett inn adjektiv med motsatt betydning

Er teppet gammelt eller _____?

Er ungene mette eller _____?

Er huset nytt eller _____?

Er huset dyrt eller _____?

Er klærne nye eller _____?

Er oppgavene vanskelige eller _____?

Er druene billige eller _____?

Er glassene store eller _____?

Et glasset stort eller _____?

Bestemt form

Når adjektivet står foran et substantiv i bestemt form, får det endelsen **-e**. Oftest får adjektivet også bestemt artikkel foran seg.
Artikkelen er **den** i hunkjønn og hankjønn, **det** i intetkjønn og **de** i flertall:

Klokka er dyr.	**Den nye klokka** er dyr.
Læreren er grei.	**Den nye læreren** er grei.
Huset er pent.	**Det nye huset** er pent.
Elevene er hyggelige.	**De nye elevene** er hyggelige.

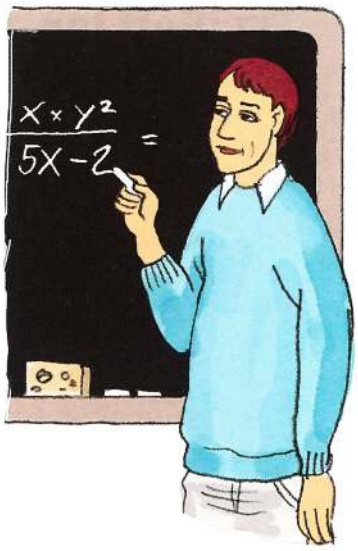

Den trøtte læreren forklarte **det vanskelige mattestykket**.

15 Sett adjektivet *fin* til substantivene

Husk artikkel i bestemt form.

Jon har ei _____ jakke. Hvor kjøpte han _____ jakka?

De hadde et _____ hus. Har de solgt _____ huset?

Jeg hadde en _____ sykkel. Noen har tatt _____ sykkelen min.

Det er mange _____ fugler her. Se på _____ fuglene!

16 Nasjonalitet

Klassen hadde en fin fest. Alle elevene laget mat fra sitt land.

De amerikanske	elevene laget amerikansk mat.
_____	elevene laget spansk mat.
_____	elevene laget polsk mat.
_____	elevene laget indisk mat.
_____	elevene laget somalisk mat.
_____	elevene laget russisk mat.
_____	elevene laget gresk mat.
_____	elevene laget litauisk mat.
_____	elevene laget tysk mat.
_____	lærerne kokte norsk kaffe.

17 Sett inn adjektivene

rød – grønn — Kjøpte du *den røde genseren*? Nei, *den grønne*.

lett – vanskelig — Gjorde du _____ oppgaven?

Nei, _____.

gul – brun — Vil du kjøpe _____ eller

_____ jakka?

tykk – tynn — Vil du ha _____ hanskene?

Nei, heller _____.

hvit – grønn — Jeg kjøpte både _____

og _____ skjorta.

lett – vanskelig — Jeg svarte på _____spørsmålene,

men ikke på _____.

De adjektivene som har sammentrukket form i flertall (se side 44), har det også i bestemt form:

en sulten student	**den sultne** studenten
en gammel mann	**den gamle** mannen

18 Sett inn adjektivene med artikkel

dyr — Kjøpte du *den dyre jakka*?

gammel — Kjenner du _____ mannen?

koselig — Doris skal selge _____ huset.

gammel — Vi må bytte ut _____ kjøleskapet.

spansk — _____ naboene kommer på besøk.

åpen — Kan du lukke _____ vinduet?

polsk — _____ filmen er visst god.

sliten — Vi hjalp _____ barna.

19 Hva sier reisebrosjyren om Tyrkia?

Flere og flere turister drar nå til Tyrkia. (tyrkisk) _____

kysten er blitt veldig populær. Det er mange årsaker til dette: (fantastisk)

_____ strendene, (ren) _____ vannet,

(hyggelig) _____ menneskene, (god) _____

_____ maten, (koselig) _____ restaurantene og mye mer.

I (spennende) _____ butikkene finner du billige skinnvarer og

smykker.

Liten og **annen** har spesiell bøyning. Dersom vi bruker den ubestemte artikkelen **ei**, får vi en egen hunkjønnsform. Dersom vi bruker artikkelen **en**, er formen i hunkjønn og hankjønn lik:

	Hunkjønn	**Hankjønn**	**Intetkjønn**	**Flertall**
Ubestemt	ei **lita** jente/ en **liten** jente	en **liten** by	et **lite** land	**små** land
	ei **anna** jente/ en **annen** jente	en **annen** dag	et **annet** sted	**andre** steder
Bestemt	den **lille** jenta	den **lille** byen	det **lille** landet	de **små** landene
	den **andre** jenta	den **andre** dagen	det **andre** stedet	de **andre** stedene

20 Sett inn adjektivet *liten* i riktig form

Jeg kjøpte *leiligheten*. *Jeg kjøpte den lille leiligheten.*

Hvem eier *bilen*? _____.

De liker seg godt i *byen*. _____.

Han passet på *barna*. _____.

Jeg vil ikke ha *tv-en*. _____.

Se på *barnet*! _____.

Vi kjøper ti av *kakene*. _____.

21 Sett inn adjektivet *liten* i riktig form

Husk artikkelen i bestemt form.

Det var en gang ei _____ kone som bodde i et _____ hus. I _____ huset var det et _____ kjøkken og to andre _____ rom. På _____ kjøkkenet var det et _____ bord. På _____ bordet sto det ei _____ blomsterpotte, i _____ blomsterpotta var det mange _____ blomster, og på en av _____ blomstene satt det ei KJEMPESTOR humle!

22 Sett inn riktig form av *annen*

Kan dere komme i dag?	Nei, heller en _____ dag.
Bor hun sammen med dere?	Nei, hun bor sammen med noen _____.
Vil du se denne filmen?	Nei takk, heller den _____.
Hvor er alle elevene?	De er i det _____ rommet.
Kommer tanta di?	Nei, men alle de _____ slektningene kommer.
Bor de her nå?	Nei, de har flyttet til et _____ sted.
	De flytter fra det ene stedet til det _____.

23 Svar med det motsatte

Kjøpte hun den lille leiligheten?	Nei, *den store*.
Kjøpte du de billige hanskene?	Nei, _____.
Har du på deg de tynne hanskene?	Nei, _____.
Har du på deg den nye jakka?	Nei, _____.
Skal vi være i det nye klasserommet?	Nei i, _____.
Kjøpte du den store tv-en?	Nei, _____.
Vil du ha de store koppene?	Nei, _____.

24 Gjenta setningene

Sett inn et adjektiv som passer til substantivet.

Jeg liker *huset*.	Jeg liker *det nye huset*.
Jeg kjøpte *boka*.	Jeg kjøpte _____.
Se på *katten*!	Se på _____!
Hvor mye koster *eplene*?	Hvor mye koster _____?
Kan vi kjøpe *blomstene*?	Kan vi kjøpe _____?
Besøkte dere *slottet*?	Besøkte dere _____?

Sammenlikning

Eplene er **dyrere** enn appelsinene. Eplene er **dyrest**. Appelsinene er **billigere** enn eplene. Appelsinene er **dyrere** enn bananene. Bananene er **billigere** enn eplene og appelsinene. Bananene er **billigst**.

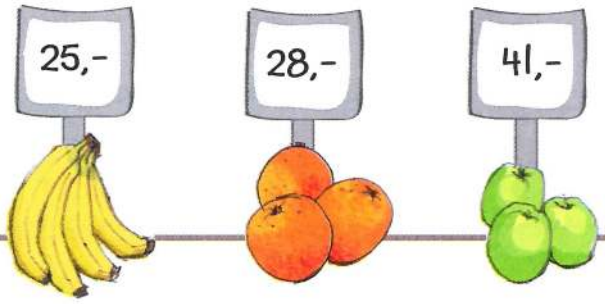

Komparativ og superlativ

Mange adjektiv har spesielle former til å uttrykke forskjeller. Komparativ har som oftest endelsen **-ere** og superlativ **-est**. Adjektiv som ender på **-ig** og **-som**, får bare **-st** i superlativ:

	Komparativ	Superlativ
pen	pen**ere**	pen**est**
sunn	sunn**ere**	sunn**est**
hyggelig	hyggelig**ere**	hyggelig**st**
morsom	morsomm**ere**	morsom**st**

Etter komparativ kommer vanligvis **enn**: Lise er **høyere enn** Anne.

Superlativ brukes om den høyeste graden, enten vi sammenlikner to eller flere ting: Lise er **høyest**.

Lise Anne

25 Fyll ut med komparativ

billig	Kål er	_____	enn tomater.
dyr	Fisk er	_____	enn poteter.
pen	Damaskus er	_____	enn Oslo.
morsom	Synes du matematikk er	_____	enn fysikk?
vanskelig	Synes du grammatikk er	_____	enn uttale?
lett	Disse oppgavene er	_____	enn de andre.

26 Svar med adjektiv som betyr det motsatte

Er denne oppgaven lettere enn den andre? Nei, den er *vanskeligere*.

Er maten dyrere der enn her? Nei, den er _____.

Var filmen kjedeligere enn boka? Nei, den var _____.

Er det nye huset billigere enn det gamle? Nei, det er _____.

Er disse oppgavene vanskeligere enn de andre? Nei, de er _____.

27 Fyll ut

Jeg synes _____ er morsommere enn _____.

Jeg synes _____ er bedre enn _____.

Jeg synes _____ er vanskeligere enn _____.

28 Sett inn superlativ

varm	Det er	_____	her i juli.
kald	Det er	_____	her i januar.
pen	Været er	_____	her i mai.
fin	Naturen er	_____	i nord.

billig Det er _____ å bo litt utenfor byen.

dyr Husene er _____ i sentrum.

billig Grønnsakene er _____ i innvandrerbutikker.

29 Hva er riktig?

☐ Hvilke epler er billigere?
☐ Hvilke epler er billigst?

☐ Hva er best, å jobbe eller å gå på skolen?
☐ Hva er bedre, å jobbe eller å gå på skolen?

☐ Hvilken by er større, Bergen eller Trondheim?
☐ Hvilken by er størst, Bergen eller Trondheim?

Noen vanlige adjektiv har spesiell bøyning:

	Komparativ	Superlativ		Komparativ	Superlativ
liten	**mindre**	**minst**	stor	**større**	**størst**
gammel	**eldre**	**eldst**	ung	**yngre**	**yngst**
lang	**lengre**	**lengst**	god	**bedre**	**best**
ille	**verre**	**verst**	tung	**tyngre**	**tyngst**

30 Fyll ut

Per: 40 år, 189 cm Nils: 43 år, 176 cm

_____ er eldre enn _____.

_____ er høyere enn _____.

_____ er yngre enn _____.

31 Fyll ut med adjektiv

Velg adjektiv selv.

India er _____ enn England. Te er _____ enn kaffe.

Kjøtt er _____ enn fisk. Bergen er _____ enn Oslo.

Bananer er _____ enn druer. Tokyo er _____ enn Ankara.

Fotball er _____ enn ski. Vinteren er _____ enn sommeren.

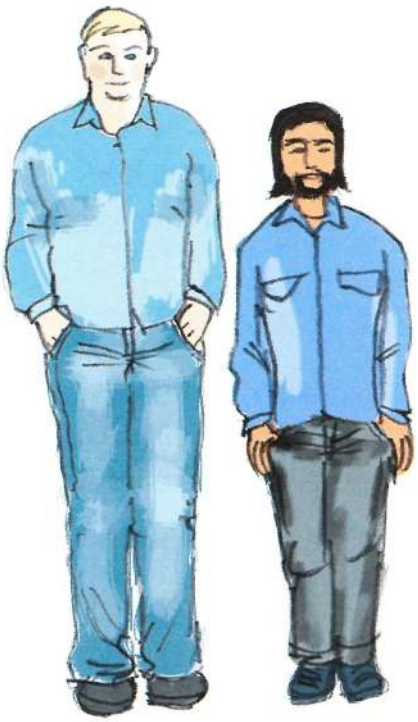

Ola 20 år,
185 cm,
98 kg.

Harald 23 år,
160 cm,
59 kg.

32 Se på tegningen og fyll ut

_____ er eldre _____.

_____ er yngre _____.

_____ er høyere _____.

_____ har lengre hår _____.

_____ har større sko _____.

Kan du si mer om Ola og Harald?

33 Svar med det motsatte

Er din koffert lettere enn min?	Nei, den er tyngre.
Er Ola eldre enn Harald?	Nei, han er yngre.
Er været blitt dårligere?	Nei, det er blitt bedre.
Er Harald yngre enn Ola?	Nei, han er eldre.
Er Stavanger større enn Bergen?	Nei, den er mindre.
Er situasjonen verre?	Nei, den er bedre.
Er det nye huset mindre enn det gamle?	Nei, det er større.

Foran substantiv står superlativ i bestemt form og får adjektivets bestemte artikkel (se side 45):

Salome er **den peneste** jenta på skolen.
Salim er **den peneste** gutten på fotballaget.
Dette er **det peneste** huset i gata.
Vi har **de peneste** blomstene i gata.

34 Sett inn superlativ av adjektivene til venstre

ung	Hun er den *yngste* eleven i klassen.	
ung	Den _____	dattera vår skal begynne på skolen.
gammel	Per er den _____	eleven i klassen.
gammel	De _____	barna er tvillinger.
liten	De kjøpte den _____	leiligheten.
stor	Oslo er den _____	byen i Norge.
god	Brasil er det _____	landet i verden!

35 Hvilken genser vil du ha?

Svar med superlativ av ordet til venstre.

tykk	Jeg tar den *tykkeste*.	
billig	Jeg vil gjerne ha den _____	.
stor	Jeg tar den _____	.
liten	Den _____	, takk.
dyr	Jeg tar den _____	.

Når ikke superlativen står foran et substantiv, kan vi ofte velge om vi vil bruke bestemt eller ubestemt form. Formen er den samme enten vi sammenlikner to eller flere:

Anna er **flinkest** i klassen.	Anna er **den flinkeste** i klassen.
Per og Liv er **yngst** i klassen.	Per og Liv er **de yngste** i klassen.
Hvilken by er **størst**, Roma eller Paris?	Hvilken by er **den største**, Roma eller Paris?

I ubestemt form får superlativ ikke **-e** i flertall: Hun er **yngst**. De er **yngst**.

36 Fyll ut med riktig form av adjektivet

stor	Hvilken by er	_____	, London eller Paris?
pen	Hvilken by er	_____	, Roma eller Istanbul?
god	Hvilken mat er	_____	, japansk eller indisk?
gammel	Hvilken by er	_____	, Trondheim eller Bergen?
morsom	Hvilket fag er	_____	, matte eller gym?

37 Se på tegningen og svar

Se på Ola og Harald på side 52. Hvem er eldst? Hvem er høyest? Hvem er penest? Hvem har finest klær?

like – som
Vi kan sammenlikne to eller flere ting som er like, med uttrykket **like – som**: Det er **like** kaldt i Canada **som** i Norge. Martin er **like** flink **som** Anne.

Det som blir sammenliknet, kan også være subjekt. Da står adjektivet i flertall: Anne og Martin er **like flinke**. Per og Kari er **like gamle**.

ikke så – som
Forskjeller kan vi uttrykke med **ikke så – som**:
Bestemor er **ikke så** gammel **som** bestefar.
Det er **ikke så** kaldt i dag **som** i går.

38 Gjør om setningene etter mønsteret

Kim er like flink som Sofia.	Kim og Sofia er *like flinke*.
Denne filmen er like god som den forrige.	Filmene er _____.
Per er like gammel som Martha.	Per og Martha er _____.
Dette huset er like stort som det andre.	Husene er _____.
Dette rommet er like lite som det andre.	Rommene er _____.
Ola er like høy som Petter.	Petter og Ola er _____.

39 Fyll ut

Tor	**Ana**
60 år	*60 år*

Tor er _____ som _____. Tor og Ana er _____.

Tor	**Ana**
175 cm	*175 cm*

Ana er _____ som _____. Ana og Tor er _____.

Tor	**Lisa**
60 år	*57 år*
175 cm	180 cm

Lisa er ikke så _____ Tor . _____ er ikke så høy _____.

Test

1 Sett inn adjektiv

Jeg vil gjerne ha et _____ hus og en _____ bil.

2 Sett inn adjektivene i riktig form

fin De har ei _____ hytte og et _____ hus.

Her er noen _____ blomster til den vasen.

ny Han må kjøpe ei _____ jakke og _____ støvler.

Han trenger et _____ skjerf også.

3 Hva kjøpte de på loppemarked?

Gjør om til flertall.

De ville kjøpe:	De kjøpte:
en stor vase	to store vaser
ei spennende bok	to _____
ei ny skinnjakke	to _____
ei gammel lampe	to _____
et digert, gammelt bord	to _____
et praktisk fat	to _____
et moderne glass	to _____
en liten stol	to _____

4 Sett inn adjektiv i riktig form

Du kan velge adjektiv selv.

Støvlene mine er _____.

Jeg har kjøpt ei _____ lue.

Skjerfet mitt er _____.

Det er _____ her i mars enn i mai.

Det er _____ her om sommeren.

5 Hva er riktig?

- ☐ Nye læreren er flink.
- ☐ Den nye læreren er flink.
- ☐ Ny læreren er flink.

- ☐ Irske hovedstaden heter Dublin.
- ☐ Irsk hovedstaden heter Dublin.
- ☐ Den irske hovedstaden heter Dublin.

- ☐ De politiske partiene må uttale seg.
- ☐ Politiske partiene må uttale seg.
- ☐ De politisk partier må uttale seg.

6 Sett inn adjektivene med artikkel

varm Han tok på seg _____ jakka og _____ støvlene.

Han tok på seg _____ skjerfet også.

liten De skal selge _____ leiligheten.

De liker ikke _____ badet og _____ rommene.

7 Sammenlikning

Per	**Øyvind**	**Maria**
40 år	*40 år*	*38 år*

Per er _____ Øyvind.

Per og Øyvind er _____.

Maria er ikke så _____ som Per og Øyvind .

_____ er yngre enn _____.

Per og Øyvind _____ Maria.

Tall og mengder

Grunntall

1 Les tallene

0	null	13	tretten	50	femti
1	en	14	fjorten	60	seksti
2	to	15	femten	70	sytti
3	tre	16	seksten	80	åtti
4	fire	17	sytten	90	nitti
5	fem	18	atten	100	(ett) hundre
6	seks	19	nitten	105	hundre og fem
7	sju	20	tjue	200	to hundre
8	åtte	21	tjueen	1000	(ett) tusen
9	ni	22	tjueto	2000	to tusen
10	ti	30	tretti	100 000	hundre tusen
11	elleve	31	trettien	1 000 000	en million
12	tolv	40	førti	1 000 000 000	en milliard

2 Skriv tallene

atten _____

nitti _____

tretten _____

tjue _____

sju _____

sytten _____

åtte _____

femtito _____

trettitre _____

nittini _____

tjuesju _____

åttifire _____

sekstien _____

førtifem _____

åttien _____

nitten _____

3 Skriv tallene med bokstaver

70
14
50
15
60
13
40
16
30
80
17
19

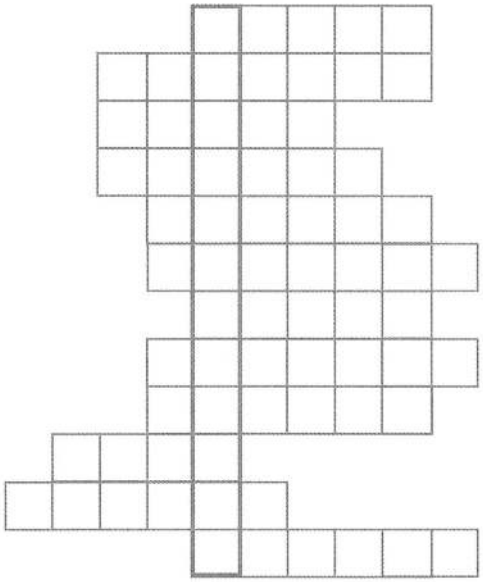

Jeg gleder meg til _____.

4 Priser

Du hører:	Skriv prisen med tall:
Den koster femtiåtte kroner.	_____
Da blir det to hundre og femtifem.	_____
Ett hundre og femti kroner.	_____
Den koster sju hundre og syttini.	_____
To tusen tre hundre og tjuefem.	_____
Den koster fire tusen og nitti.	_____
Det blir fem hundre og nitti.	_____
Det blir sju tusen og åtte kroner, takk.	_____

Ordenstall

Vi bruker ordenstall om plass i en rekke; om klassetrinn, datoer, etasjer o.a.
Vi skriver ordenstall med punktum etter:

1.	første	9.	niende	17.	syttende
2.	andre/annen	10.	tiende	18.	attende
3.	tredje	11.	ellevte	19.	nittende
4.	fjerde	12.	tolvte	20.	tjuende
5.	femte	13.	trettende	21.	tjueførste
6.	sjette	14.	fjortende	30.	trettiende
7.	sjuende	15.	femtende	31.	trettiførste
8.	åttende	16.	sekstende		

5 Hvilken klasse?

Rudolf går i femte klasse, og til høsten skal han begynne i _____. Anette går i sjuende klasse nå, så hun skal begynne i _____klasse til høsten. Nå går Jon i tiende klasse. I fjor gikk han i _____. Nå går Mara i barnehagen, men til høsten skal hun begynne i _____klasse på skolen. Den eldste sønnen vår gikk i første klasse i fjor. Nå går han i _____.

6 Hvilken etasje?

Kim, Lisa, Jamal, Rita, Sofia og Anny bor i samme blokka. Kim bor i samme etasje som de kommer inn i. Lisa bor en etasje høyere. Over henne bor Jamal. I neste etasje bor Rita, og to etasjer over henne bor Sofia. Anny bor to etasjer over henne igjen.

Kim bor *i første* etasje. Lisa bor i_____
og Jamal i _____ etasje. I _____
etasje bor Rita, og i _____ bor Sofia.
Aller øverst, i _____ etasje bor Anny.

7 Datoer

Anita skal jobbe hver dag fra 08.04. til 29.05.

	JA	NEI
Skal Anita jobbe femtende april?		
Skal hun jobbe første juni?		
Skal hun jobbe tjuende april?		
Skal hun jobbe trettende mai?		
Skal hun jobbe attende mai?		
Skal hun jobbe femte april?		
Skal hun jobbe trettiende mai?		

8 Måneder

Mars er den tredje måneden i året. Mai er den _____. Den _____ måneden er august, mens _____ er den sjuende. Den _____ måneden heter desember. Hvilken måned er den _____? Det er februar. Og den _____? Det er april.

Ord for mengder

Mengdeord kan fortelle hvor mye eller lite det er av noe.

Vi bruker forskjellige ord foran substantiv i flertall og foran substantiv som beskriver utellelige mengder (se side 30). Substantivene har ubestemt form etter disse mengdeordene:

Flertall	**Utellelig**
Vi har **mange** venner.	Vi har **mye** mat.
Vi har **noen** venner.	Vi har **noe** mat.
Vi har **få** venner.	Vi har **lite** mat.
Vi har **ikke noen** venner.	Vi har **ikke noe** mat.

Mange sukkerbiter

Mye sukker

9 Sett inn *noe* eller *noen*

Vi trenger _____ frukt. Vi har _____ epler, men vi trenger _____ appelsiner og bananer. Har vi _____ olje igjen? Nei, og vi har heller ikke _____ smør. Har dere _____ venner her? Vi har _____ slektninger i nærheten.

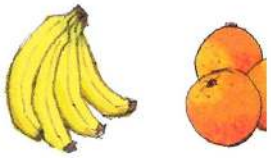

10 Sett inn *mye* eller *mange*

Har dere _____ slektninger her?

Har dere _____ familie her?

Spiser dere _____ ris?

Drikker dere _____ kaffe?

Har dere _____ ulike retter til middag?

11 Sett inn *lite*, *mye*, *mange* eller *få*

Salim og Anna har nokså ulik smak: Salim liker søtt. Han tar _____ sukker i teen, men Anna bruker _____ sukker. Hun bruker derimot _____ melk i teen, mens Salim ikke bruker melk i det hele tatt. Anna liker sterk mat. Hun bruker _____ krydder, men Salim bruker _____. Salim liker store selskaper, og han inviterer _____ gjester. Anna vil heller ha _____ gjester. Salim står i kjøkkenet hele dagen og lager _____ mat. Anna vil helst gjøre det enkelt og bare servere noen _____ retter. Hun vil heller sitte i _____ timer og snakke med gjestene.

Litt og **lite** bruker vi til utellelige substantiv, men de har litt ulik betydning:
Vi har **litt olje** igjen. (= Vi har noe, en del. Vi klarer oss.)
Vi har **lite** olje igjen. (= Vi trenger mer.)

12 Sett inn *lite* eller *litt*

Vi har veldig _____ bensin. Vi må kjøre til en bensinstasjon.

Vil du ha noe å drikke? Jeg har _____ mineralvann og _____ juice.

Vil du ha noe å spise? Vi har dessverre _____ brød, men vi har

_____ ris. Han drikker _____ øl, for han tror ikke det er sunt.

Han drikker _____ vin, for han synes det er godt.

13 Fyll ut med et substantiv

I England drikker de mye _____.

Vi spiser mye _____.

Jeg drikker lite _____.

De har mange _____.

Hun har få _____.

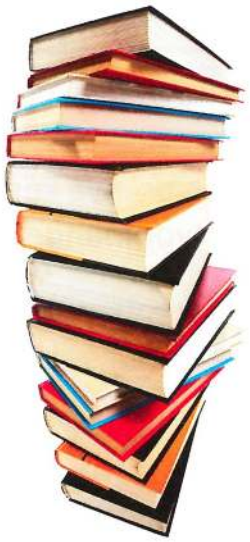

Etter mengdeordene og preposisjonen **av** får vi bestemt form av substantivene:

noe av / litt av / mye av **maten**
mange av / noen av **bilene**

14 Sett inn *bok* i riktig form

Tamir har mange _____. Han har mange av _____

sine i stua. Han har alltid noen _____ på bordet. Noen av

_____ er på urdu, noen på hindi, men han har også mange

_____ på norsk og engelsk. Selv om han har mange

_____ hjemme liker han å gå på biblioteket og låne

_____. Han låner ofte barne _____ til ungene sine.

15 Sett inn ordene til venstre i riktig form

venn De har ganske mange _____ her, men noen av _____ bor i utlandet.

elev Mange av _____ i klassen kommer fra Asia. Noen _____ kommer fra Afrika.

snø Det kom mye _____ i natt. Nå har litt av _____ smeltet.

oppgave Jeg har bare gjort noen av _____. Det er mange vanskelige _____ her.

lekse De har mange _____. Noen av _____ er lette.

Spørsmål om mengder

I spørsmål bruker vi **hvor** sammen med ord for mengder.

Hvor mye koster denne? **Hvor mye** mat trenger vi?
Hvor mange barn har de?

16 Lag spørsmål med *hvor* og et mengdeord

_____ melk drikker du? Ca. en halv liter om dagen.

_____ oppgaver skal vi gjøre?

_____ elever er det i klassen?

_____ koster billetten?

_____ forstår hun?

Sammenlikning

Noen av mengdeordene kan bøyes i komparativ og superlativ.

	Komparativ	Superlativ
mange	**flere**	**flest**
mye	**mer**	**mest**
lite/litt	**mindre**	**minst**
få	**færre**	**færrest**

Ikke tellelig

Nordmenn spiser **mindre ris** enn japanere.
De spiser **mer brød** enn italienere.
Det er **mest arbeid** her om sommeren.

Flertall

Vi vil ha **flere** oppgaver hjemme (enn vi får nå).
Det bør være **færre** elever i klassen (enn det er nå).
Det er **flest** afrikanere i klassen.

17 Sett inn komparativ av ordet til venstre

mange	Han vil gjerne ha	_____	norske venner.
mye	De har	_____	å gjøre enn før.
lite	Vi spiser	_____	frukt enn franskmenn.
få	Folk får	_____	barn enn før.
mange	Har du søkt på	_____	jobber?
mye	Jeg jobber	_____	enn før.
lite	Jeg har	_____	fritid nå enn før.
mye	Det er	_____	snø nå enn i fjor.
mange	Har Bergen	_____	innbyggere enn Stavanger?
få	Kristiansand har	_____	innbyggere enn Trondheim.
lite	Du bør spise	_____	sukker enn du gjør nå.

18 Sett inn *mer* eller *flere*

Jeg forstår litt _____ enn før. Det er _____ elever i klassen i år enn i fjor. Nå har hun fått _____ venner enn hun hadde. Nå orker jeg ikke å spise _____ kake! Jeg vil heller ha _____ kaffe!

19 Sett inn *mest* eller *flest*

Hvilken by har _____ innbyggere, London eller Tokyo?

Spiser du _____ fisk eller kjøtt?

Det er _____ elever fra Afrika i vår gruppe.

Vi snakker _____ bosnisk hjemme.

I hvilket land drikker de _____ kaffe?

Superlativ har ofte bestemt form med artikkel. (Se side 53.)

Det meste av maten var god.
Kan du snakke arabisk nå? Nei, jeg har glemt **det meste**.

De fleste elevene liker seg godt.
Hun har mange bøker, og hun har lest **de fleste**.

20 Sett inn *det meste* eller *de fleste*

Jeg forstår _____ av teksten. Jeg kjenner _____ lærerne på skolen. _____ elevene liker seg på skolen. Jeg kjenner _____ naboene. Jeg forstår _____ av det du sier.

Skjønner du forklaringen? Ja, jeg skjønner _____.

Forstår du disse ordene? Ja, jeg forstår _____.

Test

1 Skriv tallene

fjorten	_____	hundre og en	_____
atten	_____	tre hundre og tjuesju	_____
tretti	_____	sju hundre og åtti	_____
tjueåtte	_____	seks hundre og nitten	_____
nittisju	_____	fem tusen og femti	_____
femtini	_____	tusen og en	_____

2 Ordenstall

a Hassan er født 02.04. Dolores er født 04.02.

	Hassan	Dolores
Hvem har fødselsdag om våren?	☐	☐
Hvem har fødselsdag om vinteren?	☐	☐

b Allan har ferie fra 06.07.
Sabine har ferie fra 07.06.

Hvem begynner ferien først? _____

3 Hva er riktig?

☐ Vi har lite mat i huset.
☐ Vi har få mat i huset.
☐ Vi har mye frukt.
☐ Vi har mange frukt.

4 Sett inn et substantiv som passer

Jeg må kjøpe noe _____.

Jeg har kjøpt noen _____.

Har de mye _____?

Hvor er alle _____?

De har spist opp all _____.

5 Sett inn et ord som passer

Hvor _____ koster dette? 900 kroner.

Hvor _____ elever er det i klassen? 16 stykker.

6 Sett inn *flere* eller *mer*

Er det mange nordmenn på laget? _____ enn før.

Har du mye å gjøre på skolen? _____ enn før.

KAPITTEL 4

Pronomen

Pronomen er ord som kan stå i stedet for substantiv:
Naboen min heter Tom. **Han** er hyggelig.

Personlige pronomen

1 Svar med pronomen + *er her*

Hvor er Ali?	Han er her.
Hvor er Anna og Tomas?	De er her.
Hvor er foreldrene?	De er her.
Hvor er skolen?	Den er her.
Hvor er huset?	Det er her.
Hvor er veska?	Den er her.
Hvor er Anna?	Hun er her.
Hvor er du?	Jeg er her.
Hvor er dere?	Vi er her.

De ser på **henne**.
Hun ser ikke på **dem**.

Entall			Flertall		
1. person	**jeg**	(den som snakker)	1. person	**vi**	(de som snakker)
2. person	**du**	(den vi snakker til)	2. person	**dere**	(dem vi snakker til)
3. person	**hun**	(den vi snakker om)	3. person	**de**	(dem vi snakker om)
	han	(den vi snakker om)			
	den	(det vi snakker om)			
	det	(det vi snakker om)			

Hun og han bruker vi om personer.
Hun bruker vi om damer og jenter: Hvor er **Maria**? **Hun** er ute.
Han bruker vi om menn og gutter: Hvor jobber **Tom**? **Han** jobber i bank.

Den og **det** bruker vi om ting, dyr, steder og mye annet.
Den bruker vi om substantiv som er hunkjønn eller hankjønn: Hvor er veska? **Den** er her. London er en stor by. **Den** har over sju millioner innbyggere.

Det bruker vi om substantiv som er intetkjønn: Hvordan er huset? **Det** er gammelt. Danmark er et hyggelig land. **Det** er ikke så stort.

2 Sett inn pronomen som passer

Hvor skal du? _____ skal på kino.

Hvor bor dere? _____ bor i Bergen.

Kommer _____ snart? Ja da, nå kommer jeg.

Har _____ flyttet? Ja, vi flyttet i sommer.

Hvor er Lisa og Anne? _____ er på skolen.

Jobber både du og Tom her? Ja, det gjør _____.

3 Sett inn *den*, *det* eller *de*

Jeg finner ikke boka. Hvor er _____?

Jeg leter etter vottene. Hvor er _____?

Hvor er skjerfet? _____ ligger på bordet.

4 Svar med pronomen

Hvor kommer Carlos fra?	fra Chile	*Han kommer fra Chile.*
Hvor bor Martin?	i Bergen	_____
Hvor er Maria?	hjemme	_____
Hvor bor Tom og Liz?	i England	_____
Når kommer faren?	i morgen	_____
Når kommer mora?	snart	_____
Hvor er barna?	på skolen	_____
Hvor er bilen?	på verksted	_____
Hvordan er huset?	fint	_____
Når går flyet?	litt før 7	_____
Hvor er veska?	på bordet	_____
Hvor er bøkene?	i veska	_____
Når kommer avisene?	snart	_____

Objektsform

Vi bøyer mange pronomen. De har én form når de er subjekt i setningen. (= Når de er eller gjør det setningen forteller om.) Den formen kaller vi *subjektsform*, og det er den som er brukt i alle oppgavene over.

Når pronomenene ikke er subjekt, har de en annen form. Denne formen kaller vi *objektsform*.

Subjektsform:	**jeg**	**du**	**han**	**hun**	**den/det**	**vi**	**dere**	**de**
Objektsform:	**meg**	**deg**	**ham/han**	**henne**	**den/det**	**oss**	**dere**	**dem**

Både **ham** og **han** brukes som objektsform.
De hjelper **meg**. Jeg liker **dem**. Vi ga **henne** ei bok. Hun snakket til **oss**.

5 Du trenger hjelp med et skjema. Hva sier du?

Unnskyld, kan du hjelpe _____ litt?

Kan jeg spørre _____ om noe?

Kan du fortelle _____ hva jeg skal skrive her?

6 Svar *Jeg ser* + riktig pronomen + *der borte*

Hvor er Katrine?	Jeg ser henne der borte.
Hvor er Hassan?	Jeg ser ham der borte.
Hvor er elevene?	Jeg ser dem der borte.
Hvor er boka mi?	Jeg ser den der borte.
Hvor er dattera mi?	Jeg ser henne der borte.
Hvor er bilen min?	Jeg ser den der borte.
Hvor er huset hans?	Jeg ser det der borte.
Hvor er veska?	Jeg ser den der borte.
Hvor er barna?	Jeg ser dem der borte.
Hvor står toget?	Jeg ser det der borte.

7 Knytt sammen setninger som passer sammen

Der kommer Kari.	Du må hilse på dem.
Her er Tommy.	Du må hilse på henne.
Her er elevene.	Du må hilse på den.
Her er katten vår.	Du må hilse på ham.

8 Sett inn pronomen

deg og Ina	Jeg vil gjerne kjøre med _____.
Anne	Jeg vil gjerne kjøre med _____.
Carlo	Jeg vil gjerne kjøre med _____.
Anne og Carlo	Jeg vil gjerne kjøre med _____.
Ina og meg	Du kan kjøre med _____.

Vil du kjøre med **oss**?

Høflig form

Når vi snakker til en vi ikke kjenner så godt, kan vi bruke subjektsformen **De** og objektsformen **Dem**. Dette er mest vanlig overfor eldre eller i en offisiell sammenheng: Trenger **De** hjelp? Denne pakka er til **Dem**.

9 Hva sier du?

Bruk høflig form.

Unnskyld, kan _____ hjelpe meg litt? Kan jeg spørre _____

om noe? Kan _____ skrive under her? Kan jeg hjelpe _____?

Refleksivt pronomen

Seg

Når subjekt og objekt er samme person, sier vi at *objektet er refleksivt* – det viser tilbake til subjektet. I 3. person entall og flertall heter det refleksive pronomenet *seg*. Ellers er formen den samme som objektsformen. (Se side 71.)

Jeg vasker **meg**
Du vasker **deg**
Hun vasker **seg**
Han vasker **seg**
Vi vasker **oss**
Dere vasker **dere**
De vasker **seg**

Faren vasker **ham**.

Lars vasker **seg**.

Vi har mange verb med refleksivt pronomen som danner faste uttrykk: *å like seg, å glede seg, å grue seg, å kjede seg, å skynde seg, å forte seg, å konsentrere seg, å sole seg, å forandre seg*.

10 Sett inn pronomen

å vaske seg

De vasker _____ i kaldt vann. Gutten liker ikke å vaske _____

Nå må dere vaske _____. Vi har vasket _____.

Jeg må vaske _____.

å barbere seg

Jeg barberer _____ hver dag. Barberer du _____ hver dag?

Lasse barberer _____ aldri. Vi barberer _____ ofte.

De barberer _____ ofte.

11 Fortell om dem

a

Anna sier:	**Fortell om Anna:**
– Jeg gleder meg til ferien.	Anna *gleder seg til ferien*.
– Jeg liker meg ved sjøen.	Hun _____
– Jeg liker å sole meg.	_____
– Jeg kjeder meg aldri i ferien.	_____
– Jeg konsentrerer meg om leksene.	_____

b Fortell det samme om Henry: *Henry gleder seg ...*

c Fortell det samme om Anna og Henry: *De ...*

d Fortell det samme om oss: *Vi ...*

12 Sett inn uttrykkene i riktig form

sole seg *glede seg* *like seg* *grue seg*

Jeg _____ til ferien.

Jeg skal _____ og bade hver dag.

Jeg _____ best når det er varmt.

Jeg _____ til vinteren.

> Trykklett pronomen kan komme foran *ikke*:
>
> De konsentrerer **seg ikke**.
> Se også side 155.

13 Sett inn *ikke*

Hun liker seg her. *Hun liker seg ikke her.*

Jeg gleder meg til prøven. _____.

Han konsentrerer seg. _____.

De gruer seg. _____.

Vi liker oss her. _____.

Test

1 Hva er riktig?

Hvor er Tomas?
- ☐ Den er der borte.
- ☐ Hun er der borte.
- ☐ Han er der borte.

Hvor er læreren?
- ☐ Den er der borte.
- ☐ De er der borte.
- ☐ Han er der borte.

Hvor er læreren?
- ☐ Hun er der borte.
- ☐ Henne er der borte.
- ☐ De er der borte.

Jeg har tre barn.

- ☐ Den går på skolen.
- ☐ Dem går på skolen.
- ☐ De går på skolen.

Vi har en leilighet.

- ☐ Han er i byen.
- ☐ De er i byen.
- ☐ Den er i byen.

2 Fyll ut

hun/henne Hvor er Julia? Jeg ser _____ der borte.

_____ kommer nå.

de/dem Hvor er Peter og Ola? _____ er på skolen.

Jeg treffer _____ senere.

vi/oss I dag har _____ lyst til å lære grammatikk!

Kan du hjelpe _____?

3 Kryssord

Skriv objektsformen

jeg
vi
dere
du
de
hun

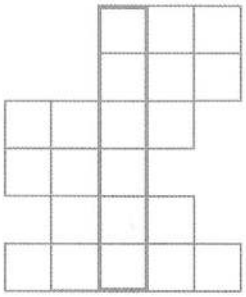

Kommer du i _____?

4 Fortell om Martin

Martin forteller: Jeg liker ikke å sole meg. Jeg kjeder meg på stranda. Men jeg koser meg når jeg kan gå i museer. Jeg liker også veldig godt å gå på kafé når Liv er sammen med meg.

Han liker ikke å _____

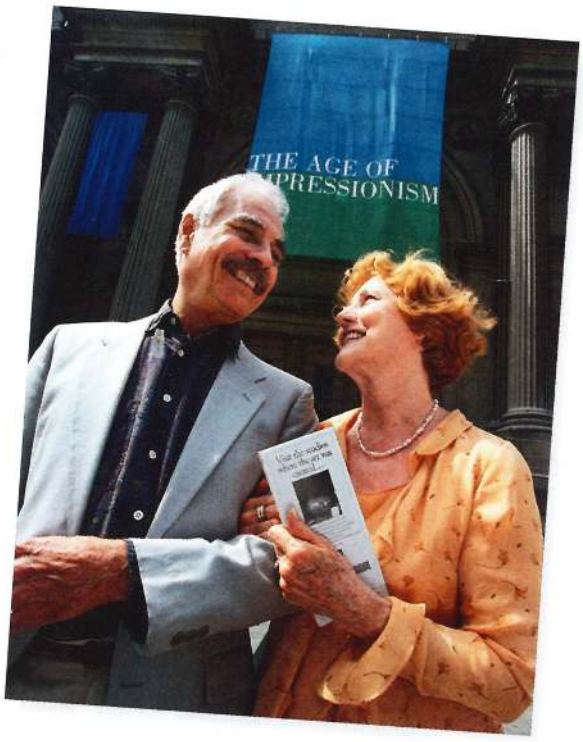

Pekeord

Liker du **denne**? Jeg liker bedre **den** der borte.

Pekeordene kan stå alene eller foran substantiv:

Se på **den**! Se på **den bilen**! **Det huset** skulle jeg gjerne ha hatt! **De skoene** er fine!
Vi har ulike former når vi peker på noe som er nærme og noe som er lenger borte:

	nær	**lenger borte**
Hankjønn/hunkjønn	**denne**	**den**
Intetkjønn	**dette**	**det**
Flertall	**disse**	**de**

Foran substantiv bruker vi **den**:
Den mannen har jeg sett før. Kjenner du **den jenta** der?

Når vi peker på personer, bruker vi personlig pronomen (se side 70).
Han er tøff! Se på **henne**!

1 Sett inn et substantiv som passer

Denne _____ er interessant. Er den _____ der til høyre dyr? Hvor mye koster det _____? Jeg vil gjerne ha en av disse _____ og to av de _____ der borte.

2 Fyll ut med pekeord

Vil du prøve disse skoene?	Nei, heller _____ der borte.
Dette skjørtet er for kort.	Men jeg liker _____ der borte.
Liker du denne fargen?	Ja, men _____ der borte er finere.

3 Sett inn *denne, dette* eller *disse*

Jeg skjønner ikke _____ spørsmålet! Jeg klarer ikke _____ oppgaven! _____ oppgavene er for lette! Hvor lenge har dere bodd i _____ byen? På _____ stedet er det vanskelig å få jobb. _____ reglene er kompliserte.

4 Bruk *denne, dette* eller *disse* i stedet for substantivene

jakka	Skal jeg kjøpe	_____?
jakkene	Jeg liker	_____ bedre.
skjørtet	_____	var lekkert!
skjortene	_____	ser fine ut!
brevet	Vil du poste	_____ for meg?
avisen	Har du lest	_____?
bøkene	Har du lånt	_____ på biblioteket?
tv	Er	_____ ny?

5 Sett inn et av substantivene

melka *vinen* *ølet* *eplene* *vannet* *kaffen* *teen* *kjeksene*

Denne _____ er god. Dette _____ er godt.

Disse _____ er dyre. Dette _____ er ikke kaldt.

Disse _____ er veldig dyre. Denne _____ er kald.

Test

1 Fyll ut

a Fyll ut med *den*, *det* eller *de*

– Liker du _____ sofaen

og _____ bordet der?

– Nei, men jeg har tenkt å kjøpe

_____ stolene der borte.

b Sett inn et substantiv som passer

– Se hva jeg har kjøpt! Hvordan liker du

denne _____?

– Ja, den er fin. Hva synes du om dette _____?

– Det er fint. Jeg har tenkt å kjøpe disse _____.

2 Hva er riktig?

☐ Huff! Denne oppgaven er vanskelig!
☐ Huff! Det oppgave er vanskelig!
☐ Huff! Disse oppgaven er vanskelig!

☐ Hvem har laget dette mat?
☐ Hvem har laget denne maten?
☐ Hvem har laget disse maten?

KAPITTEL 6

Eiendomsord

Eiendomsord viser at noen *eier* eller *har* noe.

Hvor er brillene **mine**?

Bøyning av eiendomsord

Noen av eiendomsordene bøyes i kjønn og tall:

	Hunkjønn	**Hankjønn**	**Intetkjønn**	**Flertall**
Eier:				
(jeg)	boka **mi**	bilen **min**	huset **mitt**	vennene **mine**
(du)	boka **di**	bilen **din**	huset **ditt**	vennene **dine**
(vi)	boka **vår**	bilen **vår**	huset **vårt**	vennene **våre**

Hvis vi bruker bestemt form på **-a** i hunkjønn, bruker vi **mi** og **di**: *boka mi*.
Hvis vi velger bestemt form på **-en**, bruker vi **min** og **din**: *boken min*.

I tale og i uformelt skriftspråk står eiendomsordene oftest etter substantivet, slik som i oversikten over. Substantivet må da stå i bestemt form.

1 Sett inn et substantiv som passer

_____ mi er hjemme.

Hvor er _____ vår?

Jeg finner ingen av _____ mine!

Dette er _____ vår.

Vil du låne _____ mitt?

Her er _____ vårt.

Noen har flyttet _____ min!

_____ våre er borte.

2 Sett inn eiendomsord

a Jeg spør Alma: Hvor gamle er barna dine?

Alma svarer: Sønnen _____ er fem år, og døtrene _____ er sju og ti.

b Sigurd skal ut og reise og sier: Jeg finner ikke veska _____. Der har jeg pengene _____ og billettene _____. Og passet _____ ligger også i veska. Og flyet _____ går om en time!

c Vi forteller: Vi skal flytte nærmere foreldrene _____. Vi skal selge huset _____. Dattera _____ må skifte skole.

3 Lag spørsmål

Hvor er _____ din?

Hvor er _____ dine?

4 Fyll ut

_____ min er _____.

_____ mine er _____.

_____ mitt er _____.

Jakka **mi** er ny

Eiendomsord kan stå alene, og bøyes da på samme måte:

Denne boka er **mi**. Er denne pennen **din**? Dette huset er **vårt**.

5 Spør en annen

Denne pennen er ikke min. Er *den din*?

Denne boka er ikke mi. Er _____?

Disse bøkene er ikke mine. Er _____?

Dette arket er ikke mitt. Er _____?

Denne koppen er ikke min. Er _____?

Noen eiendomsord har bare én form:

	Hunkjønn	Hankjønn	Intetkjønn	Flertall
Eier:				
(hun)	boka **hennes**	bilen **hennes**	huset **hennes**	vennene **hennes**
(han)	boka **hans**	bilen **hans**	huset **hans**	vennene **hans**
(dere)	boka **deres**	bilen **deres**	huset **deres**	vennene **deres**
(de)	boka **deres**	bilen **deres**	huset **deres**	vennene **deres**

6 Sett inn eiendomsord

Spør én annen:

Er denne leiligheten *din*?

Er denne hytta _____?

Er disse papirene _____?

Er dette huset _____?

Er denne bilen _____?

Spør to andre:

Er denne leiligheten *deres*?

Er denne hytta _____?

Er disse papirene _____?

Er dette huset _____?

Er denne bilen _____?

7 Les og fortell

Per bor i et stort hus. Huset hans er altfor stort for ham. Barna hans er voksne nå, og de har flyttet hjemmefra, men de ringer ofte til ham. Dattera hans kommer på besøk til ham hver uke. Men sønnen hans bor i utlandet, så Per ser ham sjelden.

Fortell det samme igjen. Begynn med:

a	Anna	**a**	Anna bor i et stort hus. Huset . . .
b	Jeg	**b**	Jeg bor i et stort hus. . . .
c	Vi	**c**	Vi bor i et stort hus. . . .

Høflig form

Når vi snakker til en vi ikke kjenner så godt, kan vi bruke **Deres**. Dette er mest vanlig overfor eldre eller i en offisiell sammenheng: *Her er papirene Deres.*

8 Sett inn høflig form

Her er varene _____ .

Hva er adressen _____ ?

Refleksiv form av eiendomsordene

Vi har en egen refleksiv eieform i 3. person. Når subjektet eier objektet, bruker vi **si**, **sin**, **sitt** og **sine**. Pronomenet bøyes etter substantivet det står til:

Hun/han/de har solgt **hytta si**.
bilen sin.
huset sitt.
smykkene sine.

Tom har en hund.
Han er glad i hunden **sin**.

Anette liker ikke hunden **hans**.

9 Fyll ut med *si, sin, sitt* eller *sine*

Camilla har glemt bøkene _____.

Tom leter etter nøklene _____.

Dan og Liv skal hente barna _____ i barnehagen.

Tone vil slette Facebook-profilen _____.

Hvor har han trikkekortet _____?

Dan og Liv skal vaske bilen _____ i dag.

Skal Janoz selge huset _____?

10 Eiendomsord

Eva sier:	**Fortell om dem:**
Jeg skal vaske bilen min.	Hun skal vaske bilen sin.
Bilen min er nesten ny.	Bilen hennes er nesten ny.
Huset mitt er gammelt.	Huset hennes er gammelt.
Jeg vil ikke selge huset mitt.	Hun vil ikke selge huset sitt.
Jeg må selge hytta mi.	Hun må selge hytta si.

Jens sier:	
Barna mine er på skolen.	Barna hans er på skolen.
Jeg skal hente barna mine.	Han skal hente barna sine.
Jeg liker jobben min.	Han liker jobben sin.
Kollegene mine er hyggelige.	Kollegene hans er hyggelige.
Sjefen min er grei.	Sjefen hans er grei.

Hannah og John sier:	
Vi skal selge bilen vår.	De skal selge bilen sin.
Vi må male huset vårt.	De må male huset sitt.
Vi har solgt hytta vår.	De har solgt hytta si.
Hytta vår ligger ved sjøen.	Hytta deres ligger ved sjøen.
Barna våre sover.	Barna deres sover.

11 *Sin* eller *hennes*?

Anna har en hybel, en bil og en bror. Hybelen _____ ligger i sentrum. Hun liker ikke hybelen _____ så godt. Jeg synes at hybelen _____ er fin. Hun bruker ikke bilen _____ så ofte. Broren _____ låner ofte bilen _____. Hun er veldig glad i broren _____. Jeg er også veldig glad i broren _____.

12 Les teksten og finn eiendomsordene

I år har jeg tenkt å bruke ferien min til å besøke vennene og slektningene mine. Søstera mi bor i Bodø, og de to beste vennene mine bor i Vardø. Broren min har slått seg ned i Mandal, mens foreldrene mine bor i Bergen. I Haugesund har jeg tenkt å stikke innom tanta mi. Det kommer til å bli mye kjøring, og jeg håper bare at bilen min klarer så lange turer.

Fortell det samme om George: I år har George tenkt å bruke ferien sin til å ...
Fortell det samme om Rosita: I år har Rosita tenkt å ...
Fortell det samme om søsknene Adam og Anna: I år har Adam og Anna tenkt å ...

Eiendomsord foran substantiv

Eiendomsordene kan stå foran substantivet. Det gjelder særlig når vi snakker om abstrakte ting eller i litt formelt språk. Når eiendomsordet har trykk, kommer det også ofte foran substantivet. Da må substantivet stå i ubestemt form:

Våre protester ble hørt. **Mine foreldre** lever ikke lenger.

Eiendomsord sammen med **egen** må stå foran substantivet. **Egen** bøyes:

Hankjønn/hunkjønn	**Intetkjønn**	**Flertall**
min egen bil	**mitt eget** hus	**mine egne** penger

13 Sett inn substantivene i riktig form

bok	Dette er ikke mine	_____!
leilighet	Vi ønsker oss vår egen	_____.
problem	Han har nok med sine egne	_____.
idé	Dette var min	_____!
penger	Jeg vil gjerne tjene mine egne	_____.

Sin-genitiv

I dagligdags språk bruker man ofte **sin** i stedet for genitiv når noen har eller eier noe. **Sin** må bøyes etter ordet som kommer etter:

Hankjønn:	**Ola sin** familie bor i Tromsø. (= Olas familie)
Hunkjønn:	**Ola si** kone kommer fra Brasil.
Intetkjønn:	Vi fikk **Ola sitt** brev i går.
Flertall:	Jeg passer på **Ola sine** barn.

14 Fyll ut

Genitiv	***Sin*-genitiv**
Toms familie	Tom sin familie
Lalias venner	_____
_____	Lena sin hund
_____	Læreren sin bil
_____	Læreren sitt hus
Petters naboer	_____
Jons kone	_____
Lasses hus	_____

Test

1 Sett inn riktig form av *min*

Jeg har skrevet navnet _____ her. Og der står adressen _____. Navnet til kona _____ er Julia, og barna _____ heter Anja og Nora.

2 Fyll ut

Anna-Maria har en bror. Jeg kjenner broren _____.

Jimmy har en bror. Jeg kjenner broren _____.

Anna og Lilian har en bror. Jeg kjenner broren _____.

3 Hva er riktig?

- ☐ Jeg liker huset din.
- ☐ Jeg liker huset ditt.
- ☐ Jeg liker huset dine.

- ☐ Dette er barna våre.
- ☐ Dette er barna vårt.
- ☐ Dette er barna vår.

- ☐ Hun savner familien sine.
- ☐ Hun savner familien sitt.
- ☐ Hun savner familien sin.

- ☐ Dette er mannen mine.
- ☐ Dette er mannen min.
- ☐ Dette er min mannen.

4 Sett inn *si*, *sin*, *sine* eller *hans*

Mehmet har stor familie. En av brødrene _____ bor i Singapore, og den eldste søstera _____ har slått seg ned i USA. Resten av familien _____ bor i Tyrkia. Nå planlegger han å besøke broren _____ i Singapore i ferien. Han har ikke råd til å besøke søstera _____ i år, men han håper å se foreldrene _____ snart. Han synes han treffer familien _____ altfor sjelden.

KAPITTEL 7

Verb

Verbet forteller hva noen gjør.

Sola **skinner**. Hun **har badet**. Han **skal bade**.

Infinitiv og presens

Infinitiv ender som oftest på **-e**: *lese, kjøpe, komme, skrive.*
Noen korte verb ender på andre vokaler: *gå, dra, gi, bo, snu, sy, bløː*
Presens ender oftest på **-r**.

Infinitiv:	like	drikke	komme	flytte	bo	gå	ha
Presens:	like**r**	drikke**r**	komme**r**	flytte**r**	bo**r**	gå**r**	ha**r**

Vi bruker infinitiv etter modalverbene *kan, vil, skal, må, bør*. (Se side 94.)
Vi kan komme. De må gå. Skal du reise?

Vi bruker presens som verb alene i en setning. Presens forteller hva vi gjør nå eller vanligvis: *Vi kommer. De går. Reiser hun mye?*

1 Sett strek under verbene og skriv dem i infinitiv

Infinitiv:

Vi skal lage indisk mat. Jeg liker indisk mat. _____

Nå bor de i Danmark. De skal flytte til USA. _____

Vil du ha kaffe? Nei takk. Jeg drikker ikke kaffe. _____

Når kommer du på besøk? Jeg må først ta norskprøven. _____

2 Se på bildet og fortell hva de gjør

3 Hva gjør du en vanlig dag?

Fyll ut med ord som passer.

Jeg _____ klokka sju. Jeg _____ meg og _____ tennene. Til frokost _____ jeg yoghurt og frukt. Jeg _____ kaffe eller te. Hvis jeg _____ tid, _____ jeg litt i avisen. Noen ganger _____ jeg til byen, andre ganger _____ jeg bussen. Jeg _____ lunsj på skolen. Om ettermiddagen _____ jeg hjem og _____ middag.

4 Fyll ut med samme verb i infinitiv

Hun studerer kjemi.	Han vil også *studere* kjemi.		
Hun drikker kaffe.	Han vil heller	_____	te.
Hun bor på landet.	Han vil gjerne	_____	på landet.
Hun går på ski.	Han kan ikke	_____	på ski.
Hun skriver stil.	Han skal også	_____	stil.
Hun spiller piano.	Han kan ikke	_____	piano.
Hun lærer norsk.	Han vil også	_____	norsk.
Hun har bil.	Han vil også gjerne	_____	bil.

5 Sett inn verbet i infinitiv eller presens

snakke	Han kan *snakke* tysk.
bo	Hvor _____ dere?
like	_____ du klassisk musikk?
fortelle	Han vil gjerne _____ om familien.
ha	Hun _____ to barn.
gå	_____ de på skolen?
begynne	Jeg skal _____ på norskkurs.
jobbe	Nå må jeg _____.

6 Fyll ut

Jeg vil gjerne _____.

Jeg kan ikke _____.

Noen få verb har en spesiell form i presens:

Infinitiv	Presens
å vite	**vet/veit**
å gjøre	**gjør**
å være	**er**
å si	**sier**
å spørre	**spør**
å synes	**synes/syns**

7 Sett inn et av verbene over i presens

Dette _____ vanskelig.

Jeg _____ mange feil.

Hvorfor _____ du ikke læreren?

Han _____ svaret.

Han _____ det er lett.

Infinitiv med *å*
Etter verb og uttrykk som *liker, pleier, orker, begynner, har lyst til, har råd til, har tid til* bruker vi infinitiv med **å**:

Jeg liker **å surfe**. Jeg orker ikke **å lese** mer nå.
Ola har lyst til **å dra** til Thailand, men han har ikke råd til **å ta** ferie.

8 Sett inn verbene i riktig form

(å) reise, reiser Hvor _____ dere i ferien?

Vi pleier _____ til Sørlandet.

Men i år skal vi _____ til England.

(å) lese, leser Hva liker du _____?

Jeg pleier _____ om sport.

Men i dag _____ jeg grammatikk!

(å) gjøre, gjør Hva skal du _____ i helga?

Hva liker du _____ når du har fri?

Hva _____ du nå?

9 Sett inn *(å) være* eller *er*

I dag _____ jeg ganske trøtt. Jeg tror jeg vil _____ hjemme. Jeg liker _____ ute når sola skinner, men i dag har jeg lyst til _____ inne og lese og kose meg.

10 Fyll ut

Du kan finne noen uttrykk under.

Jeg liker _____

På lørdag pleier jeg _____

å sove	*å lese*	*å prate med venner*	*å gå på kafé*
å lage mat	*å drikke øl*	*å studere grammatikk*	*å jobbe*
å se tv	*å høre på musikk*	*å spille gitar*	*å sy klær*

11 Fyll ut med et verb som passer

Om morgenen pleier jeg _____.

Jeg liker _____ om kvelden.

Jeg har ikke lyst til _____.

Jeg vil ikke _____.

Jeg skal begynne _____.

Jeg orker ikke _____. I dag skal jeg _____.

Jeg kan ikke _____. Har du tid til _____?

Om vinteren pleier jeg _____.

Modalverb

Modalverbene har spesiell form i presens:

Infinitiv	Presens
å kunne	**kan**
å ville	**vil**
å måtte	**må**
å skulle	**skal**
å burde	**bør**

Kan hun noe norsk? Hvor **skal** du?

12 Sett inn et av modalverbene

Det er flere muligheter.

Jeg _____ hjem for å passe barna. Jeg har dårlig tid, jeg _____ på kurs. Fryser du? _____ du inn? _____ du hjemmeleksa? Hvilke språk _____ du? Barna _____ ut og leke.

Modalverb + infinitiv

Modalverbene står ofte sammen med infinitiv:

Vi **må** lese.	(Vi er nødt til det.)
Vi **skal** lese.	(Vi har planlagt det.)
Vi **vil** lese.	(Vi ønsker det, har lyst til det.)
Vi **kan** lese.	(Vi har lært det, det er mulig.)
Vi **bør** lese.	(Det er bra for oss.)

13 Sett inn et modalverb

Det er mange muligheter. Diskuter forskjellene.

Dere _____ ikke røyke her. Dere _____ røyke utenfor.

_____ du flytte? Hvor _____ du dra?

Du _____ lære å gå på ski. Jeg _____ ikke gå på ski!

Om vinteren _____ de ta tran. De _____ heller spise fisk.

14 Sett inn et verb som passer

Det er mange muligheter.

Nå må dere _____ stille. Dere må ikke _____ så høyt.

Kan du _____ oss? Jeg kan _____ dere i morgen.

Han skal _____ til utlandet. Han vil ikke _____ her lenger.

Skal dere _____ den nye filmen? Dere bør _____ billetter tidlig.

Framtid

Presens
Presens kan fortelle om framtid. Spesielt verb som forteller om en forandring eller bevegelse fra et sted til et annet, står ofte i presens når vi forteller om framtida:

Kurset **slutter** i mai. Vi **kommer** snart.
De **drar** i neste uke. Når **reiser** dere?

NB: Vi bruker ofte *blir* og *får* om framtid i setninger der vi har *er* og *har* i nåtid:

Det **er** varmt i dag.	Det **blir** kaldt i morgen.
Hun **har** mye å gjøre.	Hun **får** bedre tid i neste uke.

15 Sett inn et av verbene og les opp

blir får kommer går drar begynner slutter flytter reiser

De _____ i morgen. Når _____ de? Når _____

kurset? De _____ til Nord-Norge i neste uke. Skolen _____ i

juni. _____ du snart? Når _____ flyet? Når _____

filmen? Når _____ vinteren? _____ det snart varmere? Jeg

håper du _____ mange venner i Bergen. I neste uke _____ vi

besøk. Jeg håper jeg ikke _____ syk.

16 Sett inn et verb

Du _____ forkjølet hvis du ikke bruker lue! Jeg håper det _____ varmere i morgen. Mannen min har fødselsdag på lørdag. Han _____ førti år. Jeg _____ skuffet hvis dere ikke kommer. Vi skal ha prøve i morgen. Det _____ sikkert vanskelig!

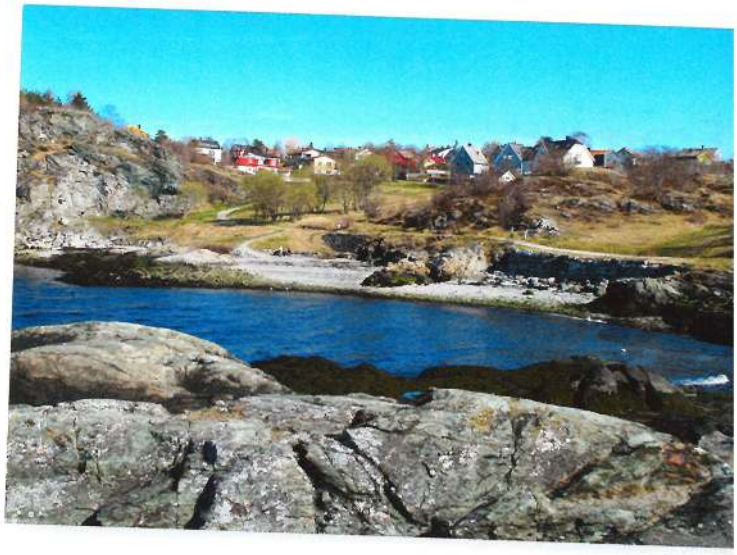

17 Sett inn *skal*, *drar* eller *går*

Det kan være mer enn én mulighet.

– I ferien _____ jeg til Sørlandet, men i september _____ jeg til USA.

– Vi _____ til Frankrike i år. Vi _____ ofte til Sør-Europa når vi har ferie.

– Hva gjør dere der?

– Vi leier bil og _____ på turer i Sør-Frankrike og Italia. Dessuten bader vi og _____ lange turer på stranda.

Skal + infinitiv

Vi bruker ofte **skal** + infinitiv når vi forteller at noen har en plan for framtida. Denne formen kaller vi **presens futurum**.

Vi **skal** flytte. Hun **skal** begynne på ny skole.

Også andre modalverb kan uttrykke framtid: Hun **kan** begynne i morgen. Det **vil** bli bedre i neste uke.

18 Hva skal Tomas gjøre i morgen?

6.30 Jogge *Klokka halv sju skal han ta en joggetur.*

7.30 Spise frokost med familien

_____.

8.00 Følge barna på skolen

_____.

8.30–16.30 Jobbe

_____.

17.00 Handle _____.

17.30 Lage middag _____.

18.00 Spise middag _____.

19 Fyll ut

I morgen skal jeg _____.

På søndag skal jeg _____.

20 Skriv melding

Jeg _____ besøk av faren min på mandag.

Jeg _____ ham på flyplassen klokka 14.00.

Derfor _____ jeg litt for sent til klassen. Beklager!

Vennlig hilsen _____

Kommer til å

Vi bruker ofte *kommer til å* + et hovedverb i infinitiv om noe vi regner med vil skje i framtida – uten at vi har planlagt det:

Du **kommer til å like** deg der. Vi **kommer til å savne** skolen.

21 Bruk *kommer til å* sammen med verbet til venstre

forandre seg	Været	_____.
gå	Alt	_____ bra.
savne	Jeg	_____ dere.
like seg	De	_____ der.
bli	Det	_____ litt vanskelig.
angre	Dere	_____ på dette.
trives	Du	_____ i den nye klassen.

22 *Skal* eller *kommer til å?*

Sett inn *skal* der det er mulig, ellers *kommer til å*:

Når _____ du ha ferie? Jeg _____ reise i august.

Jeg _____ savne deg. Jeg _____ bare være borte i to uker.

Jeg _____ føle meg ensom. Nei da, det _____ gå fint.

23 Sett inn ordene på riktig plass og i riktig form

jeg – reise	I morgen _____ på ferie.
jeg – ta	_____toget til Kristiansand.
jeg – besøke	Der _____ noen venner.
vi – bade	_____ og sole oss.
det – bli	_____ sikkert kjempekoselig.
jeg – like	Vennene mine er veldig hyggelige, og jeg er sikker på at _____ meg godt på Sørlandet.
det – bli	Jeg håper _____masse sol og varme.
jeg – bli	_____ skuffet hvis
det – bli	_____ mye regn.
jeg – savne	Men jeg tror ikke at _____ jobben.

Preteritum

Bøyning av svake verb

Preteritum av de fleste verb lager vi ved å sette til en endelse. Endelsen er **-et**, **-te**, **-de** eller **-dde**:

Infinitiv:	snakke	lese	leve	bo
Preteritum:	snakk**et**	les**te**	lev**de**	bo**dde**

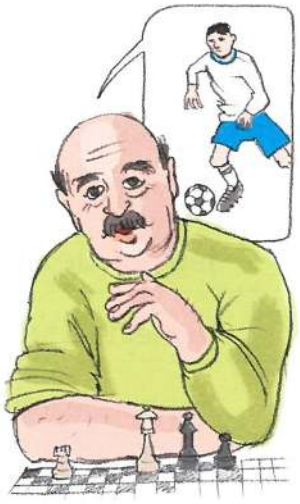

Før **spilte** jeg fotball.
Nå spiller jeg sjakk.

Vi bruker preteritum til å fortelle om noe som skjedde i fortida.

24 Strek under verbene i preteritum, og si hva de heter i infinitiv

I går leste vi et norsk eventyr.	å lese
Alle gjestene snakket bare norsk.	å snakke
I gamle dager levde de av jordbruk.	å leve
Vi bodde på landet.	å bo
Når kom dere hit?	å komme
Likte du maten?	å like
Vi fikk indisk og kinesisk mat.	å få
Var det mye snø i Tromsø?	å være
Mange elever hadde fri.	å ha

25 Finn verb i preteritum, og bruk samme verb i presens

Preteritum	**Presens**
I går kjøpte jeg to kilo frukt.	Jeg *kjøper* alltid frukt på torget.
Før bodde vi i en stor by.	Nå _____ vi på et lite sted.
Jeg leste en norsk avis i går.	Nå _____ jeg en engelsk avis.
I går snakket vi bare norsk.	Noen ganger _____ vi arabisk.
Vi spiste kebab i går kveld.	Vi _____ ofte fransk mat.
Jeg kjøpte en varm genser i går.	Jeg _____ klær i byen.
I går hadde jeg feber.	Det _____ jeg ikke i dag.

26 Finn verb i preteritum, og bruk samme verb i presens

Jeg ønsket å flytte til USA.	Nå *ønsker* jeg å flytte til Spania.
Før likte jeg å spille tennis.	Nå _____ jeg å spille fotball.
Jeg prøvde å snakke norsk.	Jeg _____ å snakke norsk hver dag.
Vi pleide å spise ute.	Nå _____ vi å spise hjemme.
Før hadde jeg lyst til å bli astronaut.	Nå _____ jeg lyst til å bli lege.

Preteritum på -et:

Infinitiv:	vaske	snakke	vente	handle	bade	hate
Preteritum:	**vasket**	**snakket**	**ventet**	**handlet**	**badet**	**hatet**

Mange verb med to eller flere konsonanter (*sk, kk, nt, ndl* osv.) foran **-e** bøyes slik.
Det gjør også noen verb med *d* og *t* foran **e**-en, og en del andre verb.
Verbene kan ha **-a** i stedet for **-et** (**vaska, snakka, venta** osv.).

27 Svar med verb i preteritum

Jobber du på Rimi?	Nei, men jeg *jobbet* der før.
Snakker du ofte med Anna?	Jeg _____ med henne i går.
Skal du vaske bilen?	Nei, jeg _____ den på lørdag.
Må du ofte vente på bussen?	I dag _____ jeg i 20 minutter.
Liker du å sykle?	Ja, før i tida _____ jeg ofte.
Skal jeg handle?	Jeg _____ mye i går.
Plager klimaet dere?	Det _____ oss mer før.

28 Gjør om teksten til preteritum

Nå jobber Maria i en matbutikk. Hun sykler til jobben hver dag, selv om det regner.

Men i juni slutter hun i jobben.

Før _____

_____

_____

29 Lag en setning med *snakke*, *vente* eller *handle* i preteritum

I går _____

_____

Preteritum på -te

Infinitiv:	kjøpe	lese	kjøre	like	drømme	spille
Preteritum:	**kjøpte**	**leste**	**kjørte**	**likte**	**drømte**	**spilte**

Slik bøyes mange verb med bare én konsonant foran **-e** (*p, s, r, k* osv.). Dessuten en del verb med to like konsonanter: **-mm**, **-ll** osv. En konsonant blir da borte foran **-te**.

30 Svar med samme verb i preteritum

Leser du mye?	Før	_____ jeg ganske mye.
Begynner filmen snart?	Den	_____ for fem minutter siden.
Lærer du mye på kurset?	I går	_____ vi om verb.
Spiller du noe instrument?	Jeg	_____ gitar da jeg var ung.
Skal jeg kjøpe mat?	Nei, jeg	_____ mat da jeg var i byen.

31 Fortell det samme i preteritum

Nå spiller Jan fotball. Han liker å trene. Han trener tre ganger i uka. Treningen begynner klokka fem og varer til klokka sju. Han spiser sunn mat og tenker mye på helsa.

Før spilte Jan _____

_____

_____

32 Skriv en tekst

Bruk så mange av disse verbene som du kan:
jobbet *leste* *snakket* *kjøpte* *trente* *dusjet*

Preteritum på -de

Infinitiv:	leve	klage	greie	leie	bygge
Preteritum:	**levde**	**klagde**	**greide**	**leide**	**bygde**

Noen verb får **-de** i preteritum. Det gjelder en del verb med *g, v* og *ei* foran **-e**.

33 Gjenta setningene med verbene i preteritum

Jeg greier ikke oppgaven.
Vi prøver å snakke norsk.
De lever av jordbruk.
Vi leier en liten leilighet.
Du greier det!
Vi pleier å spise ute om søndagen.
Han bygger hus.

Jeg greide ikke oppgaven.
Vi prøvde å snakke norsk.
De levde av jordbruk.
Vi leide en liten leilighet.
Du greide det!
Vi pleide å spise ute om søndagen.
Han bygde hus.

34 Fyll ut

Før pleide jeg å _____.

Nå pleier jeg å _____ i helga.

35 Bruk samme verb i preteritum

Nå lever de av turisme. Før _____ de av jordbruk.

Nå greier hun å jobbe. Før _____ hun ikke det.

Nå eier han en leilighet. Før _____ han en gård.

Nå leier hun et hus. Før _____ hun en hybel.

Nå bygger de høyhus. Før _____ de eneboliger.

Preteritum på -dde

Infinitiv:	bo	bety	tro	ha	snø	skje
Preteritum:	**bodde**	**betydde**	**trodde**	**hadde**	**snødde**	**skjedde**

Noen verb får **-dde** i preteritum. Det gjelder en del verb som ender på andre vokaler enn trykklett **-e** i infinitiv (a, o, y, å, ø, u).

36 Fyll ut med samme verb

Nå bor de i Tromsø. Hvor _____ de før?

Det _____ ikke i dag. Men i går snødde det mye.

De _____ dårlig tid. De hadde dårlig tid i forrige uke også.

Jeg tror ikke på dem. Før _____ jeg alt de sa.

Jeg vet ikke hva det betyr. Han visste ikke hva det _____.

37 Fyll ut

bo Da jeg var liten, _____ jeg i _____.

ha Da jeg var liten, _____ jeg _____.

like Da jeg var liten, _____ jeg å _____.

pleie Da jeg var liten, _____ jeg å _____.

38 Skriv setninger

Bruk preteritum av noen av disse verbene:
bo *ha* *leie* *tro* *snø* *prøve*

I fjor _____.

Før _____.

For ti år siden _____.

Noen verb har endelse i preteritum, men får andre forandringer i tillegg:

Infinitiv:	fortelle	gjøre	selge	spørre	vite	følge	velge	sette
Preteritum:	**fortalte**	**gjorde**	**solgte**	**spurte**	**visste**	**fulgte**	**valgte**	**satte**

39 Fyll ut med samme verb

	Presens	**Preteritum**
a	Hva gjør du med restene?	Hva *gjorde* du med restene?
	Hun forteller mye om India.	I går _____ hun om Ganges.
	De selger klær her.	Før _____ de bare mat.
	Hun vet ikke hva hun gjør.	Hun _____ ikke hva hun _____.
	Følger du meg hjem?	Han _____ henne hjem.

	Presens	**Preteritum**
b	Henrik _____ å bli her.	Maria valgte å flytte.
	Jeg _____ bilen i garasjen.	Petter satte den utenfor.
	Jeg _____ ikke hva det _____.	Jeg visste ikke hva det betydde.
	Han _____ hva dere _____.	Han spurte hva dere solgte.

40 Fortell det samme i fortid

Begynn med **før** og bruk preteritum av samme verb.

Jeg spiller tennis.	Før spilte jeg tennis.
Hun tjener godt.	Før tjente hun godt.
Han liker ikke fisk.	Før likte han ikke fisk.
Vi henter barna klokka to.	Før hentet vi barna klokka to.
De handler i sentrum.	Før handlet de i sentrum.
Han har en kjedelig jobb.	Før hadde han en kjedelig jobb.
Jeg bor på landet.	Før bodde jeg på landet.
Han lager møbler.	Før laget han møbler.
De selger skinnjakker.	Før solgte de skinnjakker.
Hun forteller historier.	Før fortalte hun historier.

Sterke verb

Noen verb har en kort form uten endelse i preteritum: *var, drev, kom, gikk.*
Ofte forandrer de vokal, men ikke etter noe helt fast system.
Disse verbene må derfor læres hver for seg.

Infinitiv:	bli	dra	drikke	finne	forstå	få	gi	gå	hjelpe	komme	treffe
Preteritum:	**ble**	**dro**	**drakk**	**fant**	**forsto**	**fikk**	**ga**	**gikk**	**hjalp**	**kom**	**traff**

Infinitiv:	ligge	løpe	se	si	skrive	sove	stå	ta	være
Preteritum:	**lå**	**løp**	**så**	**sa**	**skrev**	**sov**	**sto**	**tok**	**var**

41 Skriv setninger

Velg blant verbene over.

I går _____.

I forrige uke _____.

I 2012 _____.

I fjor _____.

Sommeren 2013 _____.

42 Gjenta samme setning med verbet i preteritum

Hun blir glad.	Hun ble glad.
Hun sover godt.	Hun sov godt.
Han er syk.	Han var syk.
Han tar medisin.	Han tok medisin.
Vi drar til byen.	Vi dro til byen.
Vi går på kino.	Vi gikk på kino.
De skriver søknad.	De skrev søknad.
De kommer hjem klokka to.	De kom hjem klokka to.
Vi drikker te.	Vi drakk te.
Vi hjelper barna.	Vi hjalp barna.

43 Bruk samme verb i preteritum

Han sover ofte dårlig.	I natt	_____	han godt.
De hjelper oss ofte.	De	_____	oss i går også.
Jeg tar vanligvis buss til skolen.	I går	_____	jeg trikk.
Jeg drar ofte til byen i helga.	Lørdag	_____	jeg på besøk til Liv.
Vi ser mye på tv.	I går	_____	vi en god film.
Vi skriver ofte i klassen.	Vi	_____	diktat i går.
Jeg blir ofte sliten.	Før	_____	jeg sjelden sliten.
Han drikker ikke vin.	Men i går	_____	han øl.

44 Kryssord

Sett inn preteritum av verbene.

Hvilket ord får du?

å bli	Hun	sint
å løpe	Hun	hjem
å sy	Hun	gardiner
å finne	Hun	ti kroner
å gå	Hun	hjem
å vente	Hun	lenge
å gi	Hun	meg en is

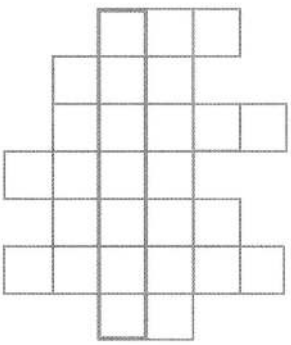

Løsning: _____

45 Hva forteller han til legen?

Legen **undersøkei** Jens

Mandag, hjemme:	Tirsdag, hos legen:
Jeg føler meg elendig!	*I går følte jeg meg elendig.*
Jeg har vondt i hodet.	Jeg _____.
Jeg har 39,5 i feber.	_____.
Jeg svetter.	_____.
Jeg ligger i senga.	_____.
Det verker i leddene.	_____.
Jeg er kvalm.	_____.
Jeg kaster opp.	_____.
Jeg hoster.	_____.

46 Hva gjorde Kim i går?

Kim står vanligvis opp klokka sju. Han tar en dusj før han lager frokost. Til frokost drikker han te og spiser brød og frukt. Han rydder raskt før han løper ut av døra. Han tar buss til skolen. På bussen treffer han mange klassekamerater. De diskuterer politikk og snakker om fotball, mens bussen kjører langsomt inn til byen.

I går sto Kim opp klokka sju. Han _____

_____

_____

_____

_____.

47 Fortell hva de gjorde i går

Se på bildet på side 90.

Presens perfektum

Presens perfektum lager vi med hjelpeverbet **har**:

Svake verb

Preteritum	Presens perfektum
vasket	**har vasket**
snakket	**har snakket**

minus **-e** i presens perfektum:

kjørte	**har kjørt**
leste	**har lest**
prøvde	**har prøvd**
bodde	**har bodd**
solgte	**har solgt**

-t i stedet for **-d**:

gjorde	**har gjort**
hadde	**har hatt**

48 Bruk samme verb i preteritum

Jeg har vasket bilen.	Jeg *vasket* den i formiddag.
Jeg har handlet.	Jeg _____ i går.
De har flyttet.	De _____ i mai.
Vi har lest kapittel 4.	Vi _____ det i forrige uke.
Jeg har kjøpt nye klær.	Jeg _____ dem i London.
De har solgt huset.	De _____ det i går.

Subjektet kommer etter **har** hvis det står et annet ord først, og i spørsmål.

Jeg	**har**	**vasket** bilen.
I dag	**har** jeg	**vasket** bilen.
	Har du	**vasket** bilen?
Hvor	**har** dere	**handlet**?
	Har dere	**handlet**?

– Nå **har** jeg **vasket** bilen.

49 Svar med presens perfektum

Når skal du flytte?	Jeg har flyttet.
Når skal du slutte på skolen?	Jeg har sluttet.
Skal du selge huset?	Jeg har solgt det.
Kan du vaske bilen?	Jeg har vasket den.
Kan du fikse tv-en?	Jeg har fikset den.
Skal du handle?	Jeg har handlet.
Vil du lage mat?	Jeg har laget mat.
Skal du lese avisen?	Jeg har lest avisen.
Kan du reparere lampa?	Jeg har reparert lampa.
Når skal du fortelle sannheten?	Jeg har fortalt sannheten.
Greier du oppgaven?	Jeg har greid den.
Når skal du besøke dem?	Jeg har besøkt dem.
Når skal du gjøre leksene?	Jeg har gjort dem.

50 Fyll ut

Jeg har bodd _____.

Jeg har lest _____.

51 Svar med samme verb i presens perfektum

Når skal de reise?	De *har reist*.
Når skal du slutte i jobben?	Jeg _____.
Når skal dere flytte?	Vi _____.
Når skal du kjøpe billett?	Jeg _____.
Skal Tom bytte jobb?	Han _____.
Skal du handle i dag?	Jeg _____.
Skal dere leie bil?	Vi _____.

Beklager,
jeg **har glemt** førerkortet!

52 Sett inn pronomen og presens perfektum av verbet

glemme, du	_____	førerkortet?
miste, jeg	Nå _____	lommeboka.
snakke, vi	I dag _____	norsk.
fikse, du	_____	pc-en?
lese, jeg	I dag _____	mye.
gjøre, dere	_____	mye i dag?

53 Lag setninger med *jeg* og presens perfektum av verbet

fortelle	Nå *har jeg fortalt* alt sammen.	
vente	Nå _____	lenge nok.
gjøre	Nå _____	alle leksene.
besøke	Nå _____	noen gamle venner.
selge	Nå _____	bilen.
bo	Nå _____	her i et år.
spørre	Nå _____	alle lærerne.

54 Lag spørsmål med verbene til venstre

Bruk ***du*** + presens perfektum.

vaske *Har du vasket* bilen?

reparere _____ radioen?

greie _____ oppgavene?

besøke _____ familien din i det siste?

glemme _____ å handle i dag?

fortelle _____ alt til politiet?

Sterke verb

Sterke verb må læres hver for seg. Her er en oversikt over noen vanlige sterke verb:

Infinitiv	Preteritum	Presens perfektum
bli	ble	har blitt
dra	dro	har dratt
drikke	drakk	har drukket
falle	falt	har falt
finne	fant	har funnet
forstå	forsto	har forstått
få	fikk	har fått
gi	ga	har gitt
gå	gikk	har gått
hjelpe	hjalp	har hjulpet
komme	kom	har kommet
legge	la	har lagt
ligge	lå	har ligget
løpe	løp	har løpt
se	så	har sett
si	sa	har sagt
sitte	satt	har sittet
skrive	skrev	har skrevet
sove	sov	har sovet
synge	sang	har sunget
ta	tok	har tatt
treffe	traff	har truffet
vinne	vant	har vunnet
være	var	har vært

55 Lag setninger med *du* + verbet i presens perfektum

skrive *Har du skrevet* brevet?

gå *Du har gått* langt i dag.

ta _____ boka mi.

si _____ noe til læreren?

få _____ brev fra skolen.

drikke _____ kaffe?

finne _____ et sted å bo?

være _____ veldig hjelpsom.

skrive _____ mye interessant i dag.

få _____ nye naboer?

56 Fyll ut med verbet i presens perfektum

være Jeg _____ syk i to uker.

få Vi _____ fri i dag.

si _____ du _____ det til læreren?

finne Vi _____ en ny leilighet.

drikke _____ dere _____ kaffe?

hjelpe De _____ oss med mange ting.

skrive Nå _____ jeg _____ søknad.

gi Jeg _____ henne nye ski.

Bruken av presens perfektum

Presens perfektum uttrykker ofte en kombinasjon av fortid og nåtid.
Vi bruker presens perfektum for å fortelle om en handling eller tilstand som er ferdig i fortida, men som har betydning i nåtida. Vi er opptatt av konsekvensen for nåtida:

Hun **har vasket** bilen. (Den er ren.)
De **har flyttet**. (De bor ikke her lenger.)
Jeg **har handlet**. (Vi har mat.)

Sammen med adverbialer som forteller om tidsperiode, bruker vi presens perfektum om noe som begynte i fortida og varer fremdeles:

Vi **har bodd** her i fire år.
Jeg **har** alltid **likt** å gå på ski.

Noe som *ikke* har skjedd i løpet av en viss periode:

Jeg **har** aldri **vært** i USA.
Jeg **har** ikke **sett** dem siden i fjor.

57 Sett inn presens perfektum av samme verb

Peter var sjømann før. Nå _____ han _____ sjåfør i noen år.

Før bodde de i Oslo. Nå _____ de _____ lenge i Bergen.

Hun studerte matematikk før. Nå _____ hun _____ språk i ett år.

Før jobbet han som lærer. Nå _____ han _____ på kontor i to år.

De var ofte i USA da de var barn. Nå er det lenge siden de _____ der.

58 Lag setninger av ordene

ventet jeg nå har lenge _____.

bodd dere har her lenge _____?

vært jeg har aldri i Nord-Norge _____.

du på ski har gått aldri _____?

59 Svar med *alltid* + presens perfektum av samme verb

Bor de her?	Ja, de *har alltid bodd* her.
Er du glad i fisk?	Ja, jeg _____.
Liker du opera?	Ja, _____.
Liker du å svømme?	Ja, _____.
Jobber han i butikk?	Ja, _____.

60 Svar med *aldri* + presens perfektum av samme verb

Bor de her?	Nei, de *har aldri bodd* her.
Liker du opera?	Nei, _____.
Er du ofte på kino?	Nei, _____.
Går dere på ski?	Nei, _____.
Jobbet hun?	Nei, _____.

Preteritum eller presens perfektum?

Vi kan bruke både **preteritum** og **presens perfektum** om hendelser i fortida, men de brukes litt ulikt. Når vi bruker **preteritum**, er vi opptatt av hva som skjedde i fortida. Sammen med preteritum har vi ofte tidsbestemmelser som *i går, i fjor, for en stund siden, i juni, i 1998*.

Når vi bruker **presens perfektum**, er vi opptatt av konsekvensene eller resultatene. Sammen med presens perfektum kan vi bruke adverbialer som forteller om en tid som går fram til nåtida: *i dag, i det siste, i denne uka, i år*.

Preteritum	**Presens perfektum**
Per **brakk** armen.	Per **har brukket** armen. (Han er skadet nå.)
Vi **spiste** på restaurant.	Vi **har spist**. (Vi skal ikke spise nå.)
De **flyttet** i går.	De **har flyttet**. (De er ikke her.)
Hun **kom** for ett minutt siden.	Hun **har kommet**. (Hun er her.)

– Jeg **har kjøpt** ny hatt. Jeg **kjøpte** den i Italia i fjor.

61 Fyll ut

a være, du _____ i London?

være, jeg Ja, der _____ mange ganger.

være Siste gang _____ i fjor høst.

b se, du _____ den nye filmen?

se, jeg, ikke Nei, _____ den ennå.

se Mora mi _____ den i forrige uke.

være Hun syntes at den _____ god.

62 Sett inn preteritum eller presens perfektum

få Per _____ førerkort. Han _____ det i forrige uke.

komme Gjestene _____. De _____ for en time siden.

skrive Jeg _____ stilen. Jeg _____ den i går.

hjelpe Naboen _____ oss. Han _____ oss i helga.

flytte Naboene _____. Når _____ de?

begynne Filmen _____. Den _____ for fem minutter siden.

studere _____ hun _____ norsk? Hun _____ norsk i 2011.

ha Hun _____ feber i går. Hun _____ feber i noen dager nå.

trene I går _____ jeg. Jeg _____ hver dag i denne uka.

Hjelpeverb i preteritum

Katten hadde spist fisken forteller om noe som skjedde før noe annet. *Jeg skulle steke fisk* forteller om noe som skulle skje etterpå.

Jeg **skulle steke** fisk til middag i går. Da **hadde katten** spist opp det meste.

Presens perfektum	**Preteritum perfektum**
Jeg **har spist**.	Han sa at *han* **hadde spist**.
	Han **hadde spist** da vi kom.
Presens futurum	**Preteritum futurum**
Vi **skal dra** til Italia.	De sa at de **skulle dra** til Italia.

Disse formene bruker vi mye i leddsetninger etter et verb i preteritum (se også 172):

Hun sa:	
Jeg **har drukket** kaffe.	Hun **sa** at hun **hadde drukket** kaffe.
De **har flyttet**.	Jeg **visste** ikke at de **hadde flyttet**.

63 Fortell det samme med hjelpeverbet i preteritum

Har Anna flyttet?	Han spurte *om Anna hadde flyttet*.
Har hun tatt eksamen?	Han spurte
Har bussen gått?	Han spurte
Har brevet kommet?	Han spurte
Anna har reist.	Hun fortalte *at Anna hadde reist*.
Katten har spist fisken.	Hun fortalte
Per har kjøpt biff.	Hun fortalte
Læreren har sagt det.	Hun fortalte

Modalverbene heter det samme i preteritum som i infinitiv:

Infinitiv:	skulle	ville	kunne	burde	måtte
Presens:	skal	vil	kan	bør	må
Preteritum:	**skulle**	**ville**	**kunne**	**burde**	**måtte**

64 Bruk samme modalverb i preteritum

Vi skal vaske huset.	I går _____ vi vaske huset.
De vil hjelpe oss.	De sa at de _____ hjelpe oss.
Hun må flytte.	I fjor _____ hun flytte.
Han kan ikke snakke norsk.	Da han kom hit, _____ han ikke snakke norsk.
De bør ikke gå dit.	Foreldrene sa at de ikke _____ gå dit.
Skal læreren slutte?	De lurte på om læreren _____ slutte.
De vil ikke gjøre noe.	De sa at de ikke _____ gjøre noe.

Former av verbet

Infinitiv	**å lese**
Presens	**leser**
Presens futurum	**skal lese**
Preteritum	**leste**
Presens perfektum	**har lest**
Preteritum perfektum	**hadde lest**
Preteritum futurum	**skulle lese**
Imperativ	**Les**!
Presens partisipp	**lesende**
Perfektum partisipp	**lest**

Når vi bøyer verb, bruker vi formen i **infinitiv, preteritum** og **presens perfektum**:

Infinitiv	**Preteritum**	**Presens perfektum**
kaste	kastet	har kastet
kjøpe	kjøpte	har kjøpt
bygge	bygde	har bygd
tro	trodde	har trodd
få	fikk	har fått

65 Bøy disse verbene

Infinitiv	Preteritum	Presens perfektum
vaske		
snakke		
kjøre		
lese		
prøve		
bo		
gå		
komme		

Passiv

Når vi ikke er mest interessert i hvem som gjør noe, men i hva som skjer, kan vi bruke passiv form av verbet.

Jens **blir undersøkt** av legen.

Passiv med *bli*

	Aktiv	Passiv
Presens:	Legen undersøker Jens.	Jens **blir undersøkt** av legen.
Preteritum:	De kastet maten.	Maten **ble kastet**.

66 Gjør om til passiv

De deler elevene inn i grupper.	Elevene blir delt inn i grupper.
De låser døra klokka ti.	Døra blir låst klokka ti.
Læreren deler ut oppgavene i dag.	Oppgavene blir delt ut i dag.
De serverer lunsj klokka tolv.	Lunsj blir servert klokka tolv.
Vi pusser opp badet.	Badet blir pusset opp.
De fant veska på bussen.	Veska ble funnet på bussen.
Noen stjal sykkelen min.	Sykkelen min ble stjålet.
Noen inviterte barna i selskap.	Barna ble invitert i selskap.
De undersøkte Kari på sykehuset.	Kari ble undersøkt på sykehuset.
Jeg kjøpte kåpa på loppemarked.	Kåpa ble kjøpt på loppemarked.

S-passiv

Aktiv	Passiv
De skal pusse opp skolen.	Skolen skal **pusses opp**.
Du må betale billetten på nettet.	Billetten **må betales** på nettet.
Man kan koke eller steke fisken.	Fisken **kan kokes** eller **stekes**.

67 Fyll ut

Du kan steke fisken i stekeovn.	Fisken kan *stekes* i stekeovn.
Du kan skjære fisken i biter.	Fisken kan _____ i biter.
Vi kan bestille billetten på nettet.	Billetten kan _____ på nettet.
Vi må _____ regningen 2. mai.	Regningen må betales 2. mai.
Du må _____ kjøttet i to timer.	Kjøttet må kokes i to timer.
Vi skal male hele huset.	Hele huset skal _____.
Du må _____ genseren på 30°.	Genseren må vaskes på 30°.

Test

1 Sett inn *leser* eller *(å) lese*

Anna liker _____. Hun vil gjerne _____ hele dagen.

Hun _____ aviser og bøker på norsk og fransk. Hun kan også

_____ litt spansk, og hun vil gjerne _____ spansk litteratur.

2 Hva er riktig?

- ☐ Jeg vil lære mer norsk.
- ☐ Jeg kommer å lære mer norsk.
- ☐ Jeg skal lærer mer norsk.
- ☐ Hun kommer å bli glad.
- ☐ Hun skal bli glad.
- ☐ Hun kommer til å bli glad.

3 Sett inn et verb som passer

Når _____ skolen etter ferien?

Jeg håper det _____ å regne.

Jeg er litt forkjølet, men jeg _____ sikkert bedre i morgen.

Snart _____ det vår!

Jeg håper du _____ mange venner på den nye skolen.

4 Skriv beskjed

Dattera mi _____ time hos legen i morgen klokka ni, og jeg _____ følge henne. Derfor _____ jeg kanskje litt for sent til klassen.

5 Kryssord

Sett inn preteritum av verbene.

å hjelpe
å drikke
å skrive
å ta
å bli
å dra
å få
å finne
å slutte
å komme

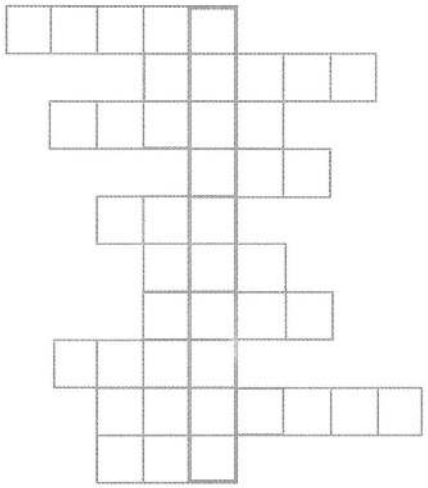

Løsning: _____

6 Sett inn disse verbene i preteritum

leve bli dra skrive fortelle reise komme være gjøre

Ibn Battuta _____ på 1300-tallet. Han _____ født i Marokko, men _____ til mange land i Vest-Afrika. Han _____ bøker der han _____ om Mali-riket. Han _____ også østover og _____ til India. Kanskje _____ han også i Kina. De lange reisene _____ ham berømt.

7 Gjør om teksten til fortid

Marlene bor utenfor Trondheim. Hun har jobb på et supermarked. Hver dag begynner hun å arbeide klokka 10.00, og hun slutter klokka 17.00. Hun liker jobben godt, selv om hun noen ganger drømmer om noe annet. Hun tjener ikke så mye, men hun klarer seg heldigvis bra.

Marlene bodde utenfor Trondheim.

Hun _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____.

8 Hva er riktig?

- ☐ I går har sett jeg en god film.
- ☐ I går har jeg sett en god film.
- ☐ I går så jeg en god film.
- ☐ Jeg gått på ski mange ganger.
- ☐ Jeg har gått på ski mange ganger.
- ☐ Jeg mange ganger gikk på ski.

9 Hva er riktig?

- ☐ Veska mi ble funnet i skapet.
- ☐ Veska mi ble fant i skapet.
- ☐ Veska mi fant i skapet.
- ☐ Regningen må betale på nettet.
- ☐ Regningen må betaler på nettet.
- ☐ Regningen må betales på nett.

Adverb

Adverb betyr **til verbet**. Adverbene kan for eksempel fortelle *hvordan, når* eller *hvor* noe finner sted.

De spiller **høyt.**
De spiller **fint**.
De spiller **ute**.

1 Sett inn adverb med motsatt betydning

dårlig raskt vondt fint langsomt stygt ofte ute godt uhøflig fort sent sakte

Kjører han fort eller _____?

Spiller fotballaget godt eller _____?

Synger han pent eller _____?

Snakker de langsomt eller _____?

Kom de tidlig eller _____?

Smaker det godt eller _____?

Skal vi spise inne eller _____?

Tidsadverb

Adverbene kan fortelle *når* og *hvor ofte* noe skjer:
Hun synger **alltid, aldri, ofte, sjelden, ennå, sent** og **tidlig**.

2 Sett inn tidsadverb

Jeg liker best å legge meg _____ om kvelden. Om morgenen liker jeg å stå _____ opp. Om søndagen står jeg _____ sent opp. Om vinteren går jeg _____ på ski. Jeg er _____ på diskotek. Jeg spiser _____ norsk mat. Hun har ikke lært norsk _____.

> Adverbene kan vise hvilken rekkefølge noe skjer i:
>
> **Før** bodde vi i sentrum. **Nå** bor vi utenfor byen.
> **Nå** må vi gå, men vi kommer tilbake **etterpå**.
> **Først** må jeg til byen. **Så** skal jeg hjem.

3 Rekkefølge

a Sett inn adverb som passer.

først *etterpå* *så* *nå* *før* *deretter*

_____ var hun lærer. _____ jobber hun på kontor.

_____ bor de i byen, men _____ bodde de på landet.

_____ må jeg lage mat. _____ kan jeg hjelpe deg.

_____ hadde vi grammatikk, og _____ øvde vi på uttale.

_____ skal vi ta tog. _____ må vi ta buss.

b Knytt sammen setningene med adverb.

Hun brakk benet. Hun kom på sykehus.

_____

Jeg må steke fisken. Jeg må lage salat.

_____

Hun var student. Hun jobber som journalist.

_____

Måtesadverb

Adverbene kan fortelle *hvordan* noe skjer. Mange adverb har samme form som adjektivene har i intetkjønn. Adjektivene forteller om personer og ting, adverbene forteller om *handlingen*. Adverbene bøyes ikke:

Adjektiv	**Adverb**
De er pene.	De synger **pent**.
Maten er god.	Maten smaker **godt**.
Hun er uhøflig.	Hun svarte **uhøflig**.

4 Sett inn adjektiv eller adverb

pen/pent

Ola er _____.

Barna hans er også _____.

De synger veldig _____.

hyggelig

Ola er _____.

Ola og Kari er _____.

De snakker alltid _____ med barna.

god/godt

Disse svarene er _____.

Du har svart _____ på spørsmålene.

Du skriver _____.

5 Sett inn adverb som passer

Kinesisk mat smaker _____.

Her lukter det _____!

Du kjører veldig _____.

Læreren synger veldig _____.

På tv snakker de nokså _____.

Elevene i klassen snakker _____ norsk.

Stedsadverb

Adverbene kan fortelle *hvor* noe skjer:
Det er kaldt **ute.** Når kommer du **tilbake**? Gå **vekk**!

Mange stedsadverb har to former – en når de forteller at noe skjer *på* et sted, en annen når de forteller om en bevegelse *til* et sted:

Hun er:	**Han går:**
ute	**ut**
inne	**inn**
hjemme	**hjem**
borte	**bort**
oppe	**opp**
nede	**ned**
her (på dette stedet)	**hit** (til dette stedet)
der (på et annet sted)	**dit** (til et annet sted)

Hunden vil **ut**.

Hunden er **ute**.

6 *Inn* eller *inne?*

– Huff, det er så kaldt. Kan vi ikke heller gå _____?

– Gå _____ du. Jeg liker ikke å være _____ når sola skinner.

– Jeg kommer _____ om en liten stund.

7 *Hjem* eller *hjemme?*

Når kommer du _____? Jeg kommer _____ klokka sju og har tenkt å være _____ i hele kveld. I kveld skal jeg jobbe _____. Jeg tar med meg mange oppgaver _____.

8 Kryssord

Sett inn adverb med motsatt betydning.

inne
sjelden
alltid
tidlig
opp
fort
dårlig

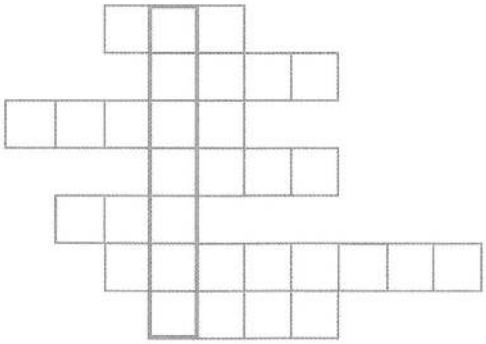

Løsning: _____

Setningsadverb

Noen adverb har sin vanligste plass etter første verb og forteller noe om hele setningen. Adverbene kan uttrykke meninger og holdninger:

Hun kan **gjerne** bo hos oss.	(Jeg er positiv, det er ok for meg.)
Hun vil **heller** bo på hotell (enn hos oss).	(Hun foretrekker det.)
Hun vil **helst** bo på hotell.	(Hun foretrekker det.)
Hun kommer **heldigvis** snart.	(Jeg er glad for det.)
Det er **dessverre** for sent.	(Jeg er lei for det.)

9 Skriv setningene og sett inn *gjerne* på riktig plass

Jeg vil skifte klasse. _____.

De vil bli boende her. _____.

Du kan låne skiene mine. _____.

Jeg kan følge deg hjem. _____.

10 Sett inn adverb som passer

Hannah er	_____	syk.	(Jeg er lei for det.)
Det har	_____	blitt varmere.	(Jeg er glad for det.)
Jeg kan	_____	hjelpe deg.	(Det er i orden.)
De vil	_____	bo her enn i byen.	(De foretrekker det.)
Jeg vil	_____	ha jobb i utlandet.	(Jeg foretrekker det.)

11 Sett inn adverb og skriv e-posten

Til læreren

Dattera mi er _____ syk i dag og kan ikke gå på skolen.

Derfor må hun være _____. Jeg vil _____

få beskjed om leksa til i morgen hvis det er mulig. På forhånd takk.

Vennlig hilsen _____

Adverbene kan også fortelle at noe **ikke** skjer, eller at man ikke er *sikker* på om noe har skjedd eller vil skje. Vi kan bruke adverb som viser hvor usikre vi er.

Læreren kommer	**sikkert**	(Jeg tror det.)
	nok	(Jeg tror det.)
	kanskje	(Det er mulig.)
	visst	(Jeg tror det, noen har sagt det.)
	sikkert ikke	(Jeg tror ikke det.)
	ikke	(Jeg vet at hun/han ikke kommer.)

12 Sett inn *ikke* i disse setningene

Per jobber i dag. _____.

Det er kantine på jobben. _____.

Det regner nå. _____.

Vi vil flytte herfra. _____.

Hun har fått ny jobb. _____.

De vil skifte klasse. _____.

Hun kan snakke arabisk. _____.

13 Sett inn adverb med omtrent samme betydning som det som står i parentesen

Kim kommer ikke i dag.	Han er **visst** syk.	(Jeg har hørt det.)
Kim er ikke her i dag.	Han er _____ syk.	(Jeg tror det.)
Kim er ikke her i dag.	Han er _____ syk.	(Det er mulig.)
Kim kommer _____ i dag, for han er syk.		(Jeg tror ikke det.)

Sammenlikning

Noen av adverbene har komparativ og superlativ:

Kan du snakke **langsommere**? Hvem synger **penest**?
Noen av de vanligste adverbene har spesiell bøyning:

	Komparativ	**Superlativ**
godt	**bedre**	**best**
gjerne	**heller**	**helst**
langt	**lenger**	**lengst** (distanse)
lenge	**lenger**	**lengst** (tid)

Hun snakker **bedre** norsk enn mannen sin. Hun har vært her **lenger** enn ham.

14 Fyll ut med komparativ

Jan løper fort, men Aziz løper _____.

Jan snakker høyt, men Aziz snakker _____.

Jan synger pent, men Aziz synger _____.

Jan gikk langt, men Aziz gikk _____.

Mia liker godt Jan, men hun liker Aziz _____!

Sammen med verbet *å like* bruker vi **godt – bedre – best**.
Med *ville* har vi ofte uttrykk med **gjerne – heller – helst**:

Jeg liker **godt** å jogge.
Jeg liker **bedre** å svømme.
Jeg liker **best** å sole meg.

Jeg vil **gjerne** gå på kino.
Jeg vil **heller** gå på pub.
Jeg vil **helst** være hjemme.

15 Fyll ut

Hva liker du _____ å gjøre i fritida? Jeg liker _____ å spille squash enn å jogge. De ville _____ gå hjem enn å være her.

Hva vil du _____ gjøre i helga? Hva slags mat liker du _____? Hva vil du _____ ha til middag?

16 Svar etter mønsteret

Vil du ha kaffe? *Jeg vil heller ha te.*

Skal vi gå på kino? _____ på teater.

Vil du ha kjøtt til middag? _____ fisk.

Skal vi gå til byen? _____ være hjemme.

Skal vi lese norsk? _____ gå på fest!

17 Lag dialog

Sett inn *gjerne, heller, helst, dessverre, godt, bedre* eller *best* i svarene.
Svar høflig. Det kan være flere muligheter. Framfør dialogen i klassen.

Blir du med på kafé?	Det vil jeg.
Vil du ha kaffe?	Jeg vil ha te.
Liker du ikke kaffe?	Jeg liker te.
Hva vil du spise?	Jeg vil ha smørbrød.
Vil du ikke ha eplekake?	Nei takk, jeg liker smørbrød.
Vil du ha en sigarett?	Ja, jeg røyker fremdeles. Jeg vil slutte, men jeg klarer det ikke.
Blir du med på kino?	En annen dag. I kveld må jeg jobbe.
Hva med lørdag?	Søndag! Jeg vil være sammen med familien på lørdag.
Fint, da sier vi det!	

Test

1 Adverb og adjektiv

Sett inn: *fin fint fine.*

Musikken er veldig _____. Klærne er veldig _____.

De spiller så _____. Dette går jo _____!

2 Hva er riktig?

- ☐ Når kommer du hjem?
- ☐ Når kommer du hjemme?
- ☐ Barna må være inne.
- ☐ Barna må være inn.

3 Sett inn, *ut* eller *ute*

Hvor er Berit? Hun er _____. Alle barna venter _____.

Vi skal _____ på tur. Jeg må ha med meg _____ noen pølser.

Vi skal spise _____ i dag.

4 Sett inn et adverb som passer

Jeg vil _____ se nyhetene på tv.

_____ skal jeg lage mat. _____ kan jeg se på tv.

_____ trente han ikke, men _____ trener han for mye.

KAPITTEL 9

Preposisjoner

Preposisjoner knytter substantiv og pronomen til resten av setningen.

Preposisjoner i tidsuttrykk

1 Hun har vært her **i to** uker.
2 Hun bodde her **i to** uker.
3 Hun skal være her **i to** uker.
4 Hun kom **for** to uker **siden**.
5 Hun skal flytte **om** to uker.

I bruker vi om perioder, når vi forteller hvor lenge noe varer eller varte. (Se eksempel 1–3 over.)

For – siden bruker vi sammen med preteritum om et bestemt tidspunkt i fortida:
De kom **for** fem minutter **siden**. Det bodde folk her **for** tusen år **siden**. (Se eksempel 4 over.)

Om bruker vi om et tidspunkt i framtida:
De kommer **om** fem minutter. De skal flytte **om** ett år. (Eksempel 5)

I bruker vi også sammen med årstall, måneder, uker og andre perioder – enten det er fortid, nåtid eller framtid: ***i** 1989, **i** april, **i** neste uke, **i** påsken, **i** helga, **i** ferien, **i** natt, **i** ettermiddag*.

Nå har han ligget **i** sola **i** to timer.

1 Svar med *for tre timer* siden, *i tre timer* eller *om tre timer*

Når gikk Anne?	For tre timer siden.
Når kommer hun tilbake?	Om tre timer.
Hvor lenge varer filmen?	I tre timer.
Hvor lenge var du på skolen i går?	I tre timer.
Når skal vi spise middag?	Om tre timer.
Når spiste du frokost?	For tre timer siden.
Når drar du?	Om tre timer.
Nå begynner fotballkampen?	Om tre timer.
Når bestilte du billetter?	For tre timer siden.

2 Svar med *for et år siden*, *i et år* eller *om et år*

Hvor lenge har dere vært her? _____

Når kom du hit? _____

Hvor lenge har dere bodd i utlandet? _____

Skal du være hjemme lenge? _____

Når har du eksamen? _____

Når fikk du datamaskin? _____

Hvor lenge skal du jobbe her? _____

Når skal du flytte? _____

Når begynner du på skolen? _____

Når begynte du i jobben? _____

3 Fyll ut

Jeg kom hit _____

Jeg har vært her _____

For et år siden _____

Om to år _____

4 *I* eller *om*?

Når kom de hit? _____ 1990.

Når har dere ferie? _____ juni.

Når skal dere dra til Marokko? _____ påskeferien.

Når skal dere dra til England? _____ ett år.

Når kommer foreldrene hennes? _____ noen måneder.

Når kommer foreldrene hennes? _____ august.

Når begynner kurset? _____ tre uker.

Når kan du dra? _____ noen minutter.

Hvor lenge blir du her? _____ en måned.

Når skal du gjøre det? _____ helga.

Hvor lenge skal du være i USA? _____ hele ferien.

Det er fin måne **i** kveld!

Årstider og deler av dagen

Når det gjelder årstider og deler av dagen, bruker vi **i** om den tida vi er inne i, og om den tida som akkurat er slutt eller akkurat skal begynne:

I høst har det vært kaldt.	(Det er høst nå, eller høsten er akkurat slutt.)
I høst skal jeg lære norsk.	(Det er høst nå, eller høsten kommer snart.)
I natt sov jeg godt.	(Siste natt)
I kveld er det fin måne.	(Denne kvelden)
I kveld skal jeg jobbe.	(Den kvelden som kommer)

Vi bruker **om** om det som gjelder generelt, og det som gjentar seg:

Det er kaldt her **om høsten**.	(Vanligvis, normalt)
Om høsten jobber jeg mye.	(Hver høst)
Jeg sover dårlig **om natta**.	(Vanligvis)
Kona mi jobber **om kvelden**.	(Vanligvis eller hver kveld)

NB! Substantivene står i *ubestemt form* etter **i** og i *bestemt form* etter **om**.

5 Sett inn preposisjoner

Jeg sover vanligvis godt _____ natta, men _____ natt fikk jeg ikke sove.

Jeg pleier å jobbe _____ sommeren, men _____ sommer skal jeg ha ferie. Jeg liker meg her _____ sommeren, men ikke _____ vinteren. Jeg går ikke på ski _____ vinteren, men _____ vinter lærte mannen min å gå på ski. _____ morgenen er jeg ganske trøtt, men _____ kvelden er jeg våken. _____ kveld får vi gjester. De skal være her _____ natt også.

6 Sett inn preposisjoner

Når står du opp _____ morgenen? Når sto du opp _____ dag morges?

Når legger du deg _____ kvelden? Har du mye å gjøre _____ kveld?

Hva gjør du vanligvis _____ ettermiddagen? Skal du på kurs _____ ettermiddag?

Er du hjemme _____ formiddagen? Kan vi treffes _____ formiddag?

7 Fyll ut

Om vinteren _____.

Om kvelden _____.

I høst _____.

I formiddag _____.

Til kan vi bruke om framtid. Årstidene står i bestemt form etter *til*:
De skal flytte **til sommeren**. **Til høsten** skal hun begynne på skolen.

8 Sett inn preposisjoner

Jeg liker meg best _____ sommeren. _____ vinteren er det altfor kaldt her, synes jeg. Det er ganske deilig _____ våren også, i alle fall når sola skinner. _____ høsten er fargene pene, men noen ganger regner det litt for mye. _____ sommer skal jeg reise _____ Marokko. Egentlig ville jeg heller ha reist _____ vinter, for da var det ganske kaldt her. Men jeg kan aldri ta ferie _____ vinteren. Nå har jeg bestemt meg for at jeg skal lære å gå på ski _____ vinter. Da går kanskje vinteren fortere også.

> ***På* i tidsuttrykk**
>
> **På** bruker vi om den tida vi har brukt eller skal bruke for å bli ferdig med noe:
>
> Hun har lært norsk **på ett år**. Han leste ut boka **på to timer**.
> Vi har tenkt å klare arbeidet **på to dager**. Det skal jeg greie **på noen timer**!
>
> Vi har også uttrykk med **på** når vi forteller hvor lang tid som er gått uten at noe har skjedd:
>
> Jeg har *ikke* sett henne **på mange uker**. Hun har *ikke* vært i Kina **på mange år**.

9 *I* eller *på?*

Jeg klarte alle oppgavene _____ en time. Jeg jobbet på restaurant _____ omtrent et halvt år. Rosita lærte seg norsk _____ mindre enn ett år. Roger har gått på norskkurs _____ noen måneder. Jeg kan gå til sentrum _____ ti minutter hvis jeg går raskt. Nå skal vi ha fri _____ tre dager. Jeg leste ut hele boka _____ tre dager.

10 Gjør om

Begynn med: *Jeg har ikke* + verbet.

Det er ett år siden jeg har vært i Tunisia.	Jeg har ikke vært i Tunisia på ett år.
Det er tre uker siden jeg har sett Tomas.	Jeg har ikke sett Tomas på tre uker.
Det er fem timer siden jeg har spist.	Jeg har ikke spist på fem timer.
Det er fire måneder siden jeg har hatt jobb.	Jeg har ikke hatt jobb på fire måneder.
Det er tre år siden jeg har hatt ferie.	Jeg har ikke hatt ferie på tre år.
Det er mange år siden jeg har vært syk.	Jeg har ikke vært syk på mange år.
Det er to år siden jeg har sett familien.	Jeg har ikke sett familien på to år.

11 Fyll ut med *i* eller *på*

Nå har jeg bodd her i landet _____ tre år.

Jeg har ikke vært i hjemlandet mitt _____ tre år.

Jeg leser norsk _____ en time hver kveld.

Jeg lest ut boka _____ fire timer.

Preposisjoner i stedsuttrykk

Mange preposisjoner forteller hvor noe eller noen er plassert.

12 Se på tegningen og fortell

Hvor er John?	Han ligger _____ sofaen.
Hvor er bildet?	Det henger _____ sofaen.
Hvor er sekken?	Den står _____ døra.
Hvor er avisen?	Den ligger _____ gulvet.
Hvor er teppet?	Det er _____ bordet.

Hvor er fruktfatet? Det står _____ bokhylla.

Hvor er katten? Den ligger _____ bordet.

Hvor er bøkene? De står _____ bokhylla.

Hvor er blomstene? De står _____ bordet.

Hvor er skoene? De ligger _____ bordet.

Hvor er vasen? Den står _____ bokhylla.

***I* eller *på*?**

I = innenfor, på *innsiden* av noe:
i huset, **i** skapet, **i** skuffen, **i** skogen, **i** vannet, **i** stekeovnen, **i** taket (inne).

På =på *utsiden*, på toppen av noe:
på bordet, **på** veggen, **på** fjellet, **på** pulten, **på** komfyren, **på** taket (ute).

Noen ganger må man bare lære hvilken preposisjon vi bruker, og noen ganger er både *i* og *på* riktig.

i Hun bor **i** byen, **i** leilighet, **i** eget hus, **i** sentrum
Hun jobber **i** en bank, **i** kantina, **i** en butikk ...

på Hun bor **på** landet, **på** et lite sted, **på** hybel, **på** hotell
Hun jobber **på** kontor, **på** en skole, **på** et bibliotek, **på** universitetet, **på** kafé ...

i/på: De er **i/på** kjøkkenet, **i/på** badet, **i/på** gangen, **i/på** soverommet ...

13 Hvor jobber de?

Henry jobber ____ en bank, og kona hans, Irmina, har jobb ____ et kontor. To av barna deres har også jobb. Jonas er kokk ____ en restaurant, og Johanna arbeider ____ en butikk. Jakob går fremdeles ____ skolen.

14 Hvor vil du helst ha jobb?

____ industrien, ____ restaurant, ____ et skip, ____ et kontor, ____ en skole,

____ en bondegård, ____ en bank, ____ et sykehus?

Ved geografiske navn bruker vi **i** om verdensdeler, land, fylker, kommuner, deler av land og om byer: **i** Asia, **i** Indonesia, **i** England, **i** Japan, **i** Bergen, **i** Bagdad, **i** Bærum, **i** Nord-Norge, **i** Hallingdal.

På bruker vi sammen med disse landsdelene: **på** Sørlandet, **på** Vestlandet, **på** Østlandet.

På bruker vi om øyer: **på** Mallorca, **på** Kanariøyene, **på** De britiske øyer, **på** Karmøy, **på** Tromøya.

Hvis øyene også er en stat, bruker vi noen ganger **i**: **i** Irland, **i** Australia, **i** Storbritannia.
Men det heter: **på** Sri Lanka, **på** Filippinene, **på** Island, **på** Malta.

På bruker vi også sammen med mange norske stedsnavn:
på Tøyen, **på** Majorstua, **på** Eidsvoll, **på** Dragvoll, **på** Nordnes, **på** Geilo.

15 Sett inn riktig preposisjon

Anamaria bor ____ Bergen. Bergen ligger ____ Hordaland fylke. Det er ____ Vestlandet. Familien har hytte ____ Askøy. Der bor de ofte i feriene. Men de er ganske ofte ____ Oslo også, for der har Anamaria familie. Hun har også familie ____ Argentina ____ Sør-Amerika.

16 Fyll ut

Nå bor jeg _____.

Jeg har også bodd _____.

Jeg har vært på ferie _____.

Jeg har familie _____.

Jeg vil gjerne bo _____.

Hos

Hos bruker vi foran navn og titler på personer:
Jeg bor **hos** Ray. I dag har jeg vært **hos** legen og **hos** frisøren. Har du vært **hos** politiet?

Det er bare når vi er eller bor på stedet, at vi bruker **hos**. Når vi skal *til* disse personene, må vi bruke **til**.

Ved

Ved brukes om plassering ved siden av noe:
De bor like **ved** hovedveien, men vil heller bo **ved** sjøen.

Til og *fra*

Ved bevegelse bruker vi som oftest **til** og **fra**:
Vi skal **til** byen. Vi drar **til** Thailand i morgen. De kommer **fra** Irland.

Men ved mange substantiv bruker vi samme preposisjon ved bevegelse *til* et sted som vi bruker for å fortelle at vi er *på* stedet: Jeg må i banken. Vi skal på kino.

17 Sett inn preposisjon

Kari kommer _____ Vestlandet, men hun bor _____ Drammen. Før bodde hun like _____ sjøen, men nå bor hun _____ en motorvei. Likevel liker hun seg godt, for hun har mye familie _____ byen. Hun bor _____ tanta og onkelen sin, og hun har fått jobb _____ en tannlege. Der snakker hun i telefonen med folk som skal bestille time _____ tannlegen. Det er veldig mange som er nervøse når de skal _____ tannlegen, så Kari må være hyggelig mot dem.

18 Hvor vil du helst bo?

_____ Chile, _____ Filippinene, _____ Middelhavet, _____ Midtøsten,

_____ Kreta?

_____ hybel, _____ leilighet, _____ eget hus, _____ hotell,

_____ slektninger, _____ telt, midt _____ en stor by, _____ ei elv,

_____ landet, _____ ei øy, midt _____ skogen, _____ sjøen?

19 Snakk om steder i nærheten

Hvor bor du? Har du vært i/på . . .? Hvor ligger de beste butikkene?

Preposisjoner i uttrykk for tilknytning

Når personer har eller eier noe, bruker vi ofte til i stedet for genitiv (se side 31). Substantivet står i ubestemt form etter genitiv, og i bestemt form foran preposisjonsuttrykket:

Genitiv	**Preposisjon**
Fridas bil	**bilen til** Frida
Alis søster	**Søstera til** Ali skal gifte seg.
Lenas tekst	Læreren leste opp **teksten til** Lena.
lærerens bil	**Bilen til** læreren er stjålet.

I andre sammenhenger kan vi bruke andre preposisjoner.
For eksempel i stedsuttrykk:

Ghanas hovedstad	**hovedstaden i** Ghana
Norges konge	**kongen i** Norge

20 Bruk preposisjon i stedet for genitiv

Fridas bil — *Bilen til Frida* er stjålet.

Toms tante — Jeg traff _____

_____.

Bilen til Frida er flott.

Annas foreldre	Kjenner du	?
lærerens kone		kommer på besøk.
barnas venner	Vi hilste på	.
Sudans hovedstad	De flyttet til	.
Ukrainas statsminister	Hun traff	.
Kenyas natur	De fortalte om	

Når vi nevner egenskaper ved tingene, bruker vi **på**:

bilens farge	Liker du fargen **på** bilen?
husets pris	Prisen **på** huset har økt.
butikkens navn	Hva er navnet **på** butikken?

21 Fyll ut

Hva heter filmen?	Jeg har glemt navnet .
Hvilken buss skal vi ta?	Jeg har glemt nummeret .
Hvilken farge har huset?	Jeg husker ikke fargen .
Hva heter skolen din?	Jeg husker ikke navnet .
Hva er adressen?	Jeg husker ikke nummeret .

Flere preposisjoner

Vi har mange preposisjoner i norsk, og vi bruker dem i mange uttrykk. I noen tilfeller kan det være nødvendig å lære uttrykkene slik de er. Men preposisjonene har noen hovedområder der de brukes, og her er noen slike.

Med kan bety *sammen med*: Jeg skal på kino **med Kamal**.
Vil du være **med meg** til byen?
Med forteller *hva vi bruker*: Hun vil skrive **med blyant**. Jeg kom **med bussen**.
Med viser også noe man *har*: Hun går **med lue**. De har et hus **med tre soverom**.

Uten forteller om noe man *ikke har*: Han gikk **uten lue**. De har et hus **uten kjeller**.

22 Vil du ha *med* eller *uten?*

Jeg liker best kaffe _____ sukker. Jeg foretrekker te _____ melk.

Hun bestilte middag _____ kjøtt. Vi lager ofte middag _____

grønnsaker. Jeg vil helst ha hus _____ hage. Vi har leilighet _____

veranda. Jeg vil helst ha en jobb _____ mye reising. Jeg vil gjerne bo et

sted _____ mye snø.

> **Til** bruker vi når noen mottar noe. **For** forteller hvem noe gjelder for, er aktuelt for.
>
> Hva har du sagt **til henne**? Preposisjoner er vanskelig **for henne**.
> De ga blomster **til læreren**. Dette er interessant **for læreren**.
>
> **For** bruker vi også til å uttrykke en hensikt: Han dro til byen **for å handle**.
> **Til** bruker vi i uttrykk sammen med *nok* eller *for*: **stor nok til, for liten til**.

23 *Til* eller *for?*

Preposisjoner er vanskelig _____ alle.

Hvorfor vil du flytte? _____ å få bedre plass.

Det er ikke noe morsomt _____ oss når du bare snakker engelsk!

Jeg er _____ gammel _____ å lære et nytt språk!

Man blir aldri _____ gammel _____ å prøve noe nytt!

Han vil jobbe mindre _____ å være mer sammen med barna.

Barna er ikke store nok _____ å klare seg selv.

Gratulerer med dagen! Jeg har en presang _____ deg.

Det er best _____ meg hvis vi bare snakker norsk sammen.

Av forteller hva noe er laget av – og hvem som har gjort det:

Oljen er laget **av oliven**. Huset er bygd **av Petter**.

Fra forteller hvor noe kommer fra:

Grønnsakene kommer **fra hagen vår**. Fisken kommer **fra frysedisken**.

24 *Av* eller *fra?*

Jeg får ofte brev _____ familien min.

Middagen er laget _____ grønnsaker _____ en tyrkisk butikk.

De importerer matvarer _____ Tyrkia.

Hva er denne retten laget _____?

Hvem har du lært dette _____?

Jakka er laget _____ ull.

Disse støvlene er _____ Italia.

Sammensatte preposisjoner

Vi kan sette sammen flere ord som fungerer som preposisjon, for eksempel:

Skolen ligger **ved siden av** biblioteket.
Vi bor **i nærheten av** skolen.
Aslam sitter **til høyre for** døra.
Han klarer seg bra **ved hjelp av** vennene.
De fikk salt **i stedet for** sukker.
Hun flyttet **på grunn av** alt bråket.

Hun tok salt **i stedet for** sukker i teen!

25 Sett inn riktig preposisjon

Inngangen er _____ venstre _____ porten.

Skolen ligger _____ siden _____ kirken.

Drammen ligger _____ nærheten _____ Oslo.

Kontoret er _____ høyre _____ inngangen.

Hun ba om ris _____ stedet _____ poteter.

Hun fikk fri fra skolen _____ grunn _____ en konsert.

26 Sett inn sammensatte preposisjoner

Velg et av uttrykkene på side 143.

Hun jobber _____ å gå på skolen.

Dette har han klart _____ hardt arbeid.

De har kjøpt seg hus _____ Paris.

Du kan sette bilen _____ porten.

De sluttet å handle der _____ de høye prisene.

De fant en hyggelig butikk _____ kafeen.

Test

1 Hva er riktig?

- ☐ De flyttet hit to år siden.
- ☐ De flyttet hit for to år siden.
- ☐ De flyttet hit siden to år.

- ☐ Kurset begynner for tre dager.
- ☐ Kurset begynner i tre dager.
- ☐ Kurset begynner om tre dager.

- ☐ Hvor lenge skal han bli her?
- ☐ Når skal han reise?
- ☐ Når kom han?

I ei uke.

- ☐ Når kom de?
- ☐ Hvor lenge blir de?
- ☐ Når skal de dra?

Om ei uke.

2 Sett inn preposisjon

Jeg pleier alltid å sole meg _____ sommeren.

_____ sommeren skal jeg på ferie til utlandet.

Jeg liker best å være hjemme _____ kvelden.

Hva skal du gjøre _____ kveld?

3 Sett inn preposisjon

Kjenner du mannen _____ Lina? Hva heter den største byen _____

USA? Hva er nummeret _____ bussen til Bergen? Hvordan er prisen

_____ leiligheter i Paris? Jeg skal sende et kort _____ venninna mi.

Det er hyggelig _____ henne å få en hilsen.

Jeg har kjøpt noen blomster som jeg skal gi _____ mor.

4 Hva er riktig?

- ☐ Hvor er nøklene til bilen?
- ☐ Hvor er nøklene av bilen?

- ☐ Det er best til meg å jobbe mindre.
- ☐ Det er best for meg å jobbe mindre.

- ☐ Filmen er morsom for barn.
- ☐ Filmen er morsom til barn.

- ☐ Dette er laget av stein.
- ☐ Dette er laget fra stein.

5 Sett inn preposisjonsuttrykk

Huset ligger _____ høyre _____ postkontoret, _____ siden

_____ kafeen. Hun vil gjerne ha te _____ stedet _____ kaffe.

Hun foretrekker te _____ grunn _____ smaken.

De bor _____ nærheten _____ stasjonen.

KAPITTEL 10

Helsetninger

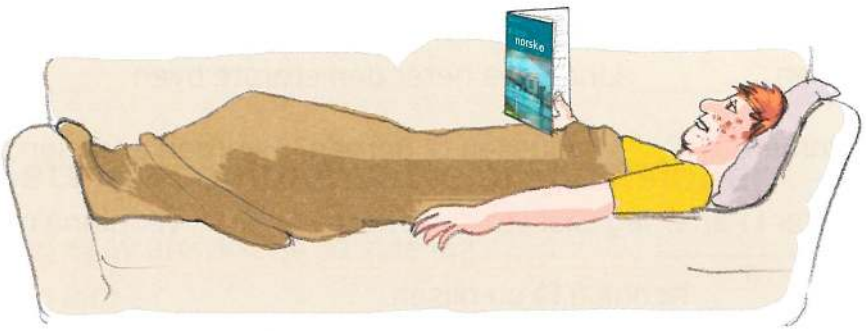

Jens leser.

En helsetning er en setning som er selvstendig og gir mening alene.
En helsetning inneholder et **subjekt** og et **verbal**, slik som *Jens leser*, men som oftest er det flere ledd i en setning:

Setningsledd

Subjekt:	**Jens** leser.
	Han er trøtt.
	Det er kaldt ute.
Verbal:	Jens **leser**.
	Han **er** trøtt.
	Han **må lese** mer.
Objekt:	Jens leser **grammatikk**.
	Han har **ei bok** i hånda.
	Jeg ser **ham**.
Adverbial:	Jens leser grammatikk **på sofaen**.
	Han har ei bok **i hånda**.
	Han liker **ikke** grammatikk.
Predikativ:	Jens er **trøtt**.
	Han er **student**.

Fortellende setninger

Rekkefølgen på setningsleddene er nokså fast i norsk.
Verbalet står på 2. plass i en fortellende setning:

Jens	**leser**	grammatikk i dag.
I dag	**leser** Jens	grammatikk.

1 Gjenta setningene

Begynn med *i dag.*

Det er kaldt.	I dag er det kaldt.
Det snør.	I dag snør det.
Barna er på tur.	I dag er barna på tur.
Jeg har mye å gjøre.	I dag har jeg mye å gjøre.
Butikken stenger klokka sju.	I dag stenger butikken klokka sju.
Han har fri.	I dag har han fri.
Hun jobber.	I dag jobber hun.

2 Gjenta setningene

Begynn med adverbialet.

Han leser grammatikk. Hver dag _____.

Han er hjemme. I dag _____.

Jeg er på skolen. Hver mandag _____.

Læreren snakker. Nå _____.

Det er varmt. I Roma _____.

Det er kaldt her. Noen ganger _____.

Vi har familie. I Argentina _____.

Vi liker oss. Her _____.

3 Sett sammen ordene til setninger

Det er minst to muligheter.

i dag Jens hjemme er

1 _____.

2 _____.

jeg mat lager hver dag

1 _____.

2 _____.

snakker læreren om grammatikk nå

1 _____.

2 _____.

det i Paris er varmt om sommeren

1 _____.

2 _____.

Hvis verbalet har to ord, kan subjektet komme mellom de to delene av verbalet:

Jens	**må**		**lese** mer.
Nå	**må**	Jens	**lese** grammatikk.
I dag	**skal**	Jens	**lese** mye.

4 Gjenta setningen

Begynn med *I morgen.*

Jeg må gå til tannlegen.	I morgen må jeg gå til tannlegen.
Jeg skal dra til Oslo.	I morgen skal jeg dra til Oslo.
Vi kan kjøpe frukt.	I morgen kan vi kjøpe frukt.
Vi må spørre læreren.	I morgen må vi spørre læreren.
Jeg vil være hjemme.	I morgen vil jeg være hjemme.
Du bør besøke henne.	I morgen bør du besøke henne.

5 Gjenta setningene

Begynn med adverbialet.

Læreren kan forklare alt. I morgen _____.

Jeg kan forstå mer. Nå _____.

Vi kan bo hos familien. Senere _____.

De må lese mer. Nå _____.

Jeg skal begynne på skolen. På mandag _____.

Vi skal snakke norsk. I dag _____.

6 Fyll ut

I dag _____.

Nå _____.

På søndag _____.

Til sommeren _____.

I Italia _____.

I morgen _____.

7 Sett sammen ordene til setninger

Det er minst to muligheter.

Jens i dag skal være hjemme

1 _____.

2 _____.

må lese mer nå Jens

1 _____.

2 _____.

kan bilen låne i morgen du

1 _____.

2 _____.

Spørresetninger

Når vi spør, kommer verbalet først:

Leser Jens grammatikk i dag? **Er** han trøtt?

8 Lag spørresetning av ordene til venstre

hun norsk snakker _____?

nå her bor dere _____?

det kaldt ute i dag er _____?

norsk mat du liker _____?

dere på norskkurs går _____?

9 Lag spørsmål

Forstår dere?	Ja, nå forstår vi.
_____?	Ja, jeg kommer snart.
_____?	Ja, nå sover hun.
_____?	Ja, nå er jeg trøtt.
_____?	Ja, jeg skjønner det meste.
_____?	Ja, hun har litt feber.

10 Fyll ut

Er _____?

Liker _____?

Bor _____?

Kommer _____?

Når verbalet har to deler, kommer subjektet mellom de to delene:

Skal	**Jens**	lese	mer?
Kan	**du**	komme	i dag?
Har	**dere**	forstått?	

11 Lag spørresetninger av ordene til venstre

det du kan gjenta _____?

dere hjelpe henne vil litt _____?

du begynne på kurs skal _____?

dem kan sende dere en beskjed _____?

du handlet i dag har _____?

fått resultatene har dere _____?

på jobben har vært hun i dag _____?

12 Lag spørsmål

Kan _____?

Har _____?

Skal _____?

Spørresetning med spørreord

Hva gjør du?	Leser.
Hvem er det?	Det er Klara.
Når kommer du?	Klokka fem.
Hvor skal du?	Til USA.
Hvorfor kommer du ikke?	Jeg er syk.
Hvordan har du det?	Ikke så verst, takk.

Når vi begynner med et spørreord, kommer alltid verbalet etter spørreordet.

13 Sett inn spørreord

_____	gjør Jens?	Han leser.
_____	er Jens?	På sofaen.
_____	kommer Jens?	I morgen.
_____	hviler Jens?	Han er trøtt.
_____	ligger på sofaen?	Jens.

14 Bruk ordene til venstre til å lage spørsmål

begynner skolen når _____?

du hva spiser _____?

dere bor hvor _____?

leser du hva _____?

hvor dere fra kommer _____?

15 Fyll ut med et verbal som passer + *du*

Hva _____? Jeg leser.

Når _____? Jeg kommer snart.

Hvor _____? Jeg er hjemme.

Når verbalet har to deler, kommer subjektet mellom de to delene av verbalet.

Spørreord	**Verbal**	**Subjekt**	**Verbal**	
Hva	skal	**dere**	gjøre	nå?
Hvorfor	må	**elevene**	lære	dette?
Når	vil	**du**	komme	på besøk?

16 Lag setninger

dere hva vil drikke _____?

hvor Jens skal reise _____?

du når skal flytte _____?

du kan komme når _____?

må vente hvorfor vi _____?

Helsetninger med *ikke*

Ikke kommer etter verbalet:
Jens liker **ikke** grammatikk.

Jeg liker **ikke** gulrøtter!

17 Sett inn *ikke* i disse setningene

Jeg bor her.	Jeg bor ikke her.
Oppgavene er vanskelige.	Oppgavene er ikke vanskelige.
Han kommer i morgen.	Han kommer ikke i morgen.
Vi lager indisk mat.	Vi lager ikke indisk mat.
Jeg liker geitost.	Jeg liker ikke geitost.
Vi liker vinteren.	Vi liker ikke vinteren.
Han går på skolen.	Han går ikke på skolen.
Jeg er norsk.	Jeg er ikke norsk.
Jeg har lyst på kaffe nå.	Jeg har ikke lyst på kaffe nå.

18 Svar på spørsmålene

Liker du fiskeboller? *Ja, jeg liker fiskeboller. / Nei, jeg liker ikke fiskeboller.*
Liker du snø?
Går du på ski?
Forstår du fransk?
Snakker du arabisk?
Bor du i sentrum?
Har du sykkel?
Er du gift?

Når vi har spørsmål med **ikke**, svarer vi med **jo** i stedet for **ja**.

Liker du maten?	Ja, den er god.
Liker du ikke maten?	Jo, den er god.
Forstår du dette?	Ja, jeg forstår det meste.
Forstår du ikke dette?	Jo, jeg forstår det meste.
Kommer du i morgen?	Nei, dessverre.
Kommer du ikke i morgen?	Nei, dessverre.

19 Svar med *ja*, *jo* eller *nei*

Liker du fisk? *Ja, jeg liker fisk. / Nei, jeg liker ikke fisk.*

Er du norsk? _____

Har du bil? _____

Snakker du ikke fransk? _____

Drikker du ikke kaffe? _____

Skjønner du oppgaven? _____

Når verbalet har to deler, står **ikke** mellom de to delene av verbalet:

Vi vil **ikke** høre mer.
Nå kan jeg **ikke** vente lenger.
I dag skal jeg **ikke** ta bussen.
Kan dere **ikke** vente litt?

20 Sett inn *ikke* i setningene

Jeg skal ta bussen.	Jeg skal ikke ta bussen.
Jeg kan vente.	Jeg kan ikke vente.
Jeg vil flytte.	Jeg vil ikke flytte.
Jeg kan reise alene.	Jeg kan ikke reise alene.
Du bør gjøre det.	Du bør ikke gjøre det.
Du må kjøre selv.	Du må ikke kjøre selv.
Her kan vi bo.	Her kan vi ikke bo.
Nå kan du slutte.	Nå kan du ikke slutte.
I dag skal vi ha varm mat.	I dag skal vi ikke ha varm mat.

21 Svar med *ja* eller *nei*

Skal du lære fransk? *Ja, jeg skal lære fransk. / Nei, jeg skal ikke lære fransk.*

Kan du snakke spansk? _____.

Vil du lære grammatikk? _____.

Vil du smake fiskeboller? _____.

Skal du flytte? _____.

22 Sett sammen setninger

ikke vi i dag kan komme

1 _____.

2 _____.

ikke her bo vil de

1 _____.

2 _____.

Når verbalet er ett ord, kommer objektet foran **ikke** hvis det er et trykklett pronomen:

Ser du Rolf? Nei, jeg ser **ham ikke**.
Kjenner du Liv og Kristian? Nei, jeg kjenner **dem ikke**.

23 Svar nei

Bruk pronomen i svaret

Ser du Anna?	Nei, jeg ser henne ikke.
Liker du Ola?	Nei, jeg liker ham ikke.
Kjøpte du bilen?	Nei, jeg kjøpte den ikke.
Skjønte du oppgavene?	Nei, jeg skjønte dem ikke.
Sendte du søknaden?	Nei, jeg sendte den ikke.
Liker de seg her?	Nei, de liker seg ikke her.
Gruer du deg?	Nei, jeg gruer meg ikke.

De fleste helsetninger passer inn i dette skjemaet:

Subjekt/ adverbial	Verbal	Subjekt (trykklett objekt)	Adverbial	Verbal	Objekt/predikativ Adverbial
Hun	er		visst		lærer nå.
Hjemme	snakker	vi	alltid		norsk.
Jeg	vil		ikke	gå	på skolen i dag.
I dag	vil	jeg	ikke	gå	på skolen.
	Vil	du	ikke	gå	på skolen?
Hvorfor	vil	du	ikke	gå	på skolen?
	Liker	du deg	ikke		der?

Ikke kommer oftest etter subjektet hvis subjektet er et pronomen.
Ikke kommer ofte foran subjektet hvis subjektet er et substantiv eller har trykk:

I dag har **han ikke** lest mye.
I dag har **ikke Jens** lest mye.
Hvorfor liker **ikke Jens** grammatikk?

24 Lag spørsmål

hvorfor ikke du vil ta eksamen

_____?

forstår oppgaven ikke dere

_____?

rektor gjøre ikke kan noe

_____?

hvorfor elevene ikke vil snakke norsk

_____?

Setninger med *det* som subjekt

Vi bruker et formelt **det** som subjekt i setninger der det ikke er noe annet naturlig subjekt:

Det regner. **Det** blåser. **Det** er kaldt i dag.

Vi kan også bruke **det** i setninger der vi har et subjekt i ubestemt form. Det egentlige subjektet kan også være en infinitiv eller en leddsetning:

Det kommer en lærer snart.
Det er gøy å gå på ski.
I dag går **det** ikke noen buss.
Det er fint at dere kommer.

25 Gjør om til setninger med *det* som subjekt

Et brev ligger på bordet. *Det ligger et brev på bordet.*

En buss står på holdeplassen. _____

Noen elever sitter utenfor. _____

To lærere kom. _____

Noen oppgaver ligger på bordet. _____

En bil stoppet utenfor. _____

Å gjøre oppgaver er gøy. _____

Å reise er morsomt. _____

Å lage mat sammen er hyggelig. _____

Å spise ute er dyrt. _____

At du kommer, er fint. _____

At det er vanskelig, er sant _____

Det er... eller **Vi har...**?

Oslo har over en halv million innbyggere.
Det er over en halv million innbyggere **i Oslo**.
I Oslo er det over en halv million innbyggere.

26 Sett inn *er* eller *har*

Det _____ to lærere i klassen. I klassen _____ vi to lærere. Her i byen _____ vi mange kafeer. Her i byen _____ det mange kafeer. Spania _____ godt klima. I Spania _____ det godt klima.

27 Sett inn *er det*, *det er* eller *har*

_____ fint å bo her i byen.

Her _____ vi fin natur.

I Oslo _____ mye trafikk.

På skolen _____ elevene et pc-rom.

På skolen _____ et pc-rom.

Hvor mange innbyggere _____ i London nå?

Tokyo _____ flere innbyggere enn London, tror jeg.

_____ for mange mennesker i verden!

Utbryting

Vi kan også framheve et ledd ved hjelp av en **det**-setning:

Du ville flytte. >	Det var *du* som ville flytte.
I morgen har vi fri. >	Det er *i morgen* vi har fri.

28 Gjør om til *det*-setning

Læreren sa det.	Det var læreren som sa det.
Oppgave 26 er vanskeligst.	Det er oppgave 26 som er vanskeligst.
Ali skal holde foredrag.	Det er Ali som skal holde foredrag.
Barna ville bli her.	Det var barna som ville bli her.
I morgen er det fest.	Det er i morgen det er fest.
I juni er det eksamen.	Det er i juni det er eksamen.
Spansk er morsmålet mitt.	Det er spansk som er morsmålet mitt.

Test

1 Skriv setninger

I Norge _____.

I morgen _____.

Nå _____.

2 Sett sammen ordene til setninger

du på norskkurs skal når begynne

_____?

dere flytte hvorfor vil fra byen

_____?

det i dag kaldt er

_____?

det varmere kommer å bli til

_____.

ei bok på bordet ligger det

_____.

kommer en buss klokka to det

_____.

3 Sett inn spørreord

_____ bor dere?

_____ kommer dere fra?

_____ begynner kurset?

_____ kan jeg få time hos legen?

_____ bor du sammen med?

4 Sett inn *ikke* i disse setningene

Hun bor i byen. _____.

Jeg kan gå på ski. _____.

Vi vil flytte. _____.

I dag kan vi gjøre mye. _____.

Her kan dere røyke. _____.

Hvorfor vil de reise? _____?

5 Skriv beskjed

Neste dag må du gå til politiet, og du vil komme en time for sent på norskkurset. Skriv beskjed til læreren.

_____

_____

_____

_____

KAPITTEL 11

Leddsetninger

En helsetning kan inneholde setningsledd som selv er en setning.
En slik setning kalles en **leddsetning**:

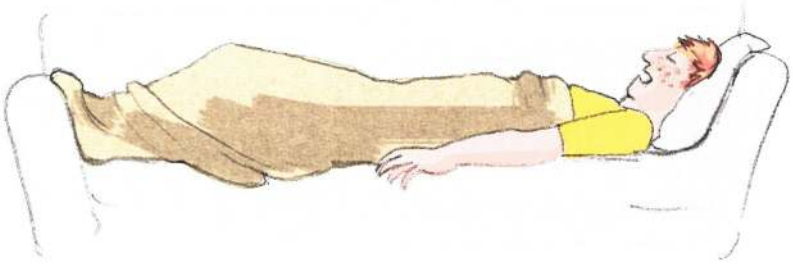

– Jeg skal vaske opp **når jeg har hvilt**.

	Objekt		**Adverbial**
Læreren sier	**det**.	Jens kommer	**snart**.
Leddsetning: Læreren sier	**at vi får fri**.	Jens kommer	**når han har hvilt**.

Når en slik leddsetning står først i helsetningen, kommer verbalet like etter på samme måte som når et annet setningsledd står først. (Se side 147.)

	Verbal	
Snart	**kommer**	Jens.
Når han har hvilt,	**kommer**	Jens.

1 Gjenta setningen

Begynn med leddsetningen.

Vi kommer når det blir varmere.	Når det blir varmere, kommer vi.
Vi ble skuffet da vi så leiligheten.	Da vi så leiligheten, ble vi skuffet.
Jeg drar i morgen hvis jeg får tid.	Hvis jeg får tid, drar jeg i morgen.
Jeg jobbet da jeg bodde i USA.	Da jeg bodde i USA, jobbet jeg.
Det blir bedre når du får jobb.	Når du får jobb, blir det bedre.
Jeg vil bli her hvis jeg liker meg.	Hvis jeg liker meg, vil jeg bli her.
Det var vinter da jeg kom hit.	Da jeg kom hit, var det vinter.

2 Gjenta setningen

Begynn med leddsetningen.

Jeg likte å spille fotball da jeg var ung. *Da jeg var ung, likte jeg å spille fotball.*

Det begynte å regne da de kom. _____.

Jeg hadde jobb da jeg bodde i Japan. _____.

Han ville gå hjem fordi det var sent. _____.

Jeg kommer i morgen hvis det blir varmt. _____.

3 Finn en leddsetning som passer i setningene til venstre

Hun gikk til legen	når de kommer.
Vi spiser middag	fordi været var dårlig.
Hun tok trikken	hvis det blir varmt.
Hun ble glad	fordi hun følte seg syk.
De skal bade	selv om det var kaldt.
Hun ville bade	da de kom.

Leddsetningen knyttes oftest til resten av helsetningen ved hjelp av en subjunksjon, for eksempel *at, om, hvis, når, fordi, selv om* (se også side 175):

Hun sier **at det blir sol**. De går på tur **når det er sol**.
Hvis det blir sol, går de på tur. De er glade **fordi det er sol**.

Fortellende og spørrende leddsetninger

At

En fortellende setning knytter vi til en helsetning ved hjelp av **at**. Subjektet kommer like etter **at**:

- Huset er pent. Hun synes **at huset er pent**.
- Oppgaven er lett. De sier **at oppgaven er lett**.

Vi kan ofte sløyfe **at**, særlig etter verb som **synes**, **tror**, **mener**: Jeg tror (at) **hun liker seg her**. Hun synes (at) **det er morsomt**.

4 Fortell

Jeg tror _____.

Jeg synes _____.

Jeg er sikker på _____.

Jeg vet _____.

5 Gjør om til leddsetning slik som i eksempelet

– Det er for varmt inne. Hun sier *at det er for varmt inne.*

– Det er kaldt ute. Hun sier _____.

– Bussen er forsinket. Hun sier _____.

– Sola skinner. Hun sier _____.

– Læreren er syk. Hun sier _____.

Om

En spørrende leddsetning begynner med **om**.
Subjektet kommer like etter **om** i leddsetningen:

– Kommer Petter? De spør **om Petter kommer**.
– Er læreren syk? Jeg vet ikke **om læreren er syk**.

6 Gjør om til leddsetning slik som i eksempelet

– Selger de frukt? Hun spør *om de selger frukt.*

– Er filmen norsk? Jeg vet ikke _____.

– Er det kaldt? Hun spør _____.

– Regner det? Han lurer på _____.

– Kommer Marie? Jeg er ikke sikker på _____.

– Er Oleg syk? De lurer på

– Forstår de teksten? Jeg vet ikke

– Er Anita på skolen? Jeg er ikke sikker på

– Kommer bussen? Roberta spør

7 Fyll ut med *at* eller *om*

Jeg vet ikke ____ de kommer i dag. De sier ____ de har mye å gjøre. Jeg vet ____ det er vanskelig. Men du må prøve ____ du kan rekke det. Hun er ikke sikker på ____ hun kommer. Jeg er sikker på ____ hun kommer.

En spørresetning med **spørreord** knytter vi til helsetningen ved hjelp av spørreordet. Subjektet kommer like etter spørreordet:

Hvor bor de?	Jeg er ikke sikker på **hvor de bor**.
Når kommer du?	Jeg vet ikke **når jeg kommer**.
Hva sier læreren?	De lurer på **hva læreren sier**.
Hvem var det?	Jeg vet ikke **hvem det var**.
Hvordan er det der?	Han aner ikke **hvordan det er der**.
Hvorfor gikk hun?	Jeg lurer på **hvorfor hun gikk**.

8 Fyll ut og les opp

Jeg vet ikke ____ jeg skal gjøre.

Vet du ____ hun heter?

Jeg vet ikke ____ de bor.

Kan du fortelle meg ____ jeg kan spørre?

Vet du ____ de åpner?

Jeg lurer på ____ været er.

Jeg lurer på ____ hun ble sint.

Vet du ____ kurset begynner?

Kan du si meg ____ dette betyr?

9 Svar med *Jeg vet ikke ...*

Hvor er toalettet?	Jeg vet ikke hvor toalettet er.
Hva heter læreren?	Jeg vet ikke hva læreren heter.
Hvor er klasserommet?	Jeg vet ikke hvor klasserommet er.
Når begynner timen?	Jeg vet ikke når timen begynner.
Hvem bor han hos?	Jeg vet ikke hvem han bor hos.
Hvilken bok bruker de?	Jeg vet ikke hvilken bok de bruker.
Hvorfor kom han for sent?	Jeg vet ikke hvorfor han kom for sent.
Hvilke dager har de undervisning?	Jeg vet ikke hvilke dager de har undervisning.

– Unnskyld, vet du *hvor toalettet er?*

10 Fyll ut

Spørsmål		Leddsetning
Når kommer bussen?		Hun spør *når bussen kommer*.
	?	Jeg vet ikke hvor han bor.
Hva heter hun?		Han lurer på _____ .
	?	Jeg aner ikke når de kommer.
Hvor ligger skolen?		De lurer på _____ .
	?	Hun vil vite hvor han kommer fra.
	?	De spør hva læreren heter.
	?	Jeg vet ikke når vi skal spise.
Hvor skal de flytte?		Jeg lurer på _____ .

11 Gjør om til leddsetninger

Hvorfor flyttet de?	Jeg aner ikke hvorfor _____ .
Når kommer de?	Jeg er ikke sikker på _____ .
Hva sier han?	Jeg hører ikke _____ .
Hvor bor hun?	Jeg er ikke sikker på _____ .
Hvorfor gikk han?	Jeg vet ikke _____ .

Adverbiale leddsetninger

Mange leddsetninger kan fylle plassen til et adverbial.

	Adverbial
De gikk	(klokka fem).
De gikk	**fordi vi gikk**. (grunn)
De gikk	**da vi kom**. (tid)
De drar	**hvis vi drar**. (betingelse)
De drar	**når vi drar**. (tid)

12 Gjør setningene til venstre om til leddsetninger

Det er for varmt inne. Jeg vil ut *fordi det er for varmt inne*.

Det er kaldt ute. De vil helst være inne når _____.

Bussen er forsinket. Vi kommer for sent fordi _____.

Sola skinner. Hun vil alltid ut når _____.

Læreren er syk. De får fri fordi _____.

Været er bra. Jeg kommer hvis _____.

13 *Om* eller *hvis*?

De spør _____ du vil komme i morgen. Jeg kommer _____ jeg får tid. Jeg vet ikke _____ jeg kan komme. Jeg aner ikke _____ jeg får tid. Vil du spørre _____ de kan komme hit? De kommer _____ du inviterer dem. Jeg er ikke sikker på _____ jeg har lyst.

Som-setninger

Som-setninger forteller mer om et annet ord:

Jeg kjenner en mann **som kommer fra Australia**. (Han kommer fra Australia.)
Han har en hund **som heter Dingo**. (Den heter Dingo.)

14 Gjør ferdig *som*-setningene

De kommer fra en by som _____. (Den heter Tallinn.)

Hun har en venn som _____. (Han heter Steinar.)

Vi leser ei bok som _____. (Den er morsom.)

Vi har en lærer som _____. (Han heter Olav.)

Hun har fått en jobb som _____. (Den er interessant.)

15 Fyll ut

Jeg kommer fra et sted som _____.

Nå bor jeg på et sted som _____.

Jeg har en lærer som _____.

16 Gjør om til *som*-setninger

Begynn slik:	Jeg har en venn som . . .
Han heter Jens.	Jeg har en venn som heter Jens.
Han bor i nabohuset.	Jeg har en venn som bor i nabohuset.
Han er mekaniker.	Jeg har en venn som er mekaniker.
Han kan fikse bilen min.	Jeg har en venn som kan fikse bilen min.
Jeg liker ham.	Jeg har en venn som jeg liker.
Jeg har kjent ham lenge.	Jeg har en venn som jeg har kjent lenge.
Jeg trener sammen med ham.	Jeg har en venn som jeg trener sammen med.
Jeg stoler på ham.	Jeg har en venn som jeg stoler på.

Som kan også stå for andre ledd enn subjektet:

Jeg har en venn **som** jeg liker.	(Jeg liker *ham*.)
Han har en hund **som** jeg er redd for.	(Jeg er redd for *den*.)

17 Gjør om setningene til *som*-setninger

De bor i en by som *de liker*.	De liker den.
De kommer fra en by som _____.	Den heter Riga.
Vi leser ei bok som _____.	Den forteller om krigen.
Vi leser ei bok som _____.	Jeg har lest den før.
Vi har en lærer som _____.	Hun heter Lise.
Vi har en lærer som _____.	Vi kan spørre henne.
Hun har fått en jobb som _____.	Hun liker den.
Hun har en venn som _____.	Hun bor sammen med ham.

Leddsetninger med *ikke*

Ikke og andre lette adverb kommer foran verbalet i leddsetniger:

De sier at **de ikke kan** komme.
Hvis **du ikke vil** være med, kan du vente her.
Jeg vet ikke hvorfor **hun ikke er** her.
Hun har en venn som **ikke snakker** norsk.
Hun har en venn som **jeg ikke kjenner**.

18 Gjør om til leddsetning

a	**Begynn slik:**	*Han sier at ...*
	De er ikke her.	Han sier at de ikke er her.
	Hun kommer alltid for sent.	Han sier at hun alltid kommer for sent.
	De har aldri fri.	Han sier at de aldri har fri.
	Han forstår ikke oppgaven.	Han sier at han ikke forstår oppgaven.
	Hun har ikke tid.	Han sier at hun ikke har tid.

b	**Begynn slik:**	*Hun spør ...*
	Forsto de ikke oppgaven?	Hun spør om de ikke forsto oppgaven.
	Bor han ikke her lenger?	Hun spør om han ikke bor her lenger.
	Regner det alltid her?	Hun spør om det alltid regner her.
	Er det aldri varmt?	Hun spør om det aldri er varmt.
	Hvorfor kommer de ikke?	Hun spør hvorfor de ikke kommer.
	Hvorfor stoppet ikke bussen?	Hun spør hvorfor bussen ikke stoppet.

19 Gjør om setningene til leddsetninger

De er ikke her. Det er ergerlig *at de ikke er her.*

Han blir sur fordi _____.

Hun kommer alltid for sent.

Det er dumt at _____.

Vi aldri har fri.

Han er lei seg fordi _____.

Han forstår ikke denne oppgaven.

Hun behøver ikke å komme hvis _____.

Hun vil ikke.

Jeg lurer på hvorfor _____.

Hvorfor kommer de ikke?

Vi har noen venner som _____.

De bor ikke her.

Hun har en mann som _____.

Jeg kjenner ham ikke.

Rekkefølgen av ordene i leddsetninger er ganske fast. Subjektet kommer like etter subjunksjonen, og adverbialer som **ikke**, **alltid**, **aldri** står foran verbalet:

De fleste leddsetninger passer inn i dette skjemaet:

	1	2	3
Subjunksjon	**Subjekt**	**Adverbial**	**Verb**
fordi	læreren	ikke	har kommet.
selv om	de	aldri	protesterte.
som	jeg	ikke	kjenner.

Det er forskjell på ordstillingen i helsetning og leddsetning:

Helsetning:	Hun **vil ikke gjøre** noe nå.
Leddsetning:	Hvis hun **ikke vil gjøre** noe nå, (må vi vente).

20 *Som*-setninger

Jeg har mange bøker som _____.

Jeg har ikke lest dem.

De snakker et språk som _____.

Jeg forstår det ikke.

Hun har en bror som _____.

Jeg kjenner ham ikke.

Hun har ei søster som _____.

Hun er alltid sammen med henne.

Hun har en bror som _____.

Jeg har aldri truffet ham.

Jeg så en film som _____.

Jeg likte den ikke.

Mer om leddsetninger

Pronomen i leddsetninger

Ofte må vi skifte pronomen i leddsetningen:

Kari sier: – **Jeg** må hvile.	Kari sier at **hun** må hvile.
Erik sier: – **Jeg** er student.	Erik sier at **han** er student.
Jeg spør Erik: – Studerer **du** norsk?	Jeg spør om **han** studerer norsk.
Jens og Liv sier: – **Vi** skal til byen.	Jens og Liv sier at **de** skal til byen.
Liv sier: – Kari skal besøke **meg**.	Liv sier at Kari skal besøke **henne**.

21 Gjør om til leddsetning

a Roberta sier:

– Jeg skal til byen. Roberta forteller at hun _____.

– Jeg går på skolen. Roberta forteller _____.

– Jeg liker å bo i byen. Roberta forteller _____.

– Jeg har mye å gjøre. Roberta forteller _____.

– Kan jeg vente litt? Roberta spør _____.

– Skal jeg passe barna? Roberta spør _____.

b Hvordan blir setningene over hvis Tomas sier dem?
Tomas forteller at . . .

c Hvordan blir de hvis Tomas og Liv sier dem?
Tomas og Liv forteller at . . .

Subjektet og de refleksive formene **seg** og **si, sin, sitt, sine** må være i samme setning. (Se side 73 og 84.) Leddsetning teller som egen setning:

Jeg vet at **hun** liker **seg** her.
Jeg tror at **hun** savner familien **sin**.
Hun sa at **jeg** måtte besøke familien **hennes**.

22 Gjør om til leddsetning

Begynn slik: *Kari sier . . . eller Kari spør . . .*
Kari sier:

– Jeg liker meg i Bodø.	Kari sier at hun liker seg i Bodø.
– Jeg gleder meg til jul.	Kari sier at hun gleder seg til jul.
– Jeg liker jobben min.	Kari sier at hun liker jobben sin.
– Liker du kjolen min?	Kari spør om jeg liker kjolen hennes.
– Kommer du i selskapet mitt?	Kari spør om jeg kommer i selskapet hennes.
– Jeg må følge barna mine.	Kari sier at hun må følge barna sine.
– Kan du hente barna mine?	Kari spør om jeg kan hente barna hennes.

23 Fyll ut med leddsetninger

a **Don sier:**

– Jeg må vaske meg.	Don sier
– Kan noen hjelpe meg?	Don spør
– Jeg har mistet boka mi.	Don sier
– Har noen tatt boka mi?	Don spør

b **Sett inn *Daniela* i stedet for *Don***

c **Sett inn *Per og Anne* i stedet for *Don***

Leddsetninger i fortid

Noen ganger må verbet i leddsetningen skifte form. Hvis vi innleder setningen med **Jeg sa**, **Jeg spurte** eller andre verb i preteritum, bruker vi oftest preteritum i leddsetningen også. Dersom verbalet har to deler, er det første del som står i preteritum:

– Vi **er** gift.	De **sa** at de **var** gift.
– Vi **skal** til byen.	De **fortalte** at de **skulle** til byen.
– **Har** dere gjort leksene?	Hun **spurte** om vi **hadde** gjort leksene.

24 Gjør om til leddsetning

Begynn med	*De sa . . . eller De spurte . . .*
– Vi er skilt.	De sa at de var skilt.
– Vi har dårlig tid.	De sa at de hadde dårlig tid.
– Vil du låne boka?	De spurte om jeg ville låne boka.
– Hvor skal du?	De spurte hvor jeg skulle.
– Vi har flyttet.	De sa at de hadde flyttet.
– Kan du hjelpe?	De spurte om jeg kunne hjelpe.
– Vi kan besøke deg.	De sa at de kunne besøke meg.

25 Gjør om til leddsetninger i fortid

Jeg bor på hybel.	Hun sa at *hun bodde på hybel*.
Vi har hund.	De fortalte .
Liker Jon boka?	Han spurte .
Jeg må gå.	Han sa .
De skal ikke flytte.	De fortalte .
Vi kan ikke hjelpe.	De sa .
Læreren har sluttet.	De fortalte .

Test

1 Fortsett setningene

Jeg kommer i morgen hvis .

Hun ble sint fordi .

Da jeg var liten, .

Hvis det blir pent vær, .

Når jeg får jobb, .

Jeg bor i en by som .

2 Fyll ut

Jeg er sikker på det blir hyggelig. Jeg vet ikke han er ung eller gammel. Jeg vet ikke jeg bør gjøre. Jeg vet ikke jeg bør snakke med. Vet du bussen kommer?

3 Lag setninger av ordene under linja

Jeg må spørre _____

(de bor hvor)

De sa _____

(de at komme i dag skulle)

Jeg vil dra _____

(du ikke blir selv om med)

Jeg har en nabo _____

(jeg liker ikke som)

Han har en lærer _____

(som snakker han ofte med)

4 Gjør setningene om til leddsetninger

– Jeg liker meg her.

Halima sa _____

– Du må hilse på mannen min.

Halima sa _____

– Familien min skal flytte.

Halima fortalte _____

– Kjenner du faren min?

Halima spurte _____

– Har Eva fått ny jobb?

Halima spurte _____

KAPITTEL 12

Tekst

Konjunksjoner

Konjunksjonene binder sammen setninger:

og	Hun bor i Bergen, **og** der liker hun seg.
men	Hun bor i Bergen, **men** hun kommer fra India.
for	Hun er litt trøtt, **for** hun har ikke hatt ferie.
så	Hun arbeider mye, **så** hun kommer ikke i dag.

Vi setter komma (,) foran konjunksjoner som binder sammen to helsetninger. Konjunksjonene forandrer ikke på ordstillingen i setningene.

Han forsov seg, **så** han kom for sent til bussen.

1 Sett inn *og* eller *men*

Hun liker italiensk mat, _____ hun lager ofte spagetti. Han liker italiensk mat, _____ han lager det sjelden. Han bor i Paris, _____ han snakker ikke fransk. De har tatt eksamen, _____ nå skal de søke jobb.

2 Sett inn *for* eller *så*

Hun kommer ikke på skolen, _____ hun er syk i dag. De tok på seg masse klær, _____ det var kaldt ute. Hun er syk i dag, _____ hun kommer ikke på jobben. Det var kaldt ute, _____ de tok på seg masse klær.

3 Knytt sammen setningene med ordene til venstre

Han har ikke førerkort. Han kan ikke kjøre bil.

og _____

Han kan kjøre bil. Han har ikke førerkort.

men _____

Han kan ikke kjøre bil. Han har ikke førerkort.

for _____

så _____

4 Sett sammen ordene til en setning

ikke er frisk dattera hans og være hjemme han må

_____

ikke er frisk dattera hans men kommer snart han på jobben

_____

være hjemme han må for ikke er frisk dattera hans

_____

ikke er frisk dattera hans så være hjemme han må

_____

Subjunksjoner

Subjunksjonene knytter leddsetninger til helsetninger. Når leddsetningen står først i helsetningen, setter vi komma (,) etter leddsetningen.

hvis	Jeg vil reise dit **hvis** det er fint der. (Betingelse)
fordi	Jeg liker meg der **fordi** det er så fint der. (Grunn)
når	Jeg vil flytte **når** jeg blir gammel. (Tid)
da	**Da** jeg var liten, bodde jeg på landet. (Tid)
etter at	Jeg kom hit **etter at** jeg hadde bodd i Sverige. (Tid)
selv om	Jeg liker meg her **selv om** det er litt kaldt. (Motsetning)

5 Hvilken subjunksjon passer?

Jeg skal kjøpe leilighet _____ jeg får penger. (Tid)

Jeg skal kjøpe leilighet _____ jeg får penger. (Betingelse)

Jeg skal kjøpe leilighet _____ jeg trenger mer plass. (Grunn)

Jeg skal kjøpe ny leilighet _____ det er dyrt. (Motsetning)

_____ du vil, kan jeg hjelpe deg. (Betingelse)

_____ det blir varmere, kan vi ta en sykkeltur. (Tid)

_____ han bodde her, var vi ofte sammen. (Tid)

6 Sett sammen ordene til en helsetning med leddsetning

i parken på tur kan vi dra hvis sol og varmt det blir

_____.

han bil kjører selv om ikke har han førerkort

_____.

dere når kommer vi på konsert dra kan

_____, _____.

Adverb

Adverb kan knytte setninger sammen. Etter adverbene kommer verbalet i setningene:

Først bodde de i Oslo. **Så/etterpå** flyttet de til Stavanger. (Tid)
Hun liker seg ikke her. **Derfor** vil hun flytte. (Grunn)
Hun liker seg her. **Likevel** vil hun flytte. (Motsetning)

7 Sett inn et av adverbene over

Det er dårlig klima der. _____ vil de flytte.

Det er dårlig klima der. _____ liker de seg.

De bodde tre år i byen. _____ flyttet de til et lite sted.

Hun har jobbet veldig mye. _____ er hun litt sliten.

Hun har jobbet veldig mye. _____ er hun ikke trøtt.

Hun jobbet mye i formiddag. _____ tok hun seg fri.

8 Sett inn *derfor* eller *fordi*

Han er hjemme i dag _____ han har feber.

Han har feber. _____ er han hjemme i dag.

Han liker ikke jobben. _____ vil han slutte.

Han vil slutte _____ han ikke liker jobben.

Hun inviterte ham på restaurant _____ hun ikke liker å lage mat.

Hun liker ikke å lage mat. _____ inviterte hun ham på restaurant.

9 Knytt sammen setningene

Jeg vil ikke trene i dag. Jeg har feber.

derfor _____.

for _____.

så _____.

10 Sett inn *etter at* eller *etterpå*

Først bodde de i asylmottak. _____ flyttet de hit.

De flyttet hit _____ de hadde bodd i asylmottak.

_____ hun har fått eksamen, skal hun begynne å jobbe.

Nå skal hun ta eksamen, men _____ skal hun begynne å jobbe.

11 Sett inn *for, så* eller *derfor*

Han liker barn. _____ vil han gjerne jobbe i barnehage.

Han liker barn, _____ han vil gjerne jobbe i barnehage.

Han vil gjerne jobbe i barnehage, _____ han liker barn.

12 Beskriv situasjonen

Se på tegningen på side 175. Fortell.
Bruk ordene til venstre.

så _____.

for _____.

derfor _____.

13 Sett inn *men, selv om* eller *likevel*

Hun var syk. _____ gikk hun på jobben.

Hun gikk på jobben _____ om hun var syk.

Hun var syk, _____ hun gikk på jobben.

_____ hun var syk, gikk hun på jobben.

Tegn

Punktum (.)

Vi setter punktum etter helsetningen og stor bokstav først i neste setning.

Spørsmålstegn (?)

Vi setter spørsmålstegn etter et direkte spørsmål: Kommer han?

Komma (,)

Vi setter komma etter svarord: Nei, han kommer ikke.
Vi har komma etter leddsetning først i en helsetning: Da han kom, gikk hun.
Vi har komma mellom to helsetninger: Han kom, men hun gikk.
Vi har komma foran **men**: Han kom, men ikke hun.

14 Sett inn tegn og stor bokstav

da jeg kom hit var det kaldt

hva heter du jeg heter anita

hvor bor du nå bor jeg i utlandet

i dag er det nydelig vær skal vi dra på tur

hva heter kongen i norge

kongen i norge heter harald han er gift med sonja

Test

1 Sett inn *for, så* eller *derfor*

De kom for sent på skolen, _____ bussen kom ikke.

Bussen kom ikke, _____ de kom for sent på skolen.

Bussen kom ikke. _____ kom de for sent på skolen.

2 Sett inn *likevel* eller *selv om*

_____ de liker seg ganske godt der, har de lyst til å flytte.

De liker seg ganske godt der, men _____ har de lyst til å flytte.

3 Knytt sammen setningene med ordene til venstre

Hun liker ikke å bo her. Hun vil flytte.

og _____.

så _____.

derfor _____.

for _____.

4 Skriv setningene med tegn og stor bokstav

hvis jeg får tid ringer jeg til deg

_____

kommer dere snart ja nå kommer vi

_____

når kommer du jeg kommer snart

_____

forstår du dette nei jeg forstår ikke alt

_____

Praktisk norsk 2. Øvingsbok i norsk grammatikk med enkl

Praktisk norsk 2 gir en systematisk oversikt over grunnleg
og setningsmønstre. I tillegg til enkle grammatiske forklar
2 mange eksempler og oppgaver knyttet til forklaringene.
innføring i grammatikk eller for å samle og strukturere kunnskapen som deltakerne allerede har. Brukerne trenger ikke kjennskap til grammatikk fra før, men må kunne noe norsk.

På nettstedet finnes flere øvelser som gir deltakerne anledning til å trene på egenhånd.
www.praktisknorsk2.cdu.no

Praktisk norsk 2 passer for Spor 2 og 3. Nivå A2 og B1.

ISBN 978-82-02-40325-6
9 788202 403256
www.cdu.no
CAPPELEN DAMM